

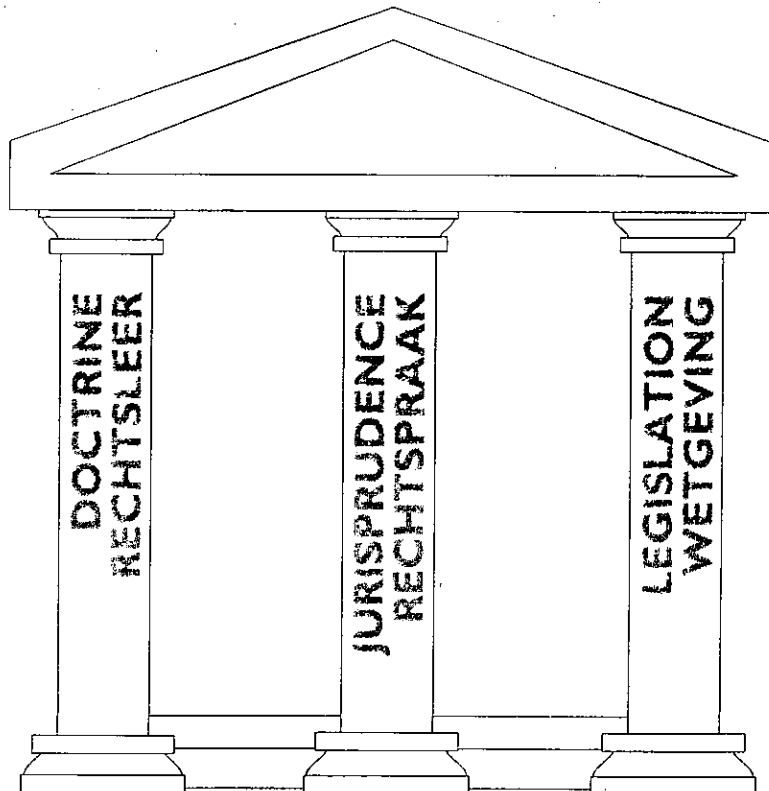
iuvis

Juridisch tijdschrift uitgegeven door de Juridische Commissie
BFE-FIGAS
Revue juridique publiée par la Commission Juridique
FPE-FIGAZ

Prix: 350 BEF
Prijs: 350 BEF

Januari 1997
Janvier 1997

13

Distributie van Elektriciteit en Gas
Distribution d'Electricité et de Gaz

Tijdschrift uitgegeven door de Juridische Commissie van de Beroepsfederatie van de producenten en verdelers van elektriciteit in België (BFE) en het Verbond der Gasnijverheid (FIGAS).
Verschijnt drie maal per jaar.

Revue éditée par la Commission juridique de la Fédération professionnelle des producteurs et distributeurs d'électricité de Belgique (FPE) et de la Fédération du Gaz (FIGAZ).
Paraît trois fois par an.

Redactiecomité / Comité de rédaction

Dirk Devroe, Advocaat te Antwerpen
François Glansdorff, Avocat à Bruxelles

Paul Bouwens
Philippe Boulanger
Annemie Claes
Sabine Claeys
Dries Deleenheer
Christiane Devos
Pierre D'hulster
Robert Hoen
Frank Dillen
Christophe Richard
Geeraard Peeters
Philippe Van den Brulle
Luc Verbeeck

Sonia Janssens (verslag / rapport)

Grafisch concept en realisatie / Concept graphique et réalisation

Marleen Verduyck

Opmaak / Mise en pages

Interligne n.v. / s.a.

Administratie / Administration

Chantal Nachtergaele

Hoofdredacteurs / Rédacteurs en chef

Paul Bouwens
Sabine Claeys
Christiane Devos

Abonnementen / Abonnements

vzw BFE, Tervurenlaan 34 bus 38, 1040 Brussel
asbl FPE, Avenue de Tervuren 34 - bte 38, 1040 Bruxelles
Tel.: 02/743.81.30 – Fax: 02/733.95.65

Per nummer: 350 BF
Jaarabonnement: 900 BF
(Voor het buitenland: plus portkosten)
Over te maken op rek. nr.: 210-0345453-88 van de vzw BFE

Le numéro: 350 FB
Abonnement annuel: 900 FB
(Pour l'étranger: frais de port en plus)
Par versement au compte n°: 210-0345453-88 de l'asbl FPE

Verantwoordelijke uitgever / Editeur responsable

Sabine Claeys, Magere Scharre 51, 8300 Knokke-Heist

INHOUD SOMMAIRE

RECHTSLEER – DOCTRINE _____ 623

DOMMAGES ACCIDENTELS AUX CANALISATIONS SOUTERRAINES.
VINGT-CINQ ANS DE JURISPRUDENCE.
BESCHADIGINGEN VAN ONDERGRONDSE LEIDINGEN.
VIJFENTWINTIG JAAR RECHTSPRAAK.
Albert van Innis

RECHTSPRAAK – JURISPRUDENCE _____ 631

Cour de Cassation de Bruxelles - 3 mai 1996
s.p.r.l. RIJCKAERT - s.a. A.G. 1824 C/ ASVERLEC _____ 631
Bris de câbles électriques souterrains • Obligation de localisation • Absence d'erreur invincible • Lien de causalité
Beschadiging van ondergrondse elektrische kabels • Lokalisatieplicht • Geen onoverwinnelijke dwaling • Oorzakelijk verband

Cour d'Appel de Liège - 1 juin 1994
s.a. ELECTRABEL C/ s.a. CALAY ET CIE _____ 632
Bris de câbles souterrains • Défaut de localisation • Obligation de consultation • Obligation de demande de plans
Beschadiging van ondergrondse kabel • Geen lokalisatie • Raadplegingsverplichting • Verplichte planaanvraag

Hof van Beroep te Antwerpen - 17 mei 1995
c.v. IVERLEK T/ ROELANS _____ 634
Kabelbeschadiging • Lokalisatieplicht • Planafwijking: diepte • Gewichtige, bepaalde en met elkaar overeenstemmende vermoedens
Bris de câble • Obligation de localisation • Plan non conforme: profondeur • Présomptions graves, précises et concordantes

Hof van Beroep te Gent - 2 juni 1995
GASELWEST T/ n.v. CLOET GEBROEDERS - n.v. ALGEMENE ONDERNEMINGEN
VUYLSTEKE _____ 635
Beschadiging van ondergrondse kabel • Privéterrein • Planaanvraag • Hoofdaannemer: mededelingsplicht • Onderaannemer: lokalisatieplicht • Aansprakelijkheid in solidum
Bris de câble souterrain • Terrain privé • Demande de plans • Entrepreneur principal: obligation de communication des plans • Sous-traitant: obligation de localisation • Responsabilité in solidum

Hof van Beroep te Brussel - 27 september 1995 c.v. P.B.E. T/ n.v. KEMBO	638
<p><i>Bescherming van ondergrondse kabel • Wegeniswerken • Beschermingsmaatregelen door aannemer • Geen of onvoldoende ondersteuning • Schade • Bewijs • Gewichtige, bepaalde en met elkaar overeenstemmende vermoedens</i> <i>Protection d'un câble électrique • Travaux de voirie • Mesures de protection par l'entrepreneur • Etançonnement inexistant ou insuffisant • Dommage • Preuve • Présomptions graves, précises et concordantes</i></p>	
Hof van Beroep te Antwerpen - 12 december 1995 IVEKA T/ DENYS	640
<p><i>Kabelbeschadiging • Lokalisatieplicht • Onvoldoende lokalisatie • Fout van de aannemer</i> <i>Bris de câble • Obligation de localisation • Localisation insuffisante • Faute de l'entrepreneur</i></p>	
Tribunal de Commerce de Bruxelles - 6 octobre 1988 ASVERLEC C/ s.p.r.l. RIJCKAERT - s.a. D'ASSURANCES A.G. DE 1830	642
<p><i>Bris de câbles électriques souterrains • Obligation de localisation • Plan non conforme: profondeur • Responsabilité partagée</i> <i>Beschadiging van ondergrondse elektrische kabels • Lokalisatieplicht • Planafwijking: diepte • Gedeelde verantwoordelijkheid</i></p>	
Tribunal de Commerce de Tournai - 4 décembre 1990 sc IGEHO C/ s.a. ASWEBO	643
<p><i>Bris de câble électrique souterrain • Apparition du dommage • Présomptions graves, précises et concordantes • Indemnisation • Convention UPEA-CETS • Applicabilité aux non adhérents</i> <i>Beschadiging van ondergrondse elektriciteitskabel • Manifestatie van de schade • Gewichtige, bepaalde en met elkaar overeenstemmende vermoedens • Schadevergoeding • Overeenkomst BVVO-CETS • Toepasselijkheid t.a.v. niet aangeslochten</i></p>	
Tribunal de Commerce de Namur - 4 mai 1993 s.a. POWERFIN C/ s.a. NAMUR ENROBES	645
<p><i>Bris de câble électrique souterrain • Plan erroné • Localisation insuffisante • Sondages</i> <i>Beschadiging van ondergrondse elektriciteitskabel • Foutief plan • Onvoldoende lokalisatie • Peilingen</i></p>	
Tribunal de Première Instance de Namur, en degré d'appel - 30 mai 1994 DOCK C/ s.a. POWERFIN	646
<p><i>Bris de câble de télédistribution souterrain • Obligation de demande des plans • Obligation de consultation et de localisation • Absence d'erreur invincible</i> <i>Beschadiging van ondergrondse teledistributiekabel • Verplichte planaanvraag • Raadplegingsverplichting en lokalisatieplicht • Geen onoverwinnelijke dwaling</i></p>	
Justice de Paix du deuxième canton de Namur - 4 octobre 1994 s.a. POWERFIN C/ s.p.r.l. ENCATRA	648
<p><i>Bris de câble de télédistribution souterrain • Obligation de demande des plans • Obligation de localisation</i> <i>Beschadiging van ondergrondse teledistributiekabel • Verplichte planaanvraag • Lokalisatieplicht</i></p>	
Rechtbank van Eerste Aanleg te Leuven - 21 september 1995 c.v. P.B.E. T/ b.v.b.a. CLAES	649
<p><i>Beschadiging van ondergrondse kabel • Planafwijking • Voorbehoud op plan • Algemene voorzichtigheidsplicht • Geen onoverwinnelijke dwaling • Lokalisatieplicht</i></p>	

Bris de câble souterrain • Plan non conforme à la réalité • Clause de réserve sur le plan • Obligation générale de prudence • Absence d'erreur invincible • Obligation de localisation

- Rechtbank van Eerste Aanleg te Brugge - 22 december 1995
 c.v. GASELWEST T/ b.v.b.a. ALGEMENE ONDERNEMINGEN CLAES ————— 651
*Kabelbeschadiging • Diepte van de kabel • Bescherming • Gebrek aan voorzorg • Bijstandskosten
 Bris de câble • Profondeur du câble • Protection • Manque de prudence • Frais d'assistance*
- Tribunal de Première Instance de Nivelles - 16 janvier 1996
 SEDILEC C/ s.a. ALCAGRO - DE VOORZIENIGHEID ————— 655
*Travaux publics • Rupture de conduite de gaz • Dalle en béton • Obligation de l'entrepreneur • Localisation • Prestation de son propre personnel • Tarif horaire
 Openbare werken • Breuk van een gasleiding • Betondal • Verplichting van de aannemer • Lokalisatie • Prestaties eigen personeel • Uurloon*
- Tribunal de Commerce de Marche en Famenne - 5 février 1996
 s.a. ELECTRABEL C/ GUISSARD ————— 657
*Bris de câbles souterrains • Valeur des plans • Repérage des installations • Obligation de localisation • absence d'erreur invincible
 Beschadiging van ondergrondse kabels • Waarde van de plans • Merktekens van de installatie • Lokalisatieplicht • Geen onoverwinnelijke dualing*
- Rechtbank van Eerste Aanleg te Dendermonde - 13 februari 1996
 Intergem T/ Van Bosbeke ————— 658
*Kabelbeschadiging • Privé terrein • Planafwijking : diepte • Lokalisatieplicht
 Bris de câble • Terrain privé • Plan non conforme : profondeur • Obligation de localisation*
- Tribunal de Première Instance de Bruxelles - 21 mars 1996
 s.a. FABRICOM C/ INTERLEC - s.a. WEGEBO ————— 660
*Bris de câbles électriques souterrains • Obligation de demande des plans • Obligation de localisation • Absence d'erreur invincible
 Beschadiging van ondergrondse elektrische kabels • Verplichte planaanvraag • Lokalisatieplicht • Geen onoverwinnelijke dualing*
- Tribunal de Première Instance de Charleroi - 6 mai 1996
 s.a. ELECTRABEL C/ sc. ASSOCIATION INTERCOMMUNALE DES EAUX ————— 664
*Bris de canalisation de gaz • Demande de plans • Urgence • Valeur des plans • Obligation de localisation • Sondages
 Beschadiging van gasleiding • Planaanvraag • Hoogdringenheid • Waarde van de plans • Lokalisatieplicht • Peilingen*
- Tribunal de Commerce de Charleroi - 28 juin 1996
 s.a. ELECTRABEL C/ s.p.r.l. HOEBEECK C/ LES ASSURANCES FEDERALES ————— 665
*Bris de canalisation de gaz • Entrepreneur principal / sous-traitant • Demande des plans • Plans non communiqués • Obligation d'adresser un rappel • Obligation de localisation • Manque de prudence
 Beschadiging van gasleiding • Hoofdaannemer / Onderaannemer • Planaanvraag • Niet medegedeelde plans • Verplichting tot toezending van herinnering • Lokalisatieplicht • Gebrek aan voorzorg*
- Justice de Paix du Canton de Florennes - 5 octobre 1993
 s.a. POWERFIN C/ s.a. LA ROUTIERE ————— 667
Bris de câble électrique souterrain • Plan non conforme à la réalité • Obligation de

localisation • Absence d'erreur invincible
Beschadiging van ondergrondse elektriciteitskabel • Planafwijking •
Lokalisatieplicht • Geen onoverwinnelijke dwaling

Vredegerecht van het kanton Zaventem - 31 maart 1995
 s.v. T.G.E.K. T/ n.v. WEGEBO _____ 668

Beschadiging van ondergrondse kabel • Onvoldoende gedetailleerd plan •
Lokalisatieplicht • Mechanisch werktuig • Geen onoverwinnelijke dwaling •
Algemene zorgvuldigheidsplicht
Bris de câble souterrain • Plan non suffisamment détaillé • Obligation de
localisation • Engin mécanique • Absence d'erreur invincible • Obligation
générale de prudence

Vredegerecht van het kanton Zottegem - 13 juli 1995
 s.v. INTERGEM T / n.v. ASFALT- WEGENIS- EN BOUWWERKEN (AWEBO) _____ 670

Kabelbeschadiging • Lokalisatieplicht van de aannemer • Peilingen •
Planafwijking: diepte • Geen onoverwinnelijke dwaling • Overeenkomst B.V.V.O.-
C.E.T.S. • Bijstandskosten • Winstderving
Bris de câble • Obligation de localisation de l'entrepreneur • Sondages • Plan non
conforme: profondeur • Pas d'erreur invincible • Convention U.P.E.A.-C.E.T.S. •
Frais d'assistance • Manque à gagner

Vredegerecht van het kanton Willebroek - 11 augustus 1995
 c.v. IVERLEK T/ n.v. ALGEMENE AANNEMINGEN FRANCOIS DE JONGHE -
 n.v. BOUW DE JONGHE _____ 672

Kabelbeschadiging • Lokalisatieplicht • Peilingen • Mechanisch werktuig •
Schadevergoeding • Oorzakelijk verband • Uurloon
Bris de câbles • Obligation de localisation • Sondages • Engin mécanique •
Causalité • Tarif horaire

Vredegerecht te Landen - 22 november 1995
 ASVERLEC T/ n.v. WEGEBO _____ 673

Beschadiging van elektriciteitslijn • Planafwijking: breedte en diepte • Geen
onoverwinnelijke dwaling • Geen bescherming • Geen merktekens •
Aansprakelijkheid van de verdeler • Mechanisch werktuig • Onvoldoende
peilingen • Aansprakelijkheid van de aannemer
Bris de ligne électrique • Plan non conforme: largeur et profondeur • Absence
d'erreur invincible • Absence de bornes et repères • Responsabilité du distributeur •
Engin mécanique • Sondages insuffisants • Responsabilité de l'entrepreneur

Vredegerecht van het vijfde kanton te Antwerpen - 9 januari 1996
 IMEA T/ VEVABO _____ 675

Kabelbeschadiging • Aansluitingskabel • Lokalisatieplicht • Geen lokalisatie •
Verplichting van de aannemer • Fout • Tegensprekelijke vaststelling •
Herstellingskosten • Raming
Bris de câble • Câble de raccordement • Obligation de localisation • Absence de
localisation • Obligation dans le chef de l'entrepreneur • Faute • Constat
contradictoire • Frais de réparation • Estimation

WETGEVING – LEGISLATION _____ 679

11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100

Dommages accidentels aux canalisations souterraines. Vingt-cinq ans de jurisprudence.

Le comité de rédaction de "Iuvis" m'a débusqué dans ma retraite me demandant un article de "doctrine" sur la problématique des dommages occasionnés aux canalisations souterraines par des tiers, spécialement à l'occasion de travaux.

Ne voyant pas ce que j'aurais pu ajouter aux articles que j'avais publiés en son temps dans le "Journal des Tribunaux"¹ et aux nombreuses notes d'observation dans les décisions publiées dans les bulletins de jurisprudence de la FPE, ni d'ailleurs à la note de doctrine parue dans Iuvis 6, j'ai proposé de confier à notre revue quelques souvenirs personnels qui peuvent expliquer, d'une part, comment la jurisprudence a évolué et s'est implantée telle que nous la connaissons aujourd'hui et, d'autre part, pourquoi, malgré une jurisprudence de plus en plus constante, les contestations relatives aux responsabilités des uns et des autres restent aussi nombreuses.

¹ JT 17 mars '79, pp. 189 à 198; JT 21 janvier '84, pp. 33 à 38.

Beschadigingen van ondergrondse leidingen. Vijfentwintig jaar rechtspraak.

Het redactiecomité van Iuvis heeft me in mijn "afzondering" weten te vinden en me gevraagd een rechtsleerartikel te schrijven met betrekking tot de problematiek van de beschadigingen aan ondergrondse leidingen door derden, meer in het bijzonder ter gelegenheid van de uitvoering van werken.

Ik zag echter niet goed in wat ik nog zou hebben kunnen toevoegen aan de artikels die ik destijds in de "Journal des Tribunaux"¹ publiceerde of aan de talrijke nota's bij de beslissingen die werden gepubliceerd in rechtspraakbulletins van de BFE, noch aan het rechtsleerartikel verschenen in IUVIS 6.

Daarom stelde ik voor enkele persoonlijke herinneringen aan dit tijdschrift toe te vertrouwen die van aard zijn te verklaren hoe enerzijds de rechtspraak, zoals we ze vandaag kennen, zich ontwikkeld en gevestigd heeft en anderzijds waarom ondanks een steeds constanter rechtspraak de betwistingen met betrekking tot de aansprakelijkheden van de ene en de andere zo talrijk blijven.

¹ JT 17/3/79, blz. 189 tot 198; JT 21/1/84, blz. 33 tot 38.

Comme chacun sait, c'est le professeur M.A. Flamme, conseiller des entrepreneurs de travaux publics, qui tenait la rubrique du "Journal des Tribunaux" sur la question qui nous occupe. Il en avait le monopole et il eut l'élégance, après quelques réticences bien compréhensibles, d'accepter que je lui succède. Mais j'ai cru percevoir que ses réticences étaient plus "émotionnelles" que juridiques: nous nous efforcions l'un et l'autre, par le biais de la mise en chantier d'un code de bonne pratique, de définir les obligations tant des propriétaires des réseaux souterrains que celles des entrepreneurs, d'où, à sa demande, l'ajout du chapitre II de mon article publié au JT de 1979.

Mes contacts lors de ces discussions avec les entrepreneurs et leurs assureurs m'avaient appris que, derrière les pelles mécaniques qui arrachent nos canalisations et à côté de celles-ci, il y a des hommes, qui lors d'un accident, réagissent souvent violemment avec leur sensibilité propre. J'ai vu trop souvent sur les chantiers où je me rendais habituellement en cas d'accident, toute la colère rentrée de nos ingénieurs² devant les dégâts occasionnés à "leur" réseau et la fureur, souvent moins rentrée, des entrepreneurs, montrant, plans en mains, les divergences prétendues ou réelles entre les indications de ceux-ci et la réalité sur le terrain...

C'est pourquoi, le titre de l'article du professeur Flamme (JT 12 fév. 1966) "De la rencontre de canalisations et de câbles au cours de travaux publics" pourrait aussi s'écrire: "De la rencontre d'un entrepreneur et d'un propriétaire de canalisations ...".

Mais, les premières colères passées, la "lutte" concernant les responsabilités était la plupart du temps inégale. L'entrepreneur, relayé par son assurance et ses experts, continuait d'argumenter, alors que nos ingénieurs, avant tout préoccupés de remettre leurs installations en état, hésitaient à prolonger la discussion d'autant plus qu'ils devaient reconnaître, qu'en effet, les indications des plans n'étaient pas toujours correctes, ou que la canalisation ne se trouvait pas à la profondeur réglementaire, ou qu'elle n'était pas signalée au sol par des pavés repères, etc.

Alors - sans se poser la question de la relation de cause à effet entre ces manquements et le fait dommageable - pourquoi, estimaient-ils, perdre leur temps et leur énergie à vouloir défendre une cause indéfendable?

Ce déséquilibre entre la mobilisation des assureurs des entrepreneurs et les hésitations favorisées par le manque

² Le terme "ingénieur" désigne les techniciens ayant les réseaux souterrains en charge et intervenant en cas d'accident.

Zoals bekend was het Professor M.A. Flamme, adviseur van de aannemers van openbare werken, die in de "Journal des Tribunaux" de rubriek verzorgde betreffende het thema dat ons interesseert. Hij genoot desbetreffend een monopolie en had de fijngevoeligheid na enige begrijpelijke aarzelingen te aanvaarden dat ik hem opvolgde. Ik denk evenwel te hebben kunnen vaststellen dat zijn terughoudendheid eerder emotioneel dan juridisch was: langsheen het op punt stellen van een code goede praktijk hebben wij van weerszijden getracht de verplichtingen te definiëren, zowel van de eigenaars van de ondergrondse netten, als deze van de aannemers. Vandaar dat op zijn vraag het hoofdstuk II van mijn artikel gepubliceerd in de JT van 1979 werd toegevoegd.

Mijn gesprekken met de aannemers en hun verzekeraars leerden me dat zich achter en naast de mechanische schoppen waarmee leidingen worden losgerukt, mensen bevinden die, bij een ongeval, elk op een eigen manier dikwijls en vaak heftig reageren. Wanneer ik een werkplaats bezocht waar een ongeval was gebeurd, heb ik al te vaak de ingehouden woede bemerkt van onze ingenieurs² bij het zien van de schade aan "hun" net en de dikwijls minder ingetoomde woede van de aannemers, die, met de plannen in de hand, de vermeende of werkelijke verschillen aanwezen tussen de aanduidingen op de plannen en de realiteit op het terrein... Vandaar dat de titel van het artikel van professor Flamme (JT, 12 februari 1966) "De la rencontre de canalisations et de câbles au cours de travaux publics" evengoed "De la rencontre d'un entrepreneur et d'un propriétaire de canalisations..." had kunnen zijn.

Na het luwen van de eerste woede was de "strijd" over de aansprakelijkheid meestal vrij ongelijk. De aannemer afgelost door de experten van zijn verzekeringsmaatschappij, bleef maar argumenteren. De eerste zorg van onze ingenieurs daarentegen was het herstellen van de installaties. Ze aarzelden dan ook om de discussies voort te zetten, des te meer omdat ze moesten toegeven dat de aanwijzingen op de plannen inderdaad niet steeds klopten, dat de leidingen niet altijd op de voorgeschreven diepte lagen of inderdaad niet op de grond met merkmstenen waren aangeduid, enzovoort.

Zonder zich af te vragen wat het oorzakelijk verband was tussen deze tekortkomingen en het schadegeval, vroegen ze zich dan ook af waarom ze tijd en energie moesten verspillen aan het willen verdedigen van een onverdedigbare zaak?

Dit onevenwicht tussen de mobilisering van de verzekeraars van aannemers en de aarzelende houding

² Met "ingénieur" bedoelt men de technicus die verantwoordelijk is voor ondergrondse netwerken en in actie treedt wanneer een ongeval zich voordoet.

de coordination et de formation juridique des différents centres d'exploitation, explique pourquoi, jusqu'au début des années '70, les litiges portés devant les tribunaux étaient si rares (voir entre autres la jurisprudence clairesmée dans les articles de Flamme, ou de Simonet de 1966 et 1972)³ et que cette jurisprudence était pour le moins partagée, sinon défavorable aux exploitants des réseaux.

Il fallut attendre que nos ingénieurs se sentent guidés et soutenus par des juristes liés à l'exploitation pour qu'ils acquièrent le réflexe de rassembler tous les éléments de fait propres à établir les responsabilités. De cette époque date la mise en pratique de constats contradictoires sur des formulaires agréés par les deux parties (assureurs et exploitants), l'envoi dans les centres d'exploitation d'instructions précises à observer en cas d'accidents, la rédaction d'un "Code de bonne pratique"⁴, une convention entre les compagnies d'assurance et les exploitants de réseaux⁵ et aussi, bien sûr, les arrêtés royaux du 28 juin 1971 (installation de distribution de gaz)⁶ et du 5 août 1974 (R.G.P.T. concernant les câbles électriques souterrains)⁷. Tout ceci explique pourquoi les centres d'exploitation, se sentant mieux armés, se mirent à contester les moyens de défense invoqués par les entrepreneurs et soumièrent les litiges à l'appréciation des tribunaux.

Il se développa ainsi, à partir du début des années '70, une importante jurisprudence, d'abord hésitante, puis très majoritairement favorable aux exploitants des réseaux. C'est celle-ci que les cahiers de jurisprudence de la FPE publiaient à partir de 1976, la revue "Iuvis" ayant pris la relève de ceux-ci.

On a parfois fait le reproche à ces revues de ne publier que la jurisprudence favorable aux exploitants. Tout d'abord, le reproche n'est pas fondé; ensuite, même s'il en était ainsi (quod non), la masse impressionnante de

van de diverse exploitatiecentra, versterkt door het gebrek aan coördinatie en juridische vorming, verklaart waarom tot het begin van de jaren zeventig zelden een geding voor de rechtbank werd ingesteld (cfr. ondermeer de schaarse rechtspraak in de artikelen van Flamme of Simonet van 1966 en 1972)³ en waarom de rechtspraak in dergelijke zaken op zijn minst verdeeld en zonet ongunstig was voor de netexploitanten.

Pas toen onze ingenieurs zich begeleid en gesteund voelden door juristen die de exploitant bijstonden, begonnen ze alle feitelijke elementen te verzamelen waarmee de verantwoordelijkheid van de partijen kon worden bepaald. In dezelfde periode begon men tegensprekelijke processen-verbaal op te stellen op formulieren die door beide partijen (verzekeraars en exploitanten) werden erkend. De exploitatiecentra ontvingen precieze instructies die bij ongevallen moesten worden nageleefd, een "Praktische leidraad"⁴ werd opgesteld, de verzekeringsmaatschappijen en de netexploitanten tekenden een overeenkomst⁵ en de koninklijke besluiten van 28 juni 1971 (gasdistributie-installaties⁶) en van 5 augustus 1974 (A.R.A.B. betreffende ondergrondse elektrische kabels⁷) kwamen tot stand. Dit verklaart waarom de exploitatiecentra, die zich beter gewapend voelden, de verweermiddelen van de aannemers begonnen te betwisten en de geschillen ter beoordeling aan rechtbanken voorlegden. Zo kwam er vanaf het begin van de jaren zeventig een uitgebreide rechtspraak tot stand die eerst nog wat aarzelend en vervolgens steeds meer in het voordeel van de netexploitanten uitviel. Vanaf 1976 werd deze rechtspraak in de rechtspraakbulletins van de B.F.E. en later in het tijdschrift "Iuvis" gepubliceerd.

Soms verweet men deze tijdschriften enkel de rechtspraak te publiceren die gunstig was voor de exploitanten, maar we kunnen dit weerleggen. Ten eerste, het verwijt is niet gegrond. Ten tweede, zelfs als

³ – Flamme M.A. "De la rencontre de canalisations et de câbles au cours de travaux publics" J.T. 12 février 1966, pp 110 à 117.
– Simonet "Responsabilité du bris de câbles ou de canalisations à l'occasion de travaux publics" R.G.A.R., n° 1972 pp 8771 et s.

⁴ Il s'agit du "Code de bonne pratique pour la prévention des dégâts aux installations souterraines à l'occasion de travaux effectués à proximité de celles-ci. Ce document établi en 1984 a été approuvé à l'époque par les maîtres d'ouvrage (M.T.P. et RTT), la F.P.E. et la FIGAZ, la Fédération Nationale des Entrepreneurs Routiers et l'Union Professionnelle des Entreprises d'Assurances. Voir Iuvis 6, 268 à 270.

⁵ Conventions UPEA-CEIS en électricité et UPEA-FIGAZ en gaz, entrées respectivement en vigueur en 1972 et 1974 et modifiées ensuite.

⁶ A.R. déterminant les mesures de sécurité à prendre lors de l'établissement et dans l'exploitation des installations de distribution de gaz par canalisation (MB du 15 septembre 1971).

⁷ A.R. modifiant le règlement général pour la protection du travail, en ce qui concerne les canalisations électriques souterraines (MB du 26 octobre 1974).

³ – Flamme M.A. "De la rencontre de canalisations et de câbles au cours de travaux publics" J.T. 12 februari 1966, blz 110 tot 117.
– Simonet "Responsabilité du bris de câbles ou de canalisations à l'occasion de travaux publics" R.G.A.R., n° 1972 blz 8771 e.v.

⁴ Het gaat om de "Praktische leidraad ter voorkoming van schade aan ondergrondse installaties tijdens in hun nabijheid uitgevoerde werken". Deze code werd in 1984 opgesteld en werd in die tijd goedgekeurd door de opdrachtgevers (MOW. en RTT, de B.F.E. en FIGAS, het Nationaal Verbond van Wegenbouwers en het Beroepsverband van Verzekeringsondernemingen). Cf. Iuvis 6, 268 tot 270.

⁵ De overeenkomsten BVVO-CEIS voor elektriciteit en BVVO-FIGAS voor gas werden in 1972 en 1974 van kracht en werden nadien gewijzigd.

⁶ K.B. betreffende de te nemen veiligheidsmaatregelen bij de oprichting en bij de exploitatie van installaties voor gasdistributie door middel van leidingen (B.S. van 15 september 1971).

⁷ K.B. tot wijziging van het algemeen reglement op de arbeidsbescherming inzake ondergrondse elektrische leidingen (B.S. van 26 oktober 1974).

décisions publiées en quelques années établit à suffisance la tendance quasi unanime de la jurisprudence.

Et pourtant, les entrepreneurs et leurs assureurs continuent inlassablement à contester leur responsabilité, souvent pour les mêmes motifs que ceux invoqués il y a 25 ans. D'ailleurs, quelques décisions judiciaires, rompant avec cette jurisprudence, prouvent que certains juges restent sensibles aux moyens de défense invoqués par les entrepreneurs⁸.

Nous croyons qu'à la base de cet acharnement des entrepreneurs à vouloir contester leur responsabilité et des hésitations de certains tribunaux, il y a un élément psychologique qui joue, inspiré par un sentiment d'équité. Dans l'imaginaire d'une bonne partie de l'opinion, il y a, d'une part, l'entrepreneur en butte à tous les aléas et imprévus d'un chantier et, d'autre part, l'exploitant de canalisations à l'affût de la moindre erreur de ce dernier. L'entrepreneur, partageant bien sûr la même opinion en appelle au Juge qui, espère-t-il, le suivra dans sa défense au nom de l'équité la plus élémentaire. Et il est exact que dans certains cas, des juges, s'écartant de la jurisprudence dominante et ignorant les prescriptions réglementaires particulièrement précises et contraignantes auxquelles sont soumis les entrepreneurs, se laissent convaincre. Le lecteur connaît cette jurisprudence et ces prescriptions réglementaires: il est donc inutile de les rappeler ici.

Mais puisque l'on fait encore parfois appel à la notion d'équité, **voyons comment se présentent concrètement la position de l'entrepreneur et celle de l'exploitant des réseaux avant et pendant les travaux.**

Comme nous le savons, l'entrepreneur est en vertu du R.G.I.E. tenu à consulter le propriétaire des câbles électriques et à localiser ces câbles avant l'exécution des travaux.

Pour les travaux exécutés à proximité des canalisations de gaz, les obligations de l'entrepreneur sont équivalentes, sinon théoriquement plus sévères (art. 51 de l'AR du 18 juin 1971). Dans la pratique, l'entrepreneur se contente le plus souvent de demander aux propriétaires des canalisations la communication de leurs plans.

het gegrond was (quod non), dan nog bewijst de indrukwekkende hoeveelheid beslissingen die na enkele jaren was gepubliceerd in voldoende mate de zo goed als unanieme tendens van de rechtspraak.

Toch blijven aannemers en hun verzekeraars hun aansprakelijkheid onvermoeibaar betwisten; vaak voeren ze dezelfde redenen aan als vijftig jaar geleden. Een aantal gerechtelijke beslissingen die tegen deze rechtspraak ingaan, maken duidelijk dat sommige rechters gevoelig blijven voor de door aannemers aangehaalde verweermiddelen⁸.

Volgens ons ligt een psychologisch element, dat door een gevoel van billijkheid wordt ingegeven, aan de basis van de hardnekkigheid waarmee aannemers hun aansprakelijkheid betwisten en van de aarzelingen van een aantal rechtbanken. In de voorstellingswereld van een groot deel van de publieke opinie vind je aan de ene kant de aannemer die is blootgesteld aan alle risico's en onvoorziene omstandigheden van een bouwplaats en aan de andere kant de exploitant van leidingen die loert op het kleinste foutje van de aannemer. Ook de aannemer ziet de zaken zo en doet een beroep op de rechter die hem, zo hoopt hij, in naam van de meest elementaire rechtvaardigheid zal volgen in zijn verweer. En soms laten rechters zich inderdaad overtuigen: ze wijken af van de heersende rechtspraak en houden geen rekening met de bijzonder nauwkeurige en dwingende reglementen die aannemers moeten naleven. De lezer kent deze rechtspraak en reglementen en het is dus niet nodig ze hier te vermelden.

Maar aangezien men soms nog teruggrijpt naar het begrip billijkheid, **stel ik voor eens te bekijken welke concrete positie de aannemer en de netexploitant vóór en tijdens de werkzaamheden innemen.**

We weten dat de aannemer krachtens het A.R.E.I. vóór de uitvoering van de werken de eigenaar van de elektrische kabels moet raadplegen en deze kabels moet lokaliseren.

Voor werkzaamheden in de nabijheid van gasleidingen zijn de verplichtingen van de aannemer dezelfde, zo ze in theorie al niet strenger zijn (artikel 51 van het K.B. van 18 juni 1971). In de praktijk beperkt de aannemer zich meestal tot de vraag aan de eigenaars van de leidingen om mededeling van hun plannen. In antwoord op dit verzoek (los van de vraag of de

⁸ On se souviendra que même la Cour de Cassation en son arrêt du 19 décembre 1979 (voy. point 2 et note 3 à la p. 409 du JT du 13 juin 1987), sur base d'une interprétation inattendue de l'article 260 bis du R.G.P.T., avait déchargé l'entrepreneur de "son obligation générale de localisation". Voir la réaction du R.G.I.E. du 10 mars 1981 et l'arrêt de Cassation en sens contraire du 26 novembre 85 (in JT 13 juin 1987 pp 408, 409).

⁸ Zelfs het Hof van Cassatie, in zijn arrest van 19 december 1979 (zie punt 2 en noot 3 op blz. 409 van het JT van 13 juni 1987), had de aannemer op basis van een onverwachte interpretatie van artikel 260 bis van het A.R.A.B. vrijgesproken van "zijn algemene verplichting van lokalisatie". Zie echter het A.R.E.I. van 10 maart 1981 en het arrest in tegengestelde zin van 26/11/1985 (JT, 13 juni 1987, blz. 408 en 409).

En réponse à cette demande, (indépendamment du fait de savoir si les propriétaires sont tenus légalement de dresser des plans et de les communiquer, ceux-ci étant établis à usage interne) les exploitants des réseaux communiquent leurs plans en les assortissant des réserves d'usage. Alors qu'une seule demande écrite de la part de l'entrepreneur suffit, quelle que soit l'importance des travaux, les exploitants ont à rassembler et à photocopier tous les plans relatifs à l'aire des travaux. Ainsi, à titre exemplatif, le nombre de plans demandés par les entrepreneurs atteint le chiffre impressionnant de 3.500 par an en ce qui concerne l'Intercommunale IEH (Intercommunale d'Electricité du Hainaut, exploitée par ELECTRABEL) qui dessert environ 376.000 clients. Ce travail représente 6.000 heures. On peut certainement multiplier ces chiffres par 10 ou davantage pour l'ensemble du territoire belge.

En outre, si l'entrepreneur remplit bien son obligation de consultation, celle-ci, pour être efficace, doit se réaliser sur le chantier, soit avant, soit au cours des travaux, ce qui nécessitera à nouveau le déplacement d'un agent de l'exploitant et peut-être son immobilisation plus ou moins longue sur le terrain. Dans le cas où l'entrepreneur éprouve des difficultés dans la localisation de la canalisation, cela engendre également dans le chef de l'exploitant, des frais de déplacement et l'immobilisation. Il s'en suit que toutes ces obligations réglementaires mises à charge de l'entrepreneur et qui paraissent à certains -et même à certains tribunaux- insupportables, sont en réalité beaucoup plus onéreuses et accaparantes dans le chef des sociétés exploitantes. Bien plus, alors que les entrepreneurs ont accepté les travaux dans le but de réaliser un bénéfice, les exploitants de réseaux n'ont rien à gagner aux travaux et courent au contraire le risque de voir leurs installations endommagées ou même, dans certains cas, de devoir les déplacer à leurs frais !

Nous nous trouvons ainsi dans le cas de figure classique d'une partie "active" (l'entrepreneur) et d'une partie "passive" (l'exploitant de réseaux) où la partie passive est considérée traditionnellement comme la victime des agissements de la partie active. Certaines législations ont d'ailleurs tendance à créer des obligations de résultat à charge de cette dernière - ou responsabilité sans faute - en vue de protéger la partie faible. Nous n'en sommes pas là dans la matière qui nous occupe, mais nous avons voulu établir que, contrairement à certaines idées reçues, ce ne sont pas les sociétés exploitantes qui font figure de "partie forte" s'acharnant à poursuivre les entrepreneurs soumis à des prescriptions réglementaires draconiennes appliquées avec rigueur par les tribunaux.

Mais si les obligations de l'entrepreneur restent des obligations de moyens, encore celui-ci doit-il mettre en oeuvre **tous** les moyens dont dispose un professionnel.

eigenaars wettelijk verplicht zijn plannen op te stellen en te bezorgen aangezien ze voor intern gebruik bestemd zijn) bezorgen de netexploitanten hun plannen met het gebruikelijke voorbehoud. Terwijl slechts één schriftelijke vraag van de aannemer volstaat, ongeacht de omvang van de werken, moeten de exploitanten alle plannen van de plaats van de werken verzamelen en fotokopiëren. Een voorbeeld volstaat om de omvang van dit werk te illustreren: de Intercommunale IEH (Intercommunale d'Électricité du Hainaut, die door ELECTRABEL wordt geëxploiteerd) bedient ongeveer 376.000 klanten en ontvangt elk jaar niet minder dan 3.500 aanvragen van aannemers die plannen willen krijgen. Om daaraan gevolg te geven zijn 6.000 arbeidsuren nodig. Deze cijfers moeten teneinde een beeld te geven voor gans België, minstens met 10 worden vermenigvuldigd.

Indien de aannemer zijn verplichting van raadpleging behoorlijk naleeft, moet deze raadpleging, om doeltreffend te zijn, vóór of tijdens de werken op de bouwplaats worden vervuld. Dit veronderstelt opnieuw dat een werknemer van de exploitant zich verplaatst en gedurende min of meer lange tijd de bouwplaats niet kan verlaten. Indien de aannemer er niet in slaagt de leiding te lokaliseren, leidt dit in hoofdte van de exploitant ook tot kosten voor de verplaatsing en tot stilstand. Dat betekent dat al deze reglementaire verplichtingen van de aannemer, die voor sommigen - en zelfs voor bepaalde rechtbanken - ondraaglijk lijken, in werkelijkheid veel duurder en belastender zijn voor de exploitatiemaatschappijen. Terwijl een aannemer werken uitvoert om winst te maken, heeft een netexploitant niets te winnen bij de werken. Vaak loopt hij zelfs het risico dat zijn installatie wordt beschadigd en soms moet hij zijn installatie op eigen kosten verplaatsen!

We hebben hier te maken met het klassieke geval waarbij een "actieve" (de aannemer) en een "passieve" partij (de net-exploitant) tegenover elkaar staan en waar de passieve partij traditioneel wordt beschouwd als het slachtoffer van de handelingen van de actieve partij. Om de zwakke partij te beschermen vertonen bepaalde wetgevingen de neiging ten laste van de actieve partij resultaatsverbintenissen te creëren - of bevatten ze het principe van de aansprakelijkheid zonder fout. Dit is nog niet het geval in de materie die ons bezighoudt, maar ik wilde aantonen dat de exploitant, in tegenstelling met wat vaak algemeen wordt aangenomen, niet de "sterke partij" is die onvermoeid de aannemers zou vervolgen, dewelke zou onderworpen zijn aan draconische reglementen die de rechtbanken strikt toepassen.

Zelfs indien de verbintenissen van de aannemer slechts middelenverbintenissen zijn, dan moet hij toch **alle** middelen inzetten waarover een vakman beschikt.

Ces exigences des réglementations et leur application rigoureuse par les tribunaux s'expliquent quand on sait que chaque accident aux canalisations entraîne des **ruptures de fourniture d'électricité ou de gaz, sans compter les risques d'électrocution, de surtension ou d'explosion de gaz, phénomènes qui peuvent léser lourdement les utilisateurs ou provoquer des dommages matériels et corporels d'une extrême gravité aux tiers.**

En tant que juristes, nous ne pouvons que nous réjouir de voir combien la jurisprudence nous reste favorable. Mais nous devons surtout espérer voir cette jurisprudence se maintenir non pas par satisfaction personnelle, mais dans l'espoir de voir les entrepreneurs plus conscients de leurs responsabilités à l'égard de nos installations dont la sauvegarde conditionne le bon fonctionnement du service public de la distribution du gaz et de l'électricité qui nous est confié.

La jurisprudence publiée dans le présent numéro confirme pleinement ce qui précède.

Vu l'importance des litiges portant sur la matière qui nous occupe, "Iuvis" contrairement à son habitude, a consacré (pour la deuxième fois, voir IUVIS 6) un numéro entier aux dommages occasionnés aux canalisations souterraines (pas moins de 22 décisions pour le présent numéro!)

1. Tous ces litiges portent sur des contestations qui n'ont pas varié depuis 25 ans et qui sont pratiquement toujours jugées dans le même sens et pour les mêmes motivations, à savoir:
 - travaux sur terrain privé (industriel ou non) sans consultation de la société distributrice (3 décisions)
 - profondeur non réglementaire du câble (4 décisions)
 - plans imprécis (1 décision)
 - rupture de câbles se déclarant après les travaux:
 - présomptions graves, précises et concordantes admises par le tribunal (3 décisions)
 - présomptions insuffisantes pour un juge se prononçant en première et dernière instance (1 décision)
 - indications du plan non conforme à la nouvelle configuration des lieux (1 décision)
 - idem, mais responsabilité partagée (1 décision)

De vereisten vervat in de wettelijke bepalingen en de stricte toepassing door de rechtbanken kunnen verklaard worden wanneer men weet dat elke beschadiging van leidingen onvermijdelijk leidt tot **onderbrekingen in de levering van elektriciteit of gas, zonder nog te spreken van de risico's van elektrocutie, overspanning of gasontploffing waardoor de gebruikers ernstige schade kunnen oplopen of die bijzonder ernstige materiële en lichamelijke schade aan derden kunnen teweegbrengen.**

Als juristen kunnen we ons enkel verheugen wanneer we zien in welke mate de rechtspraak voor ons gunstig blijft. We moeten echter vooral hopen dat deze rechtspraak behouden zal blijven, niet voor onze persoonlijke voldoening, maar om de aannemers ertoe aan te zetten zich bewuster te worden van hun aansprakelijkheid jegens onze installaties, waarvan de bescherming een voorwaarde vormt voor een goede openbare dienstverlening inzake de distributie van gas en elektriciteit, die ons werd toevertrouwd.

De rechtspraak in huidig nummer gepubliceerd bevestigt wat voorafgaat.

Gezien het grote aantal geschillen in de materie die ons bezighoudt, heeft "Iuvis" (voor de tweede maal, cf. IUVIS 6) tegen zijn gewoontes in één volledig nummer gewijd aan beschadigingen van ondergrondse leidingen (niet minder dan 22 beslissingen in dit nummer!).

1. Al deze geschillen betreffen betwistingen die al 25 jaar dezelfde zijn en waar bijna steeds op dezelfde manier en om dezelfde redenen wordt geoordeeld, nl.:
 - werken op privé-terrein (industriële of niet) zonder de distributiemaatschappij te raadplegen (3 beslissingen);
 - de kabel ligt op een diepte die niet reglementair is (4 beslissingen);
 - onnauwkeurige plannen (1 beslissing);
 - breuken in kabels die zich manifesteren na de werken:
 - gewichtige, bepaalde en met elkaar overeenstemmende vermoedens die door de rechtbank worden aangenomen (3 beslissingen);
 - onvoldoende vermoedens voor een rechter die zich uitspreekt in eerste en laatste aanleg (1 beslissing);
 - de aanduidingen op het plan komen niet overeen met de nieuwe configuratie van het terrein (1 beslissing);
 - idem, maar gedeelde aansprakelijkheid (1 beslissing);

- plan mal interprété (2 décisions)
- localisation insuffisante (1 décision: voir commentaire in fine)
- raccordement (2 décisions)
- travail entrepris sans avoir reçu les plans demandés (1 décision) avec la circonstance particulière que les plans avaient été demandés non par l'entrepreneur, mais par le maître de l'ouvrage (1 décision)
- plan non remis parce que imprécis mais câble repéré par la société d'électricité au cours des travaux (1 décision)
- canalisation de gaz endommagée par marteau-piqueur à 45 cm de profondeur (1 décision)
- travaux effectués en dehors de l'aire reprise par les plans communiqués (1 décision)
- verkeerde interpretatie van een plan (2 beslissingen);
- onvoldoende lokalisatie (1 beslissing: zie commentaar achteraan)
- aftakking (2 beslissingen);
- het werk werd aangevat zonder dat de aannemer de gevraagde plannen had ontvangen (1 beslissing), met de bijzondere omstandigheid dat de plannen niet door de aannemer, maar door de opdrachtgever werden aangevraagd (1 beslissing);
- het plan werd niet bezorgd omdat het niet nauwkeurig was, maar de kabel werd tijdens de werken door de elektriciteitsmaatschappij gevonden (1 beslissing);
- een gasleiding op een diepte van 45 cm werd beschadigd door een sloophamer (1 beslissing);
- werken werden uitgevoerd buiten het op de medegedeelde plannen aangegeven terrein (1 beslissing).

Dans chacune de ces espèces jugées il est inlassablement rappelé:

- Que c'est le propriétaire des canalisations qu'il y a lieu de consulter (et non p. ex. le seul maître de l'ouvrage)
- Que l'obligation de consultation est à charge de celui qui exécute les travaux (et non du maître de l'ouvrage ou de l'entrepreneur principal) obligation d'autant plus évidente en cas de travaux exécutés à proximité des canalisations de gaz puisque en vertu de l'art. 51 de l'AR du 28 juin 1971 l'entrepreneur qui envisage "des travaux à proximité des ces canalisations doit en informer les distributeurs de gaz au moins 48 h d'avance et que les travaux ne peuvent être commencés que de commun accord avec les autorités et les distributeurs de gaz intéressés"⁹.
- Que l'entrepreneur ne peut entamer des travaux sans être en possession des plans; que s'il ne les a pas obtenus malgré sa demande, il doit au minimum rappeler sa demande et même surseoir à l'exécution de ses travaux quitte à réclamer d'éventuels dommages et intérêts aux propriétaires des canalisations du chef de retards occasionnés.
- Que cette consultation ne peut se limiter à la lecture de plans de situation envoyés avec réserve par la société distributrice.

⁹ *A cet égard, le jugement du tribunal de commerce de Charleroi du 28 juin 1996 figurant dans ce numéro paraît assez faiblement motivé. Sans doute, l'entrepreneur ne pouvait-il entreprendre ces travaux sans être en possession du plan de distribution de gaz, mais surtout il avait omis de se conformer à ses obligations telles que rappelées ci-dessus et laissant au maître de l'ouvrage (Belgacom) le soin de demander les plans à la société gazière...*

In elk van deze gevallen werd er telkens door de rechtbanken weer op gewezen:

- dat men de eigenaar van de leidingen moet raadplegen (en niet bijvoorbeeld enkel de opdrachtgever);
- dat de verplichting van raadpleging ten laste valt van degene die de werken uitvoert (en niet van de opdrachtgever of de hoofdaannemer); deze verplichting is des te meer vanzelfsprekend indien de werken worden uitgevoerd in de nabijheid van gasleidingen omdat artikel 51 van het K.B. van 28 juni 1971 bepaalt dat de aannemer die van plan is werken uit te voeren in de nabijheid van dergelijke leidingen de gasverdelers daarvan minstens 48 uur vooraf op de hoogte moet brengen en de werken pas mogen worden aangevat na overleg met de betrokken overheden en gasverdelers⁹;
- dat de aannemer de werken niet mag aanvangen zolang hij de plannen niet heeft ontvangen; dat hij, indien hij de plannen niet krijgt hoewel hij ze had aangevraagd, minstens zijn vraag moet herhalen en de uitvoering van de werken zelfs moet uitstellen en daarvoor desnoods een schadevergoeding mag vorderen van de eigenaars van de leidingen die de vertraging hebben veroorzaakt;
- dat deze raadpleging niet mag worden beperkt tot het lezen van de plannen die de distributiemaatschappij onder voorbehoud bezorgt;

⁹ *In verband hiermee lijkt de motivering van het vonnis van 28 juni 1996 van de rechtbank van koophandel van Charleroi dat in dit nummer werd overgenomen vrij zwak. Ongetwijfeld mocht de aannemer de werken niet aanvangen zonder te beschikken over het gasdistributieplan. Hij had echter vooral nagelaten zich te schikken naar zijn verplichtingen zoals hiervoor vermeld en had het aan de opdrachtgever (Belgacom) overgelaten de plannen aan te vragen bij de gasmaatschappij...*

- Que l'obligation de consultation se double d'une obligation de localisation par sondages manuels.
- Que cette obligation de localisation est d'autant plus indispensable pour les raccordements qui ne sont en principe pas indiqués sur les plans.
- Que seule **l'ignorance invincible** peut dégager l'entrepreneur de sa responsabilité, celle-ci n'étant pas établie si, indépendamment de tout autre considération, l'entrepreneur pouvait par l'observation de tout indice quelconque, présumer l'existence de canalisations souterraines dans l'aire de ses travaux.
- dat de verplichting van raadpleging gepaard gaat met een verplichting van lokalisatie door manuele peilingen;
- dat deze lokalisatieplicht des te meer vereist is voor aftakkingen die in principe niet op de plannen zijn aangeduid;
- dat enkel de **onoverwinnelijke onwetendheid** de aannemer van zijn aansprakelijkheid kan ontslaan. Deze is niet bewezen, indien de aannemer, los van enig welke andere overweging, door het waarnemen van om het even welke aanwijzing, kon veronderstellen dat er ondergrondse leidingen bestonden op de plaats waar de werken worden uitgevoerd.

2. L'acharnement des entrepreneurs à vouloir contester leurs responsabilités est établie par la permanence de contestations toujours identiques ou similaires et soulignée ici par le fait que sur les 22 décisions publiées il y eut encore 4 appels interjetés par eux.

2. De hardnekkigheid waarmee aannemers hun aansprakelijkheid proberen te betwisten blijkt duidelijk uit het voortbestaan van steeds identieke of gelijkaardige betwistingen en uit het feit dat ze nog tegen vier van de tweeëntwintig gepubliceerde beslissingen in beroep zijn gegaan.

3. Par contre, 3 appels et 1 pourvoi en cassation introduits par les sociétés de distribution montrent, comme nous l'avons souligné dans notre exposé, que certains juges, peu attentifs aux rigueurs de la réglementation à charge des entrepreneurs et récusant une jurisprudence quasi unanime, restent sensibles aux arguments "d'équité" invoqués par ces derniers.

3. Het feit dat de distributiemaatschappijen drie maal in hoger beroep en éénmaal in cassatie zijn gegaan toont aan, zoals we in ons betoog duidelijk hebben gemaakt, dat sommige rechters, ondanks de strenge reglementering ten laste van de aannemers en in strijd met een bijna eensluidende rechtspraak, gevoelig blijven voor de door de aannemers opgeworpen argumenten van "billijkheid".

A cet égard, est spécialement significatif le jugement du Juge de Paix de Landen du 22 nov. 1995 qui prononce un partage de responsabilité tout en reconnaissant que l'entrepreneur n'a pas respecté ses obligations réglementaires, pour le motif que la société d'électricité aurait dû avertir l'entrepreneur que des travaux avaient été effectués à la voirie "quelques années plus tôt", donc évidemment après la date de la confection des plans. Curieuse façon de faire de la société d'électricité la "gardienne" (dans le sens de l'article 1384 alinéa 1 du C.C.) de la voirie, alors qu'il s'agissait de travaux publics exécutés pour le compte des pouvoirs publics propriétaires ou gestionnaires de cette voirie à qui il incombait, nous semble-t-il, d'informer leur entrepreneur.

In dit opzicht is het vonnis van 22 november 1995 van de Vrederechter van Landen veelzeggend. Hoewel hij erkent dat de aannemer zijn wettelijke verplichtingen niet heeft nageleefd, spreekt hij de gedeelde aansprakelijkheid uit omdat de verdeler de aannemer had moeten laten weten dat "een paar jaar eerder", dus duidelijk na het opstellen van de plannen, werken aan het wegennet waren uitgevoerd. Het is vreemd hoe men zo van de elektriciteitsmaatschappij de "bewaarster" (in de zin van artikel 1384 lid 1 van het B.W.), van het wegennet maakt terwijl het ging om openbare werken uitgevoerd voor rekening van de overheid die eigenaar of beheerder was van dit wegennet en die daarom, volgens ons, hun aannemer op de hoogte had moeten brengen.

Albert van Innis
Docteur en droit

Albert van Innis
Doctor in de rechten

RECHTSPRAAK JURISPRUDENCE

COUR DE CASSATION DE BRUXELLES - 3 MAI 1996

1ère Chambre

*Siégeant: M. Sace, président, MM. Rappe et Parmentier, Mmes Charlier et Jeanmart, M. Janssens de Bisthoven, avocat général
Avocats: Mes De Bruyn et Gérard*

s.p.r.l. RIJCKAERT - s.a. A.G. 1824 C/ ASVERLEC

**Bris de câbles électriques souterrains •
Obligation de localisation • Absence
d'erreur invincible • Lien de causalité**

**Beschadiging van ondergrondse
elektrische kabels • Lokalisatieplicht •
Geen onoverwinnelijke dwaling •
Oorzakelijk verband**

L'entrepreneur qui est en possession d'un plan fourni par le distributeur ne peut invoquer l'erreur invincible s'il n'a pas procédé aux sondages préalables imposés par l'article 260 bis du RGPT. Dès lors, les sondages préalables lui auraient permis de constater que les câbles électriques ne se trouvaient plus à la profondeur indiquée sur le plan suite à un abaissement du niveau de la voirie.

De aannemer die in het bezit is van een plan afgeleverd door de verdeler kan geen onoverwinnelijke dwaling inroepen indien hij geen voorafgaandelijke peilingen heeft uitgevoerd zoals voorzien is door art. 260 bis van het ARAB. Pas dan zouden voorafgaandelijk peilingen hem toegelaten hebben vast te stellen dat ingevolge een verlaging van de wegenis, de diepte van de elektrische kabels niet meer in overeenstemming was met het plan.

"...

faute en relation causale avec l'accident;

Quant à la deuxième branche:

Sur le moyen:

Qu'en énonçant qu'il n'est pas contesté que dans l'hypothèse envisagée, la défenderesse n'a commis aucune faute en relation causale avec l'accident, l'arrêt ne donne pas des conclusions des demanderesses une interprétation inconciliable avec leurs termes;

Attendu que l'arrêt considère, d'une part, que dans l'hypothèse où une modification du niveau de la rue, postérieure au placement des câbles litigieux, aurait affecté le niveau de la voirie, il n'est pas contestable que la défenderesse n'a commis aucune faute en relation causale avec l'accident et, d'autre part, "que cette hypothèse ne pouvant être exclue, la cour (d'appel), qui contrairement au premier juge au moment où celui-ci devait se pronon-

Quant à la première branche:

Attendu qu'il n'apparaît pas des conclusions d'appel des demanderesses que celles-ci ont contesté que dans l'hypothèse où l'abaissement du niveau de la voirie, postérieurement au placement des câbles litigieux, aurait affecté le niveau de la voie fermée, la défenderesse n'aurait commis aucune

Qu'en cette branche, le moyen manque en fait;

cer en tenant compte des résultats de l'expertise qu'il avait ordonnée, n'est pas liée par l'autorité du jugement du 22 février 1985. actuellement frappé d'appel, ne peut dès lors déclarer établie dans le chef d'ASVERLEC une faute en relation causale avec l'accident";

Que par ces considérations, l'arrêt répond aux conclusions des demanderes, indiquées au moyen;

Qu'en cette branche, le moyen manque en fait;

Quant à la troisième branche:

Attendu que les demanderessees demandaient à être exonérées, en tout ou en partie, de la responsabilité de l'accident et soutenaient à cette fin que la défenderesse avait commis une faute en n'enfouissant pas les câbles litigieux à la profondeur de 1,20 mètre prescrite par la réglementation;

Qu'en déduisant l'absence de preuve de la responsabilité de la défenderesse du fait que ne pouvait être exclue l'hypothèse d'un abaissement du niveau de la voie ferrée qui ne serait pas, suivant elle, imputable à la défenderesse, la cour d'appel a constaté que les demanderessees restaient en défaut d'apporter la preuve, dont la charge leur incombait, du fait allégué par elles; qu'elle n'a, dès lors, pas violé les règles relatives à la charge de la preuve;

Qu'en cette branche, le moyen, ne peut être accueilli;

Quant à la quatrième branche:

Attendu que de la seule constatation qu'au moment de l'accident, les câbles placés par la défenderesse n'étaient pas enfouis à la profondeur réglementaire, il ne se déduit pas nécessairement, comme le soutiennent les demanderessees, que la défenderesse

aurait commis une faute en relation causale avec l'accident;

Qu'en cette branche, le moyen ne peut être accueilli;

PAR CES MOTIFS,

Rejette le pourvoi;

Condamne les demanderessees aux dépens.

..."

COUR D'APPEL DE LIEGE - 1 JUIN 1994

3ème Chambre

Siégeant: M. Mathieu président ff, MM. Godin, Aerts et Frère

Avocats: Mes Clarenne et Hutin

s.a. ELECTRABEL C/ s.a. CALAY ET CIE

Bris de câbles souterrains • Défaut de localisation • Obligation de consultation • Obligation de demande de plans

En vertu de son obligation légale de localiser des installations souterraines, l'entrepreneur doit consulter le distributeur d'énergie et de lui demander ses plans. En ne consultant que le propriétaire du sol et non le distributeur, l'entrepreneur commet une faute en relation causale avec le dommage.

Beschadiging van ondergrondse kabel • Geen lokalisatie • Raadplegingsverplichting • Verplichte planaanvraag

Op grond van zijn wettelijke verplichting de ondergrondse installaties te lokaliseren, dient een aannemer de energieverdeler te raadplegen en plans bij hem aan te vragen. Door enkel de eigenaar van de grond en niet de verdeler te raadplegen begaat de aannemer een fout in oorzakelijk verband met de schade.

"...
Attendu que l'appelante postule la

condamnation de l'intimée à lui payer la somme de 69.507 francs en principal représentant le dommage qu'elle a subi

à la suite de la rupture d'un câble électrique souterrain lui appartenant;

Attendu qu'en octobre 1987, l'intimé reçut l'autorisation de la S.A. AGRICOLE DE SOMBREFFE d'enlever des déblais sur un terrain que cette dernière avait récemment acheté à la S.C. IDELUX;

Qu'en cours de travail, un préposé de l'intimé sectionna un câble haute tension avec un bulldozer;

Attendu qu'aux termes de l'article 260 bis du Règlement général sur la protection du travail aucun travail de terrassement, de pavage ou autre, ne peut être entrepris dans le voisinage d'un câble électrique souterrain sans consultation préalable du propriétaire du sous-sol, de l'autorité qui a la gestion de la voie publique éventuellement empruntée et du propriétaire du câble.

La présence ou l'absence de repères prévus à l'article 233 du Règlement ne dispensent pas de cette consultation;

Attendu que c'est, en principe, à l'entrepreneur qui exécute les travaux, ici la S.A. CALAY et Cie, qu'il incombe de se renseigner;

Attendu que dans les circonstances de la cause, aucune exception à ce principe, n'est justifiée;

Attendu que ladite intimée ne fait état que de la seule consultation du propriétaire du terrain, la S.A. AGRICOLE DE SOMBREFFE qui, sur base du plan que lui remit le précédent propriétaire, la S.C. IDELUX, renseigne l'existence d'un câble électrique souterrain mais autre que celui qui fut sectionné le 12 octobre 1987.

Attendu que la S.A. CALAY ne peut prétendre avec succès qu'elle ignorait qu'elle travaillait à proximité de câbles électriques souterrains;

Qu'en effet, il ressort du rapport de l'expert mandaté par la ROYALE BELGE, assureur de la S.A. CALAY, que le chef de chantier de l'entreprise CALAY, Monsieur RICHELLE, a examiné le terrain avec le gérant de la S.A. AGRICOLE DE SOMBREFFE;

Que Monsieur RICHELLE a constaté la présence d'un poteau haute tension en face du terrain de l'AGRICOLE DE SOMBREFFE; qu'il a suivi le tracé d'une ligne souterraine descendant du poteau d'arrêt, longeant la route et la traversant en face de la cabine électrique située sur le terrain de ladite société;

Que dès lors, la S.A. CALAY savait que les travaux qu'elle allait exécuter le seraient dans le voisinage de câbles électriques souterrains;

Qu'elle avait dès lors l'obligation de consulter, outre le propriétaire du sous-sol, le propriétaire des câbles;

Attendu que Monsieur RICHELLE s'est fié à ce qu'il avait pu lui-même constater, sur base notamment des renseignements fournis par le propriétaire du terrain, à savoir la présence d'une ligne électrique souterraine allant du poteau haute tension jusqu'à la cabine électrique de la société AGRICOLE DE SOMBREFFE et longeant la route;

Qu'il a conclu, erronément, qu'il n'existait pas d'autres canalisations souterraines à proximité et n'a pas jugé utile d'obtenir de plus amples renseignements;

Qu'il s'en suit que l'entreprise CALAY S.A. n'a pas consulté l'appelante, anciennement S.A. UNERG, et ne lui a, a fortiori, pas demandé le plan de ses installations souterraines à cet endroit;

Que si elle l'avait fait, conformément à la loi, elle aurait pu localiser le câble litigieux;

Attendu que la circonstance que la S.A. CALAY n'ait pas été complètement renseignée par le propriétaire du terrain ne l'exonère pas de sa responsabilité;

Qu'elle savait en effet qu'elle travaillait à proximité de câbles électriques souterrains et devait dès lors prendre les précautions imposées par la législation;

Qu'en consultant le seul propriétaire du sol, sans consulter la S.A. ELECTRABEL et sans lui demander communication de ses plans, l'intimé a violé les prescriptions de l'article 260 bis du Règlement général de protection du travail;

Que cette faute est en relation causale avec le dommage tel qu'il est survenu et dont le montant n'est pas discuté;

Qu'il n'existe en l'espèce aucune cause de justification, aucune excuse pertinente;

Que l'appelante démontre en effet que la défense alléguée par l'entrepreneur n'est pas fondée.

LA COUR,

Reçoit l'appel, le dit fondé,
Réformant la décision entreprise,

Condamne la S.A. CALAY et cie;

..."

HOF VAN BEROEP TE ANTWERPEN - 17 MEI 1995

20ste Kamer

Zetelend: Dbr. Leemans, voorzitter

Advocaten: Mrs. Van Israel loco Jegers en Van Roy

c.v. IVERLEK T/ ROELANS

**Kabelbeschadiging • Lokalisatieplicht •
Planafwijking: diepte • Gewichtige,
bepaalde en met elkaar overeenstem-
mende vermoedens**

**Bris de câble • Obligation de localisation •
Plan non conforme: profondeur •
Présomptions graves, précises et
concordantes**

De aannemer moet desnoods manueel de kabels lokaliseren. Deze verplichting blijft ook bestaan indien de aannemer de graafwerken uitvoert op aanwijzing van de aangestelden van de verdeler.

Het feit dat de beschadigde kabel niet op de voorgeschreven diepte ligt, ontslaat de aannemer niet van zijn verplichting de kabel te lokaliseren. De feitelijke elementen vormen gewichtige, bepaalde en met elkaar overeenstemmende vermoedens dat de schade werd veroorzaakt door de aannemers.

L'entrepreneur est tenu de localiser les câbles, au besoin manuellement. Cette obligation subsiste même si l'entrepreneur, exécute les travaux d'excavation sur l'indication d'employés du distributeur. Le fait que le câble endommagé ne se trouve pas à la profondeur réglementaire n'exonère pas l'entrepreneur de son obligation de localiser le câble. Les éléments de fait constituent des présomptions graves, précises et concordantes dont il résulte que le dommage a été causé par l'entrepreneur.

"...

Het bestreden vonnis dd. 4 mei 1993 van de rechtbank van eerste aanleg van het gerechtelijk arrondissement Turnhout heeft de vordering van appellante ongegrond verklaard.

Deze vordering beoogde vergoeding van de schade aan het ondergronds hoogspanningsnet van appellante te Hulsthout, Doodbroekstraat, schade die werd vastgesteld op 27 maart 1988 en waarvoor geïntimeerde aansprakelijk werd gehouden. Appellante wijst er in haar conclusies op dat op 29 april 1988 nogmaals de schade werd vastgesteld 1 meter verder dan waar de schade op 27 maart 1988 werd vastgesteld, schade die zoals de eerst vastgestelde, wijst op een pletting van de kabel.

In het bestreden vonnis wordt verwezen naar een brief van de Gewestelijke Directeur van appellante die betreffende de in maart 1988 vastgestelde schade gewag maakt van een door een

graafmachine overgerukte kabel, wordt overwogen dat in de dagvaarding vergoeding wordt gevraagd van een schadegeval van 27 maart 1988 terwijl niet is aangetoond dat er enig causaal verband is met het schadegeval vastgesteld in april 1988, en dat de berichtgevingen betreffende de schade tegenstrijdigheden inhouden, nu er afwisselend sprake is van een pletting en/of overtrekken door een graafmachine en/of schade veroorzaakt door een spadesteek. Op grond hiervan oordeelde de eerste rechter dat niet bewezen was dat de schade veroorzaakt werd door een fout van geïntimeerde.

Appellante handhaaft haar vordering. Geïntimeerde herwist haar aansprakelijkheid en wijst op de bijzonderheid van de twee schadegevallen hetgeen, volgens geïntimeerde, wijst op de onzorgvuldigheid van appellante. Mits een oordeelkundige eerste herstelling zou appellante, aldus geïntimeerde, de tweede herstelling hebben kunnen

vermijden. Geïntimeerde vraagt de bevestiging van het bestreden vonnis.

Overwegende dat in de minnelijke vaststelling zonder erkenning van aansprakelijkheid, ondertekend door beide partijen (st. 1 van appellante) werd vermeld dat op de plaats waar de schade aan de hoogspanningskabel zich heeft voorgedaan er graafwerken werden uitgevoerd en geïntimeerde wordt genoemd als persoon die de schade veroorzaakte; dat de graafwerken werden uitgevoerd op 24 februari 1988 en werd vastgesteld dat de schade zich voordeed op 27 maart daaropvolgend dat hierin verder werd vermeld dat er zich een doorslag heeft voorgedaan ingevolge waterindringing in de kabel en deze beschadiging gebeurde door een pletting van de kabel; dat de omstandigheid dat in een brief van 6 april 1988 kennelijk per vergissing melding wordt gemaakt van een overgerukte kabel aan deze vaststellingen niets afdoet;

Overwegende dat, zelfs indien geïntimeerde de graafwerken zou hebben uitgevoerd op aanwijzingen van aangestelden van appellante, deze omstandigheid hem niet ontslaat van de verplichting de kabel of kabels, desnoods manueel, te localiseren en ervoor te zorgen dat hij deze niet beschadigt; dat indien geïntimeerde van oordeel is dat hem schriftelijke aanwijzingen hadden moeten gegeven worden, hij deze aanwijzingen schriftelijk had moeten vragen, hetgeen hij niet heeft gedaan; dat de omstandigheid dat de beschadigde kabel niet op een diepte zou hebben gelegen zoals voorgeschreven geïntimeerde niet ontslaat van zijn verplichting de kabel, waarvan hij wist dat deze daar lag, te localiseren; dat bovendien de diepte van de kabels kan fluctueren door drukkingen in de grond; overwegende dat einde april 1988 door een aangestelde van appellante werd vastgesteld dat zich een tweede maal schade had voorgedaan eveneens door pletting op een meter afstand van de plaats waar schade werd vastgesteld in maart 1988; dat de aangestelde verklaarde dat op die (beschadigde) hoogspanningskabel, die op een diepte zit van 60 cm, bakstenen waren gelegd om die te beschermen en die bakstenen bij de

graafwerken door geïntimeerde waren verwijderd; dat geïntimeerde tijdens de ondervraging door de verbalisant betreffende dit schadegeval verklaarde dat hij de bakstenen die op de ondergrondse kabel lagen had verwijderd en hij zijn kabel naast de hoogspanningskabel had gelegd en de mogelijkheid bestaat dat hij de kabel had beschadigd; dat de verbalisant bij verificatie heeft vastgesteld dat de kabel een gat vertoonde, waaruit wordt afgeleid dat deze beschadiging zich niet heeft voorgedaan door sleet doch door het daar ter plaatse gedane werk; overwegende, nu enkel geïntimeerde werken aldaar heeft uitgevoerd (of onder zijn leiding en toezicht heeft doen uitvoeren) in februari 1988 en de schade door pletting zich op die plaats heeft voorgedaan, en geïntimeerde heeft aanvaard dat hij de schade vastgesteld in maart 1988 heeft veroorzaakt (st. 1 van appellante), deze omstandigheden zwaarwichtige terzake dienende en overeenstemmende vermoedens vormen die ten genoëge van recht aantonen dat deze meervoudige schade voortspuit uit genoemde werken; dat geïntimeerde op grond van het reeds hierboven gestelde aansprakelijk is voor deze meervoudige schade; overwegende anderzijds dat appellante bij het uitvoeren van de eerste

herstelling door het enkel uitmeten van de isolatiewaarde had kunnen verifiëren dat de kabel nog op een andere plaats was beschadigd en een enkele grote herstelling ad 120.477 fr (bedrag dat beantwoordt aan de grote herstelling) had kunnen volstaan; dat het bedrag dat werd aangerekend voor een gedeeltelijke herstelling in maart 1988 derhalve niet ten laste van geïntimeerde dient gelegd

OM DIE REDENEN

HET HOF,

recht doende op tegenspraak, gelet op artikel 24 van de wet van 15 juni 1935

verklaart het hoger beroep gegrond, het bestreden vonnis wijzigend,

verklaart de vordering van appellante gegrond als volgt: veroordeelt geïntimeerde om aan appellante 120.477 BEF (zegge: honderdtwintigduizend vierhonderd zevenenzeventig frank) te betalen te vermeerderen met de vergoedende interesten vanaf 28 maart 1988.

..."

HOF VAN BEROEP TE GENT - 2 JUNI 1995

9de Kamer

Zetelend: dbr. Thybergin, voorzitter, hb. De Buck, Debucquoy en Van Hooberberck

Advocaten: Mrs. De Clerck, Verbeke, Van Der Vennet en Schepens

GASELWEST T/ n.v. CLOET GEBROEDERS - n.v. ALGEMENE ONDERNEMINGEN VUYLSTEKE

**Beschadiging van ondergrondse kabel •
Privéterrein • Planaanvraag •
Hoofdaannemer: mededelingsplicht •
Onderaannemer: lokalisatieplicht •
Aansprakelijkheid in solidum**

**Bris de câble souterrain • Terrain privé •
Demande de plans • Entrepreneur
principal: obligation de communication
des plans • Sous-traitant: obligation de
localisation • Responsabilité in solidum**

De verplichting tot voorafgaandelijke lokalisatie van een ondergrondse kabel en de algemene zorgvuldigheidsplicht rusten in de eerste plaats op degene die de werken

L'obligation de localisation préalable d'un câble souterrain et l'obligation générale de prudence incombent en premier lieu à l'entrepreneur qui exécute

effectief uitvoert. Fout wordt in zijn hoofde weerhouden op basis van art. 1382 B.W. en art. 192 ARFI. De lokalisatieplicht blijft bestaan ongeacht het privaat karakter van het terrein en ongeacht het feit dat de bouwheer geen informatie had verstrekt over de ligging van de kabel. Onoverwinnelijke dwaling of overmacht worden dus afgewezen. Niettemin is de hoofdaannemer niet alleen aansprakelijk voor de schade te weeggebracht aan de kabels, indien bij nagelaten heeft de onderaannemer de plannen mee te delen. Art. 1382 wordt in diens hoofde weerhouden wegens schuldige nalatigheid. Beiden worden in solidum aansprakelijk gesteld.

effectivement les travaux. Dans son chef, la faute est retenue sur base de l'art. 1382 du C.C. et de l'art. 192 du RGIE. L'obligation de localisation subsiste malgré le caractère privé de terrain et malgré le fait que le maître de l'ouvrage n'a pas donné d'informations relatives à la situation du câble. L'erreur invincible et la force majeure doivent donc être écartées. Néanmoins l'entrepreneur qui a confié l'exécution des travaux de démolition à un sous-traitant n'est pas seul responsable de dommages aux câbles, s'il a négligé de communiquer les plans aux sous-traitant. L'article 1382 du C.C. est retenu dans son chef pour négligence. Les parties sont considérés comme responsable en solidum.

...

1. Gegevens van de zaak in beroep:

1.1. De Samenwerkende Intercommunale Maatschappij GASELWEST tekende op 13 februari 1992 hoger beroep aan tegen het vonnis dd. 14 januari 1992 van de rechtbank van koophandel te Brugge, dat haar vordering - die strekt tot de betaling van een schadevergoeding van 79.276 frank meer de vergoedende intresten vanaf 8 maart 1988, de gerechtelijke intresten en de kosten - tegenover de NV Cloet Gebroeders en de NV Algemene ondernemingen Chris Vuylsteke ongegrond verklaarde. De vordering van de Samenwerkende Intercommunale Maatschappij GASELWEST stoelt op de beschadiging van haar kabel op de eigendom van de Sint-Jozefskliniek te Tielt bij de uitvoering van afbraakwerken, waarbij de nv Cloet Gebroeders in onderaanneming van nv Algemene Ondernemingen Chris Vuylsteke optrad.

1.2. De Samenwerkende Intercommunale Maatschappij GASELWEST stelt, dat het vonnis a quo ten onrechte geen fout tegenover de nv Cloet Gebroeders weerhield op de overweging:

- dat ARAB hier niet van toepassing zou zijn, nu deze vennootschap de werkgever niet was van de heer Jozef Cloet.
- dat de aannemer geen raadplegings- en lokalisatieplicht zou hebben bij het uitvoeren van werken op een prive-terrein.

- dat er geen vermoeden van aanwezigheid van enige kabel zou hebben bestaan, zodat dan ook geen fout in hoofde van de nv Cloet Gebroeders kan weerhouden worden.
- dat de plannen van de Samenwerkende Intercommunale Maatschappij GASELWEST foutief zouden geweest zijn, wat de nv Cloet Gebroeders toelaat overmacht in te roepen,

en evenmin inging op de vraag naar de verantwoordelijkheid van de nv Algemene Ondernemingen Chris Vuylsteke, die - alhoewel in het bezit van de plannen - naliet de plannen op een correcte manier te raadplegen en aan te wenden, en mee te delen aan haar onderaannemer.

Zij vordert op deze overwegingen de nietigverklaring van het vonnis a quo en de toekenning van haar oorspronkelijke vordering.

1.3. De nv Cloet Gebroeders vordert de ongegrondverklaring van het hoger beroep van de Samenwerkende Intercommunale Maatschappij GASELWEST, en sluit zich aan bij de overwegingen van de eerste rechters. Zij stelt de werken onder de leiding en het toezicht van de nv Algemene Ondernemingen Chris Vuylsteke uitgevoerd te hebben, die burgerlijk aansprakelijk is voor haar onderaannemer. Verder roept ze een verschoonbare dwaling in:

- waar de plannen van de Samenwerkende Intercommunale Maatschappij GASELWEST niet accuraat waren,

- de nv Algemene Ondernemingen Chris Vuylsteke naliet haar de juiste inlichtingen te verstrekken op grond van de plannen, die in haar bezit waren,
- de bouwheer naliet haar op de aanwezigheid van kabels te wijzen.

In ondergeschikte orde herneemt de nv Cloet Gebroeders haar tussenvordering in vrijwaring tegenover de nv Algemene Ondernemingen Chris Vuylsteke. En in meest ondergeschikte orde betwist ze - door de Samenwerkende Intercommunale Maatschappij GASELWEST en de nv Algemene Ondernemingen Chris Vuylsteke voorgelegde - kostenstaten, waar geen rekening wordt gehouden met de waarde van de vordering, die minder dan 100.000 frank beloopt.

1.4. De nv Algemene Ondernemingen Chris Vuylsteke vordert in hoofdorde eveneens de ongegrondverklaring van het hoger beroep, en de bevestiging van het vonnis a quo, dat zowel de tussenvordering van de Samenwerkende Intercommunale Maatschappij GASELWEST, als de tussenvordering van de nv Cloet Gebroeders ongegrond verklaarde.

Zij wijst erop, dat zij de plannen heeft opgevraagd, dat haar aangestelden nooit voorhielden dat er geen kabels aanwezig waren, en dat de nv Cloet Gebroeders - die de afbraakwerken tegen een forfaitaire prijs uitvoerde - de werken niet onder haar leiding en toezicht heeft uitgevoerd.

2. Beoordeling

2.1 Het Hof weerhoudt een fout in hoofde van de nv Cloet Gebroeders, die in oorzakelijk verband staat met de schade van de Samenwerkende Intercommunale Maatschappij GASELWEST:

- De nv Cloet Gebroeders voerde op 8 maart 1988 graafwerken uit (-het weggraven van de funderingen van de kapel van de Sint-Jozefskliniek te Pittem-), die de beschadiging van de hoogspanningskabel van de Samenwerkende Intercommunale Maatschappij GASELWEST voor gevolg hadden. Onmiddellijk na de feiten verklaarde haar vennoot (de heer Jozef Cloet, die de graafwerken uitvoerde) zich verlaten te hebben op de verklaring van een werfleider, dat onder de betonweg door een hoogspanningskabel liep en niet onder de kapel die moest afgebroken worden: "Uitgaande van deze melding kon ik dus gerust graafwerken uitvoeren. Op zeker ogenblik toen ik de fundering tegenaan deze weg wegtrok ... stelde ik vast dat ik een kabel beschadigd had. (...) Indien me mondeling gezegd was, dat de kabel op die specifieke plaats ingegoten was, kon ik voorzorgen nemen...".

Op 9 maart 1988 verklaarde Filip Cloet (tweede vennoot in de nv Cloet Gebroeders) aan de verzekeraar van de nv Cloet Gebroeders het gevoel te hebben in de val gelokt te zijn:

- door de verklaring van Ir. Galle van de Sint-Jozefskliniek, dat geen ondergrondse kabel in de onmiddellijke nabijheid van de kapel lag,
- en de vaststelling dat de grondwerken, die de nv Algemene Ondernemingen Chris Vuylsteke moest uitvoeren, de omlegging van de kabel in ieder geval had vereist.
- als aannemer afbraakwerken had de nv Cloet Gebroeders tegenover de Samenwerkende Intercommunale Maatschappij GASELWEST evenwel de verplichting zich nader te informeren over de aanwezigheid en de juiste ligging van de kabel vooraleer de graafwerken uit

te voeren. Ze kon zich niet gewoon verlaten op de eventuele verklaring van een derde. De aanwezigheid van een kabel in de nabijheid van de uit te voeren werken was haar bekend of moest het minstens zijn. De nv Cloet Gebroeders kwam dan ook tegenover de Samenwerkende Intercommunale Maatschappij GASELWEST tekort aan haar voorzorgsverplichtingen uit hoofde van artikel 1382 van het burgerlijk wetboek, en de raadpleging- en lokalisatieverplichting, die zij - als aannemer die de werken uitvoerde - kende uit hoofde van artikel 192 van het Algemeen Reglement op de Elektrische Installaties. Van een aannemer, ook wanneer die geen werknemers tewerkstelt, mag verwacht worden, dat hij artikel 260 bis ARAB - die de voorzorgsverplichting weerhouden in artikel 1382 van het burgerlijk wetboek naar aanleiding van de uitvoering van graafwerken concreetiseert - naleeft.

- de nv Cloet Gebroeders kan geen onverschoonbare dwaling, of overmacht inroepen, nu ze weet had van de aanwezigheid van een kabel in de onmiddellijke omgeving van de werken (en die uiteindelijk ook zou moeten omgelegd worden), en zich bewust was (of minstens moest zijn) dat op de privé terreinen van een kliniek wel hoogspanningskabels aanwezig moesten zijn. In deze zaak geldt dit zeker, waar zich op het privé terrein een elektriciteitskabine (zie plan, stuk 3 in het bundel van de nv Algemene Ondernemingen Chris Vuylsteke: Kabien Kliniek 1077) bevond.
- zij kan evenmin schuil gaan achter een beweerde tekortkoming van de bouwheer, eigenaar van het privé terrein, om zich tegenover de Samenwerkende Intercommunale Maatschappij Gaselwest te ontlasten van haar eigen tekortkomingen, die de schade voor gevolg had.
- Waar de partijen zich nu ook beroepen op het gegeven, dat de plannen van de Samenwerkende Intercommunale Maatschappij Gaselwest geen juiste weergave van de ligging van de kabel zou hebben

ingehouden, stelt het Hof vast dat de plannen voor de uitvoering van de werken niet eens werden geraadpleegd. De nv Cloet Gebroeders stelde zich niet eens de vraag naar de juiste lokalisatie van de kabel, zodat het voor de beoordeling van deze zaak volstaat te wijzen op de vaststelling:

- dat de nv Cloet Gebroeders wel weet had van de aanwezigheid van een kabel in de nabijheid van de graafwerken,
- maar zich gewoon heeft verlaten op de verklaring van een derde,
- zonder - zonedig in overleg met de Samenwerkende Intercommunale Maatschappij Gaselwest - over te gaan tot een nadere lokalisatie van de kabel.

De discussie, die de partijen nu voeren omtrent de juiste ligging van de kabel ten opzichte van het plan - een discussie die partijen niet gevoerd hebben op het ogenblik van de vaststelling van de feiten, waarop de diverse technisch onderlegde personen hun visie tegensprekelijk nader hadden kunnen duiden - komt het Hof dan ook achterhaald voor. Het Hof stelt volledigheidshalve alleen nog vast, dat het plan van de Samenwerkende Intercommunale Maatschappij Gaselwest dat de nv Algemene Ondernemingen Chris Vuylsteke werd overgemaakt (stuk 3 in het dossier van de nv Algemene Ondernemingen Chris Vuylsteke), werd bijgewerkt en de kapel - die wellicht achteraf werd opgericht - zonder nuttige tegenspraak op het plan werd afgetekend.

2.2. Het Hof weerhoudt ook de verantwoordelijkheid van de nv Algemene Ondernemingen Chris Vuylsteke met betrekking tot het schadegeval. De gegevens - waarmee de nv Algemene Ondernemingen Chris Vuylsteke onmiddellijk werd geconfronteerd, en die ze op geen enkel nuttig ogenblik tegensprak - houden in, dat:

- zij als hoofdaannemer de plannen had opgevraagd
- werfvergaderingen tussen haar en de onderaannemer de afbraak van de kapel voorafgingen

- zij het niet nuttig achtte, dat haar onderaannemer de lokalisatie van de kabel natrok
- haar onderaannemer in de waan liet, dat de kabel zich niet in de nabijheid van de kapel bevond. Haar schuldige nalatigheid (artikel 1382 van het burgerlijk wetboek) ligt mee aan de basis van het schadegeval, dat zich niet zou voorgedaan hebben, waren de plannen geraadpleegd of met de nv Cloet Gebroeders overlegd.

2.3. Het Hof houdt de nv Cloet Gebroeders en de nv Algemene Ondernemingen Chris Vuylsteke in solidum tegenover de Samenwerkende Intercommunale Maatschappij Gaselwest aansprakelijk voor de schade, en bepaalt het onderling aandeel van de nv Cloet Gebroeders en de nv Algemene Ondernemingen Chris Vuylsteke in de schade op elk de helft, zodat de tussenvordering van de nv Cloet Gebroeders tegenover de nv Algemene Ondernemingen Chris Vuylsteke gegrond is voor de helft van

de vordering, waartoe de nv Cloet Gebroeders in solidum tegenover de Samenwerkende Intercommunale Maatschappij Gaselwest gehouden is.

2.4. Het Hof stelt vast, dat de som van de gevorderde schadevergoeding niet betwist wordt.

OP DEZE GRONDEN

HET HOF,

Op tegenspraak en gelet op artikel 24 van de wet van 15 juni 1935 op het taalgebruik in gerechtszaken,

Verklaart elk hoger beroep ontvankelijk en erover beslissend:

Hervormt het bestreden vonnis in al zijn onderdelen.

Verklaart de vorderingen van de Samenwerkende Intercommunale Maatschappij Gaselwest tegenover de nv Cloet Gebroeders en de nv Algemene Ondernemingen Chris Vuylsteke ont-

vankelijk en gegrond, en de vordering in vrijwaring van de nv Cloet Gebroeders tegenover de nv Algemene Ondernemingen Chris Vuylsteke ontvankelijk en gegrond voor de helft van de vordering, waartoe de nv Cloet Gebroeders in solidum tegenover de Samenwerkende Intercommunale Maatschappij Gaselwest gehouden is.

Veroordeelt de nv Cloet Gebroeders en de nv Algemene Ondernemingen Chris Vuylsteke in solidum tot de betaling aan de Samenwerkende Intercommunale Maatschappij Gaselwest de som van negenenzeventigduizend tweehonderd zesenzeventig (79.276) frank, meer de vergoedende intresten aan de wettelijke intrestvoeten vanaf acht maart negentienhonderd achtenachtig (08.03.1988) tot heden, en vanaf heden, tot aan de betaling de gerechtelijke intresten aan de wettelijke intrestvoeten op negenenzeventigduizend tweehonderd zesenzeventig (79.276) frank.

..."

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL - 27 SEPTEMBER 1995

Iste Kamer

Advokaten: Mrs. Wierinckx, Verbaegen loco Nelissen Grade

c.v. P.B.E. T/ n.v. KEMBO

Bescherming van ondergrondse kabel • Wegeniswerken • Beschermingsmaatregelen door aannemer • Geen of onvoldoende ondersteuning • Schade • Bewijs • Gewichtige, bepaalde en met elkaar overeenstemmende vermoedens

Protection d'un câble électrique • Travaux de voirie • Mesures de protection par l'entrepreneur • Etaçonnement inexistant ou insuffisant • Dommage • Preuve • Présomptions graves, précises et concordantes

Het door de aannemer niet of onvoldoende nemen van beschermingsmaatregelen m.b.t. het ondersteunen van een opgegraven kabel, het korte tijdsverloop tussen de werken en de kortsluiting, alsook de afwezigheid van aanwijzing van andere oorzaken van de kortsluiting vormen gewichtige, bepaalde en met elkaar overeenstemmende vermoedens dat de schade door de foutieve handelswijze van de aannemer werd veroorzaakt.

L'absence ou l'insuffisance de mesures de protection concernant l'étaçonnement de câbles enterrés par l'entrepreneur, le court délai entre les travaux et le court-circuit, ainsi que l'absence d'indication d'autres causes pour le court-circuit constituent des présomptions graves, précises et concordantes que les dommages ont été provoqués par le mode de travail fautif de l'entrepreneur.

Overwegende dat de oorspronkelijke vordering door appellante (hierna P.B.E. genoemd) ingesteld ertoe strekt de n.v. Kembo te horen veroordelen tot betaling van een hoofdsom van 105.398 F als vergoeding voor het beschadigen van ondergrondse kabels naar aanleiding van het uitvoeren van werken; dat zij haar vordering stoelt op artikel 1382 en 1384 lid 3 B.W.;

Overwegende dat de eerste rechter geoordeeld heeft dat geen fout in hoofde van de n.v. Kembo bewezen was en dat niet automatisch mocht geconcludeerd worden dat de n.v. Kembo aansprakelijk was voor de kortsluiting en de daaruit voortvloeiende schade;

Overwegende dat de n.v. Kembo vanaf 1 maart 1991 tot oktober 1991 belangrijke werken uitvoerde, nl. het slopen van een oude en het bouwen van een nieuwe brug te Tielt-Winge ter hoogte van de Boekhoutstraat;

Overwegende dat bij aangetekend schrijven dd. 2.07.1991 aan de n.v. Kembo meldde dat haar diensten op 28.06.1991 vastgesteld hadden dat de hierboven vermelde werken uitgevoerd werden zonder dat haar ondergrondse H.S.-kabels ondersteund werden, dat desbetreffend reeds ter plaatse, op 25 juni 1991, een opmerking was gemaakt en dat zij de n.v. Kembo uitnodigde binnen de 48 uur "de kabel over zijn volledige blootgegraven lengte te ondersteunen door het aanbrengen van een kabelgoot, zoals werd besproken op de coördinatievergadering in het gemeentehuis van Tielt-Winge dd. 25 februari 1991";

Overwegende dat zij er verder op wees "ingevolge het niet uitvoeren van de werken volgens de afgesproken werkwijze en de regels van de goede vakmanschap (zal) uw n.v. de volledige aansprakelijkheid dragen van de mogelijke schade die zich in de toekomst zal manifesteren door de onoordeelkundige behandeling van de kabel (barsten en scheuren in de loodmantel) met als gevolg doorsijpeling van water";

Overwegende dat foto's van de niet ondersteunde H.S.-kabels bij dit schrijven gevoegd waren;

Overwegende dat de n.v. Kembo die aangetekende aanmaning niet beantwoordde;

Overwegende dat op 9.1.1992 in de elektriciteitscabine te Tielt-Winge een kortsluiting vastgesteld werd; dat na onderzoek bleek dat de kortsluiting zich voordeed aan de leiding in de Boekhoutstraat;

Overwegende dat de P.B.E. op 10.01.1992 te 10 uur vaststelde dat er schade ontstaan was aan haar ondergrondse kabel in die straat en onmiddellijk de rijkswacht verwittigde;

Overwegende dat de rijkswacht zich op 10 januari 1992 te 10u30 ter plaatse begaf, een P.V. opmaakte van de verklaring van de afgevaardigde van P.B.E. en er een schets en drie foto's aan toevoegde;

Overwegende dat Willems, werkleider van de firma Kembo op 29 januari 1992 aan de verbalisanten verklaarde "het is inderdaad zo dat ingevolge werken door ons uitgevoerd een ondergrondse hoogspanningskabel mogelijk werd beschadigd Nadat de oude brug was afgebroken hebben we de kabel op een paar plaatsen ondersteund. Hierdoor is mogelijk een rekking ontstaan waardoor de kortsluiting is ontstaan";

Overwegende dat in de schadeaangifte aan haar verzekeringsmaatschappij dd. 14.01.1992 de n.v. Kembo verklaart: "Om de oude brug te slopen en de nieuwe te kunnen bouwen heeft de H.S. leiding gedurende lange tijd opgehangen aan de koker van de waterleiding" en verder "wij hebben de kabel niet beschadigd maar door de ophanging is deze waarschijnlijk gerokken en in sectie verdund en daardoor verhit en doorgeslagen";

Overwegende dat op grond van de neergelegde foto's en van de verkla-

ring zelf van geïntimeerde duidelijk blijkt dat gedurende lange tijd de H.S.-kabel niet of minstens niet over de gehele lengte ondersteund werd maar slechts aan een andere leiding vastgemaakt en "opgehangen" werd en "op een paar plaatsen" werd ondersteund;

Overwegende dat geïntimeerde zelf toegeeft dat die handelswijze van aard was schade toe te brengen aan de kabels door rekking (zie verklaring Willems en schade aangifte);

Overwegende dat geïntimeerde niet gereageerd heeft op de expliciete aanmaningsbrief, in tempore non suspecto, hetzij op 2.07.91, door appellante verstuurd en waarin haar duidelijk erop werd gewezen dat zij de overeengekomen beveiligingsmaatregelen nl. o.a. het aanleggen van een kabelgoot, niet had nageleefd;

Overwegende dat appellante derhalve naar voldoening van recht bewijst dat geïntimeerde een fout heeft begaan door de kwetsieuzere kabels gewoon op te hangen en plaatselijk te ondersteunen hoewel haar er voorafgaandelijk op gewezen was dat het aanbrengen van een kabelgoot noodzakelijk was om rekking en daaruit volgende barsten en scheuren te vermijden;

Overwegende dat geïntimeerde ten onrechte aanvoert dat de schade éénzijdig vastgesteld werd en dat het oorzakelijk verband tussen de fout en de schade niet bewezen wordt;

Overwegende dat het feit dat er een kortsluiting in de kabels is geweest als dusdanig niet betwist wordt; dat, in tegenstelling met wat geïntimeerde voorhoudt, de rijkswacht op 10.1.92 ter plaatse werd geroepen om de nodige vaststellingen te doen, de verklaringen op te nemen en de foto's en documenten in ontvangst te nemen; dat de verbalisanten expliciet vermelden dat Michaux, bediende van P.B.E., hen de beschadiging aan een elektriciteitskabel aangericht toonde;

Overwegende dat het bestaan zelf van de schade als dusdanig wel degelijk

door de rijkswacht vastgesteld werd;

Overwegende dat de factuur van Vinçotte dd. 29.01.1992 slechts het opsporen van het kabeldefect op 9.1.92 betreft, terwijl de eigenlijke herstellingswerken pas op 13.01.1992 werden uitgevoerd zoals blijkt uit de factuur dd. 24.1.1992 van de aannemer Hottat;

Overwegende dat men appellante, die de verplichting heeft haar schade zoveel mogelijk te beperken en de levering van elektriciteit te verzekeren, niet mag verwijten de noodzakelijke herstellingen zo snel mogelijk, na de vaststelling van de schade door de verbaliserende overheid, te hebben laten uitvoeren;

Overwegende dat uit de technische nota's door appellante neergelegd voldoende blijkt dat gelet op de aard van de beschermingslagen van de kabels, nl. o.a. loodmantel en lagen van geïmpregneerd isolerend papier het geenszins uitzonderlijk is dat er een zekere tijd zou verlopen tussen de beschadiging zelf van de kabels en de daaruit voortkomende kortsluiting, nu het doordringen van grondwater en zuren in de kabel niet alleen afhankelijk is van de aard en de omvang van de beschadiging maar tevens van de aard van de ondergrond; dat zowel Willems als Claessens, aangestelden van Kembo,

tevens uitdrukkelijk toegegeven hebben dat de rekking van de kabels mogelijk later een kortsluiting hebben kunnen doen ontstaan;

Overwegende dat de voorziene voorzorgs- en beschermingsmaatregelen m.b.t. het ondersteunen van de kabel door appellante niet nageleefd werden, de lokalisatie zelf van de beschadiging, het relatief korte tijdsverloop tussen de uitvoering van de werken door appellante en de vaststelling van de kortsluiting, alsook de volledige afwezigheid van aanwijzing van een andere mogelijke oorzaak van de kortsluiting, voldoende gewichtige, nauwkeurige, bepaalde en met elkaar overeenstemmende vermoedens uitmaken waaruit met zekerheid kan afgeleid worden dat de schade waarvoor vergoeding wordt gevorderd veroorzaakt werd door de foutieve handelswijze van de aangestelden van geïntimeerde;

Overwegende dat het bedrag zelf van de herstellingskosten nl. 105.398 F gestaaft wordt door de afrekening van appellante en de bijgevoegde facturen van A.I.B.-Vynçotte en b.v.b.a. L. Hottat; dat het als dusdanig niet betwist wordt;

Overwegende dat appellante niet verduidelijkt waarop zij zich steunt om op dit bedrag een schadebeding aan te rekenen; dat de vordering wat dit

betreft niet gegrond is;

OM DEZE REDENEN,

HET HOF,

Rechtdoende op tegenspraak;

Gelet op artikel 24 van de wet van 15 juni 1935 betreffende het gebruik der talen in gerechtszaken;

Ontvangt het hoger beroep en verklaart het gegrond;

Vernietigt het bestreden vonnis behalve voor zoverre het de vordering ontvangt;

Opnieuw wijzende,

Verklaart de vordering van de Provinciale Brabantse Energie-maatschappij ontvankelijk en gegrond;

Veroordeelt de n.v. Kembo tot betaling aan P.B.E. van de som van 105.398 F, te vermeerderen met de compensatoire intresten aan 8 % vanaf 9.1.92 en met de gerechtelijke intresten;

..."

HOF VAN BEROEP TE ANTWERPEN - 12 DECEMBER 1995

Zetelend: dbr. Janssens, voorzitter, bh. Hulpiau en Peeters

Advocaten: Mrs. Bacquaert loco Ganiman en Gondry

IVEKA T/ DENYS

**Kabelbeschadiging • Lokalisatieplicht •
Onvoldoende lokalisatie • Fout van de
aannemer**

Wanneer de door de aannemer aangetroffen situatie niet overeenstemt met deze aangeduid op het liggingsplan, met name wanneer door hem een andere kabel wordt aangetroffen dan diegene die aangeduid wordt op het

**Bris de câble • Obligation de localisation
• Localisation insuffisante • Faute de
l'entrepreneur**

Lorsque la situation qui se présente à l'entrepreneur ne correspond pas à celle indiquée sur le plan de situation, notamment parce qu'il découvre un autre câble que celui qui est indiqué sur le plan, l'entrepreneur commet une

plan, begaat de aanemer een fout door de onopgespoord gebleven kabel niet eveneens te lokaliseren, doch het werk te bevatten ondanks het feit dat de aangetroffen toestand de onvolledigheid en de onjuistheid van de sonderingen deed blijken.

faute s'il ne procède pas à la localisation du câble non repéré et s'il reprend les travaux malgré le fait que la situation rencontrée a fait apparaître le caractère incomplet et l'inexactitude des sondages pratiqués.

"...

Overwegende dat het doel en de grondslag van de oorspronkelijke eis van geïntimeerde zowel in feite als in rechte blijken uit de inleidende dagvaarding dd. 26 februari 1991 en het beroepen vonnis, dat het Hof hiernaar verwijst;

Dat appellante vordert tot de integrale afwijzing van de oorspronkelijke eis van geïntimeerde;

Dat geïntimeerde concludeert tot de bevestiging van het vonnis a quo;

Overwegende dat geïntimeerde de vergoeding beoogt van de schade die door een aangestelde van appellante op 12 januari 1990 met een mechanische graafmachine werd aangericht aan een ondergrondse hoogspanningskabel te Grobbendonk, Industrieweg, ter hoogte van pand nr. 12, dat de eerste rechter heeft aangenomen dat appellante foutief is opgetreden door de PRC-kabel in kwestie onaangepast en onvolledig op te zoeken, met het gevolg dat de kabelbeschadiging mogelijk en onvermijdelijk werd;

Overwegende dat appellante haar beweerde fout betwist; dat zij aanvoert dat zij, vooraleer met de machine te graven, de liggingsplannen, waarop twee kabels aangeduid waren, bij geïntimeerde heeft opgevraagd, vervolgens met een sonderingsploeg ter plaatse is gegaan en twee kabels effectief heeft gelokaliseerd; dat zij beweert, waarin ze overigens niet wordt tegengesproken, dat zij ter plaatse eerst manueel twee kabels blootlegde om slechts daarna machinaal het graven verder te zetten; dat, volgens appellante, slechts dan bleek dat er nog een derde kabel lag; dat deze door haar niet werd verwacht en bij het machinaal graven werd beschadigd;

Dat gebleken is dat één van de door

appellante gelokaliseerde kabels buiten gebruik was en op de liggingsplannen van geïntimeerde niet was aangeduid; Dat appellante voorhoudt dat zij misleid werd door de aanduidingen op de plannen enerzijds en door de aanwezigheid van de buiten gebruik gestelde kabel anderzijds; dat haar in het beroepen vonnis in die omstandigheden de nakoming van een grotere voorzorgplicht zou opgelegd zijn dan van een redelijk en normaal voorzichtig persoon mag verwacht worden;

Overwegende dat appellante niet betwist heeft dat zij er toe gehouden was de exacte ligging vast te stellen van de kabels; dat zij deze ligging kon kennen door de aanwijzingen van het haar ter beschikking gestelde plan HSO/867; dat zij overigens gepoogd heeft aan deze verplichting te voldoen door een sonderingsploeg ter plaatse te sturen en twee kabels effectief te lokaliseren;

Dat uit het onderzoek van ir. B. Appeltans, BVVO-expert, gebleken is dat de aanwijzingen van het plan HSO/867 overeenstemden met de werkelijke ligging van de twee aangeduide kabels; dat het appellante op die wijze dan ook mogelijk was de op het plan aangeduide kabels te vinden; dat de bescherming van deze kabels door afdekstukken of -pannen hieraan niet in de weg stond; dat, integendeel, de wijze van bescherming van de kabels een belangrijke aanwijzing is van de aard van de beschermde kabel; dat er in hoofdzaak van geïntimeerde geen tekortkoming aan art. 233, §3 ARAB bewezen is;

Dat de aangestelden van appellante zich evenwel vergenoegden hun opzoeken als voleindigd te beschouwen van zodra zij twee kabels gevonden hadden; dat het hen blijkbaar ontgaat is dat de ligging van één van deze kabels niet overeenstemde

met de vermeldingen op het plan, of minstens, dat deze vaststelling hen niet verontrustte; dat zij niet hebben nagegaan of zij, zoals op het plan vermeld, wel degelijk een papier-loodkabel en een PRC-kabel hadden gevonden; dat zij bij verder onderzoek nochtans zouden vastgesteld hebben dat zij twee papier-loodkabels gevonden hadden en de PRC-kabel nog niet gelokaliseerd was;

Dat de aangestelden van appellante vervolgens de gevonden kabels manueel hebben blootgelegd en alleszins dan hadden moeten vaststellen, al was het maar aan de hand van de afdekpannen, dat zij twee papier-loodkabels aantreffen en dat de PRC-kabel, op het plan aangeduid, nog onopgespoord bleef, dat deze conclusie, die een zorgvuldige lezing van de plannen en een voorzichtige werkwijze aan appellante opdrong, niet werd getrokken; dat appellante, integendeel, zoals zij heeft toegegeven, het vinden van een kabel op een plaats, die afweek van de aanduiding op het plan, niet abnormaal vond en het machinaal graven zonder meer hervatte;

Dat appellante niet heeft aangetoond dat er in hoofdzaak van geïntimeerde een verplichting zou bestaan om niet beschermde kabels op haar liggingsplannen te vermelden;

Dat geïntimeerde het bewijs heeft geleverd dat appellante de juiste ligging van de op het plan vermelde kabels niet had gevonden en dat zij tijdens de werken de aanwijzingen van haar sonderingsploeg is blijven volgen hoewel de aangetroffen toestand de onvolledigheid en de onjuistheid van de sonderingen deden blijken;

Dat de fout van appellante, waardoor de schade in kwestie ontstond, bewezen is gebleven; dat appellante hiervoor geen aannemelijke bevrijdingsgronden heeft aangetoond; dat haar evenmin een onmogelijke en

onredelijke voorzorgsplicht werd opgelegd;	OM DIE REIDENEN	Verklaart het hoger beroep ongegrond.
Dat de beslissing van de eerste rechter dan ook moet worden bijgetreden:	HET HOF, Recht doende op tegenspraak; Gelet op artikel 24 van de wet van 15 juni 1935;	Bevestigt het beroepen vonnis in alle beschikkingen; ...

TRIBUNAL DE COMMERCE DE BRUXELLES - 6 OCTOBRE 1988

13ème Chambre

*Siégeant: Mme Spiritus Dassesse, président, MM. Carie et Conil
Avocats: Mes Solmon loco Glansdorff, De Caritat loco D'Hondt*

ASVERLEC C/ s.p.r.l. RIJCKAERT - s.a. D'ASSURANCES A.G. DE 1830

**Bris de câbles électriques souterrains •
Obligation de localisation • Plan non
conforme: profondeur • Responsabilité
partagée**

**Beschadiging van ondergrondse
elektrische kabels • Lokalisatieplicht •
Planafwijking: diepte • Gedeelde
verantwoordelijkheid**

L'entrepreneur qui est en possession d'un plan fourni par le distributeur a l'obligation de procéder à des sondages préalables. Le distributeur quant à lui doit enfouir les câbles à la profondeur prévue par la loi.

En conséquence, dans l'hypothèse où les câbles ne se trouvent plus à la profondeur réglementaire, il convient de partager la responsabilité de l'accident de manière égale entre les deux parties.

De aannemer die in het bezit is van een plan afgeleverd door de verdeler dient voorafgaandelijke peilingen te doen. De verdeler daarentegen moet de kabels plaatsen op de diepte door de wet voorzien. In de veronderstelling dat de kabels zich niet meer op de reglementaire diepte bevinden lijkt het bijgevolg aangewezen de verantwoordelijkheid voor het ongeval op gelijke basis te verdelen over de twee partijen.

"...

Attendu que le Tribunal se réfère expressément à son premier jugement du 22/2/1985, qui a précisé l'objet de l'action, déterminé les faits de la cause et constaté une faute à l'origine de l'accident litigieux dans le chef de Rijckaert et une faute dans le chef d'Asverlec;

Que le Tribunal, aux fins de pouvoir examiner l'existence éventuelle d'une relation causale entre la faute d'Asverlec et l'accident litigieux (cf. p. 2 verso du premier jugement), a posé la question suivante à l'expert:

"A supposer que les câbles litigieux aient été enfouis à 1,20 m de profondeur en conformité avec les

dispositions de l'A.R. du 29 juin 1935, déterminer si dans le cas d'espèce, eu égard e.a. à la configuration géographique des lieux, à la profondeur des travaux et aux engins mécaniques utilisés, l'accident litigieux se serait produit ou non;

"En d'autres termes, si les câbles litigieux avaient été placés à une profondeur de 35 cm en plus, l'accident litigieux eut-il été évité ou non";

Attendu que la réponse donnée par l'expert est la suivante: (p. 21)

"Si les câbles litigieux avaient été placés à une profondeur de 35 cm en plus, il eussent été à 1,20 m sous la surface du bourrelet des rails.... c'est-à-dire à 1,05 m sous leurs patins. Or, les terrassements devaient être faits

théoriquement à environ 70-85 cm de profondeur et donc s'approcher des gaines des câbles à 35-20 cm.

"Mais dans le sol rocheux en cause, la précision de la manoeuvre des engins est nettement moindre. En outre, la roche peut se briser par blocs et ceux-ci, en se déplaçant, sont de nature à blesser ou sectionner un câble enfoui et coincé dans cette roche, plus bas que le niveau théorique de travail des engins.

"J'estime donc ne plus pouvoir être affirmatif: il est possible que les câbles n'aient pas souffert, mais le contraire est également possible";

Attendu qu'il appert de cette réponse que si les câbles avaient été posés à 1,20 m de profondeur comme l'impose

la loi, il aurait fallu, dans un sol rocheux comme en l'espèce, une maladresse du grutier ou un brisement de roche sous l'effet de la pelle mécanique pour que les câbles aient souffert;

Qu'en égard à cette conclusion d'ordre technique et à défaut d'éléments reposent au dossier de nature à faire croire à une maladresse du grutier ou que le brisement de roche aurait *nécessairement* eu pour effet d'endommager les câbles dont question, le Tribunal, en vertu des règles de preuve, ne peut que considérer que l'accident litigieux ne se serait pas produit si les câbles avaient été enfouis à 1,20 m de profondeur;

Attendu qu'il a été définitivement jugé que les câbles n'étaient pas enfouis à 1,20 m de profondeur par rapport au niveau de la voirie *au moment* où l'accident est arrivé; Qu'il importe de relever à cet endroit que les considérations de l'expert sur la profondeur des câbles lors de leur *pose originaire*, sur

l'abaissement de la voirie et sur la responsabilité corrélatrice (cf. son rapport p; 16 sq), considérations qui s'identifient bien souvent à des suppositions non prouvées, n'infirmant pas la constatation susvisée qui a été entérinée par le Tribunal et tranchée par le présent jugement;

Attendu qu'il suit des considérations qui précèdent et de celles qui ont été émises dans le premier jugement que la responsabilité de l'accident litigieux incombe aux deux parties;

Qu'il est constant que l'accident trouve sa cause dans les fautes concomitantes de Rijckaert et d'Asverlec; Que l'accident et le dommage en résultant, tels qu'ils se sont produits, ne se seraient pas réalisés sans la faute de Rijckaert et sans celle d'Asverlec; Que la faute de l'une des deux parties n'aurait pu, sans la faute de l'autre partie, être à l'origine de l'accident et du dommage qui s'en est suivi; Qu'il a fallu la faute d'Asverlec et celle de Rijckaert pour que l'accident et le dommage litigieux surviennent et qu'elles y ont contribué

dans la même proportion;

Qu'il y a dès lors lieu de partager la responsabilité de l'accident de manière égale entre les deux parties;

PAR CE MOTIF,

LE TRIBUNAL,

Déclare la demande d'Asverlec fondée dans la seule mesure ci-après:

condamne la SPRL Rijckaert et la S.A. Compagnie d'assurance A.G. de 1830, in solidum, à payer à Asverlec la moitié de 217.067 F., à majorer des intérêts compensatoires depuis le 17/2/1982 et des intérêts judiciaires, et de la moitié des dépens liquidés à ce jour par la demanderesse à QUARANTE MILLE CINQ CENT NONANTE HUIT FRANCS et par les défenderesses à ONZE MILLE DEUX CENTS FRANCS;

..."

TRIBUNAL DE COMMERCE DE TOURNAI - 4 DECEMBRE 1990

1ère Chambre

Siégeant: M. Moreau, président ff, MM. Dupont et Vangeneberg

Avocats: Mes Mariage et Geurts

s.c. IGEHO C/ s.a. ASWEBO

**Bris de câble électrique souterrain •
Apparition du dommage • Présomptions graves, précises et concordantes •
Indemnisation • Convention UPEA-CETS •
Applicabilité aux non adhérents**

**Beschadiging van ondergrondse elektriciteitskabel • Manifestatie van de schade •
Gewichtige, bepaalde en met elkaar overeenstemmende vermoedens •
Schadevergoeding • Overeenkomst BVVO-CETS • Toepasselijkheid t.a.v. niet aangesloten**

L'apparition tardive d'un dommage survenu à un câble à la suite de travaux effectués par un entrepreneur ne permet pas à ce dernier de s'exonérer de sa responsabilité dès lors qu'il est établi avec certitude, par un ensemble de présomptions graves, précises et concordantes, d'une part qu'il est bien l'auteur du dommage, et d'autre part qu'il a commis une faute en relation directe avec celui-ci.

Laattijdige manifestatie van schade aan een kabel, voortvloeiend uit werken door een aannemer, onthefst deze laatste niet van zijn aansprakelijkheid wanneer bovendien met zekerheid kan gesteld worden dat, op grond van gewichtige, bepaalde en met elkaar overeenstemmende vermoedens, enerzijds, de aannemer de veroorzaker van de schade is en anderzijds dat hij een fout beging in

L'évaluation du montant du dommage est effectuée sur base de la convention UPEA-CETS qui trouve à s'appliquer même à l'égard des compagnies d'assurances qui n'y ont pas adhéré. Elle revêt en effet un caractère suffisamment sérieux pour qu'on puisse s'y référer sans devoir recourir à une expertise.

rechtstreeks oorzakelijk verband tot deze schade. De raming van het schadebedrag gebeurt op basis van de overeenkomst BVVO-CETS, die toepassing kan vinden, zelfs ten aanzien van niet aangesloten verzekeringsmaatschappijen. Deze is van voldoende ernstige aard, zodat men er zich kan op beroepen zonder te moeten terugvallen op een expertise.

...

Attendu que la demande tend à entendre condamner la défenderesse à payer une somme de 112.428 francs à titre de dommages et intérêts suite à l'endommagement d'un câble souterrain qui aurait été abîmé par une grue pilote par un préposé de la défenderesse lors de travaux effectués durant une période s'étendant de fin novembre 1984 à début juin 1985;

Attendu que ce n'est que le 25 juillet 1985 que le demanderesse a constaté à la suite d'une panne dans la distribution d'énergie électrique qu'un câble avait été abîmé;

Que vainement la défenderesse invoque cette apparition tardive par rapport à la fin de ses travaux sur les lieux litigieux pour tenter de s'exonérer de sa responsabilité, qu'en effet l'apparition de l'avarie, plusieurs semaines voire plusieurs mois après le fait générateur, s'explique très aisément par la pénétration très lente et progressive de l'humidité dans le câble qui en l'espèce n'avait pas été sectionné mais simplement éraflé, "blessé";

Attendu qu'il ressort du dossier que le câble litigieux se trouvait à l'endroit où la défenderesse a effectivement travaillé et qu'à cet endroit, aucune autre entreprise n'a effectué de travaux susceptibles d'endommager le câble litigieux; que les éléments soumis à

l'appréciation du tribunal constituent un ensemble de présomptions suffisamment graves, précises et concordantes qui permettent de conclure sans risque de se tromper que la défenderesse est bien l'auteur de la dégradation dont se plaint la demanderesse;

Attendu que la faute de la défenderesse est démontrée à suffisance de droit; que la relation causale entre cette faute et le dommage réclamé est évidente;

Attendu que le défenderesse conteste le montant des dommages et intérêts réclamés, à prétexte que ceux-ci auraient été constatés et évalués unilatéralement par la demanderesse;

Attendu que le montant des dommages et intérêts (et les pièces justificatives) a été adressé dès le 14 janvier 1986 à la défenderesse; que des rappels lui ont été adressés les 7 mai 1986 et 14 juillet 1986; que la défenderesse a opposé aux demandes de la S.A. IGEHO un silence obstiné qui n'a été rompu qu'en octobre 1986 par sa compagnie d'assurance le Groupe Drouot;

Attendu que la défenderesse est dans ces conditions particulièrement malvenue de se plaindre du caractère non contradictoire des évaluations des dégâts;

Qua jamais - ni même en cours d'instance - la défenderesse n'a dit en quoi

l'évaluation des dégâts avancée par la demanderesse serait non justifiée;

Attendu que l'évaluation des frais de réparations s'est faite conformément à la convention UPEA-CET; que la défenderesse et son assureur auraient pu faire procéder à une expertise "hors convention" (ainsi que cela leur a été suggéré par l'avis du sinistre du 8 août 1985 établi par l'UPEA) s'ils estimaient ne pas être lié par le mode d'évaluation résultant de la convention UPEA/CET;

Attendu que la détermination du montant du dommage sur base de cette convention (qui trouve même application, par analogie, à l'égard des assurances qui n'y ont pas adhéré) revêt un caractère suffisamment sérieux pour qu'on puisse s'y référer sans devoir recourir aux lumières d'un expert (dont l'intervention viendrait d'ailleurs alourdir considérablement les frais de justice incombant à la défenderesse);

PAR CES MOTIFS,

LE TRIBUNAL,

statuant contradictoirement,

Dit l'action recevable et fondée.

..."

TRIBUNAL DE COMMERCE DE NAMUR - 4 MAI 1993

2ème Chambre

Siégeant: MM. Debaere et Royaux, M. Khlyskens

Avocats: Mes Mélan et Kerkhofs

s.a. POWERFIN C/ s.a. NAMUR ENROBES

**Bris de câble électrique souterrain • Plan
erroné • Localisation insuffisante •
Sondages**

**Beschadiging van ondergrondse
elektriciteitskabel • Foutief plan •
Onvoldoende lokalisatie • Peilingen**

Une localisation purement intellectuelle des câbles ne satisfait pas au prescrit des articles 260 bis du RGPT et 192 du RGIE si elle n'est pas confirmée par un sondage de repérage.

Een louter intellectuele lokalisatie van de kabels voldoet niet aan de bepalingen van art. 260 bis van het ARAB en art. 192 van het AREI, indien deze lokalisatie niet door peilingen bevestigd wordt.

“... ”

La demande:

La demande tend au paiement de la somme principale de 96.606 F, majorée des intérêts compensatoires depuis le 11 octobre 1989, représentant le dommage subi par la demanderesse à un câble de son réseau de transmission d'électricité, lors de travaux de terrassement à SOMBREFFE, rue de Wavre effectués par la défenderesse.

Exposé du litige:

Le 11 octobre 1989, un des préposés de la défenderesse alors qu'il procédait à des travaux de terrassement à SOMBREFFE, rue de Wavre, à l'aide d'un engin de génie civil Benfar accroche et étire un câble du réseau d'électricité de la demanderesse.

Le 27 juin 1989, la demanderesse - via UNERG adresse aux Ets J. JOLY S.A. - accuse réception de la demande de celles-ci concernant le repérage des installations électriques à proximité des travaux à réaliser et communique le plan des installations souterraines situées à l'endroit des travaux.

Se basant sur une double erreur du plan et les conclusions de l'expert VERBOIS mandaté par sa compagnie d'assurances, la défenderesse sollicite un partage des responsabilités, postulant que la demanderesse supporte la moitié du dommage.

Discussion:

Attendu que la défenderesse fait valoir que le sinistre est le résultat de la faute conjuguée des parties en cause:

- l'entrepreneur s'étant contenté d'un repérage théorique;
- le sinistré ayant communiqué un plan comportant des erreurs.

Attendu qu'il résulte des constatations techniques de l'expert une double erreur de plan:

- là où le câble est coté à 11,50 m de la chambre de visite sur le plan, il se trouve à 10,20 m en réalité, soit une erreur de 1,30 m
- à l'endroit de l'accrochage, l'erreur de plan est donc de 75 cm à 1,30 m.

Attendu que l'expert, après cette constatation précise que l'UNERG, en réétudiant le plan, a fait alors remarquer que le détail H (voir annexe 2 -d-) figurant également sur le plan dont dis-

posait l'entrepreneur, laissait entendre que le câble pouvait passer (également) en un point de coordonnées 7,1/1 de l'alignement des façades des maisons situées sur la droite du carrefour... point qui, lui, correspondait à la réalité;

Que l'expert a pris le fait en considération, tout en tenant compte de la double erreur;

Attendu que la défenderesse ne démontre pas, en l'espèce, que le propriétaire du câble a fourni un plan inexact;

Qu'elle ne conteste pas avoir pris connaissance de l'annexe 2 -d- dans laquelle le détail H laissait entendre que le câble pouvait passer également dans un point de coordonnées 7,1/1 de l'alignement des façades des maisons situées sur la droite du carrefour, point qui, selon l'expert, correspondait à la réalité;

Que, dans ce contexte, les erreurs de cotation relevées par l'expert ne sont pas d'une gravité telle qu'elles ont enlevé toute utilité aux indications des plans transmis par courrier du 27 juin 1989 de l'UNERG qui attire l'attention de l'entre-

preneur sur le fait que les indications du (des) plan(s) constituent des données devant permettre de délimiter la zone où les installations sont situées et ne le dispensent pas de l'obligation de localiser les installations;

Attendu qu'une localisation purement intellectuelle des câbles souterrains ne satisfait pas aux conditions des articles

260 bis et 192 du règlement général sur les installations électriques rendu obligatoire par l'Arrêté Royal du 10 mars 1987 si elle n'est pas confirmée par un sondage de repérage (Cour d'Appel de Liège. 7ème Ch. B. 01 octobre 1991, J.T. 1992, p. 100);

Que, partant, la responsabilité du sinistre incombe à la seule responsabi-

lité de la défenderesse, sur base de l'article 1382 du code civil;

Que le montant du dommage postulé n'est pas contesté;

Dit l'action recevable et fondée.

...

TRIBUNAL DE PREMIERE INSTANCE DE NAMUR, EN DEGRE D'APPEL - 30 MAI 1994

*Siégeant: MM. Mathieu, président ff. MM. Destrée et Robert
Avocats: Mes Somers loco Lotbe et Laurent loco Mélan*

DOCK C/ s.a. POWERFIN

Bris de câble de télédistribution souterrain • Obligation de demande des plans • Obligation de consultation et de localisation • Absence d'erreur invincible

Beschadiging van ondergrondse teledistributiekabel • Verplichte planaanvraag • Raadplegingsverplichting en lokalisatieplicht • Geen onoverwinnelijke dwaling

L'entrepreneur ne peut s'exonérer de sa responsabilité qu'en invoquant l'erreur invincible pour autant qu'il ait rempli l'ensemble des obligations réglementaires ou qu'il se soit fait remettre les plans.

Une localisation purement intellectuelle ne satisfait pas aux conditions de la loi si elle n'est pas confirmée par un sondage de repérage.

Een aannemer kan zich niet ontdoen van zijn aansprakelijkheid door een onoverwinnelijke dwaling in te roepen, voor zover hij aan de voorgeschreven verplichtingen heeft voldaan en ervoor gezorgd heeft dat hij over de plans beschikt.

Een louter intellectuele lokalisatie voldoet niet aan de wettelijke voorwaarden, indien deze niet bevestigd wordt door peilingen.

...

Vu en copie conforme le jugement prononcé le 14 février 1989 par Monsieur le Juge de Paix du second canton de NAMUR et le dossier de la procédure;

ATTENDU que l'action originaire tendait à entendre dire l'actuel appelant responsable de la rupture d'un câble de distribution appartenant à l'actuelle intimée et partant à obtenir sa condamnation au paiement de la somme de 38.226 F représentant la réparation de ce dommage;

ATTENDU que le premier juge fit droit à cette demande estimant que les éléments produits par la demanderesse originaire, actuelle intimée, soit:

- le constat établi par l'huissier de justice MASSART, le 9 avril 1987, précisant effectivement que le câble litigieux étant en partie sectionné sur une longueur d'environ 50 centimètres,
- les attestations des riverains affirmant qu'effectivement ils connurent le 7 avril 1987 une rupture dans les émissions de télévision (certains de

ceux-ci se rendant même sur les lieux des travaux et constatant également la rupture du câble de télédistribution), étaient suffisants pour établir la réalité du dommage, constatant par ailleurs le fait que l'appelant ne s'était pas conformé aux obligations sanctionnées par l'article 260 bis du règlement général sur la protection du travail et par l'article 192 n° 2 du règlement général sur les installations électriques (R.G.I.E.) suffit pour établir la responsabilité de celui-ci dans l'existence de ce dommage;

ATTENDU que l'appelant reproche au premier juge de n'avoir pas relevé dans sa décision le moindre élément susceptible d'établir un lien de causalité entre le dommage (le sectionnement du câble co-axial qui, dans sa matérialité, n'est pas contesté) et les travaux effectués par l'entreprise de l'intimée;

Les faits

Attendu que l'appelant a effectué des travaux de pose d'une canalisation d'égouttage avenue Champs des Oiseaux à ERPENT au mois d'avril 1987;

Que plus précisément, il procéda au creusement des fondations d'une chambre de visite sur un terrain situé juste en face du n° 10;

Que la partie intimée, demanderesse originaire, affirme que c'est précisément en creusant que l'appelant a sectionné le câble co-axial de son réseau de télédistribution;

Que l'appelant prétend, au contraire, qu'avant tout travail de terrassement, il a constaté le mauvais état d'un bornier de télédistribution, qu'il signala la chose au sieur BIGONVILLE, ingénieur chargé de surveiller le chantier pour la VILLE DE NAMUR;

Que le sieur BIGONVILLE a donné alors pour instruction de déplacer l'axe de la canalisation d'égouttage, afin de ne pas travailler trop près du câble de télédistribution raccordé à cette borne;

Que les travaux se sont alors effectués sans le moindre incident, le câble étant toujours intact et posé sur la nouvelle dalle fermant la chambre de visite après ceux-ci;

Que l'entreprise de l'appelant n'est plus intervenue sur les lieux et qu'une équipe de l'intimée est venue réparer

le bornier sans constater le moindre dégât au câble litigieux ultérieurement;

Qu'une nouvelle intervention fut effectuée alors par le personnel de l'UNERG pour déplacer le bornier réparé et le mettre au coin de la propriété située en face de la chambre de visite;

Attendu que l'intimée affirme que le bornier endommagé n'a rien à voir avec le câble sectionné, objet du présent litige;

Discussion

Attendu qu'il n'apparaît en effet pas contestable que le câble litigieux fut sectionné, que l'on ne voit pas par quoi il aurait pu l'être si ce n'est à l'occasion des travaux effectués par l'entreprise appelante;

Que celle-ci, ne pourrait s'exonérer de sa responsabilité qu'en invoquant l'erreur invincible soit que le câble fut sectionné alors qu'elle avait rempli l'ensemble des obligations réglementaires de consultation et de localisation que lui imposent l'article 192 de l'A.R. du 10 mars 1981, soit de se faire remettre les plans de canalisation et des câbles pouvant se trouver en sous-sol et d'avoir localisé ceux-ci avant d'avoir entamé tout travail;

Attendu que l'appelant ne prouve pas avoir rempli ses obligations;

Qu'il se devait notamment d'interroger les propriétaires du sous-sol dont l'intimée;

Que le fait qu'un bornier à proximité immédiate du câble ait été endommagé avant les travaux et réparé après ceux-ci est effectivement sans incidence puisqu'il ne s'agit pas de ce dommage dont on demande réparation;

Que l'attestation de la VILLE DE NAMUR selon laquelle le câble était intact perd évidemment de son intérêt lorsqu'on ignore à quelle date ces constatations ont été faites;

Attendu que l'appelant précise qu'il avait parfaitement localisé le câble litigieux puisque sur instruction du sieur BIGONVILLE, il avait déplacé les travaux de canalisation pour ne pas travailler à proximité du câble de télé-distribution raccordé au bornier défectueux;

Attendu que la Cour d'Appel de Liège en son Arrêt du 1er octobre 1991 précise "qu'une localisation purement intellectuelle ne satisfait pas aux conditions de la loi si elle n'est pas confirmée par un sondage de "repérage" ce qui n'est pas le cas en l'espèce;

Attendu dès lors que le dommage n'étant pas contesté, la faute de l'appelant établie et le lien de causalité (les travaux effectués par l'appelant) effectif, la responsabilité de l'appelant ne peut être mise en doute;

Qu'il y a dès lors lieu de confirmer le jugement a quo en toutes ses dispositions;

PAR CES MOTIFS,

LE TRIBUNAL

statuant contradictoirement et en degré d'appel:

dit l'appel recevable mais non fondé;

confirme le jugement dont appel en toutes ses dispositions.

..."

JUSTICE DE PAIX DU DEUXIEME CANTON DE NAMUR- 4 OCTOBRE 1994

*Siégeant: M. Monjoie, Mme Dewez
Avocats: Mes Laurent loco Mélan et Kerkhofs*

s.a. POWERFIN C/ s.p.r.l. ENCATRA

**Bris de câble de télédistribution
souterrain • Obligation de demande des
plans • Obligation de localisation**

**Beschadiging van ondergrondse
teledistributiekabel • Verplichte
planaanvraag • Lokalisatieplicht**

L'obligation de demande des plans incombe à l'entrepreneur qui exécute les travaux. Il doit apporter la preuve de cette demande. L'article 260 bis du RGPT précise qu'aucun travail ne peut être entrepris à proximité d'un câble souterrain sans une localisation préalable. Le terme "consultation" s'entend au sens de cet article, c.à.d. "délibération", de sorte qu'une simple demande écrite de communication des plans ne répond pas à cette notion.

De verplichting tot planaanvraag rust op de aannemer die de werken uitvoert. Hij moet het bewijs kunnen leveren van deze aanvraag. Art. 260 bis van het ARAB stelt dat geen enkel werk, in de nabijheid van ondergrondse kabels mag uitgevoerd worden, zonder voorafgaandelijke lokalisatie. De term "raadpleging" dient hier verstaan te worden als "overleg plegen, zich beraden met" zodat een louter schriftelijke aanvraag van de plans niet beantwoordt aan dit begrip.

“...
Attendu qu'il est certain que la défenderesse a bien, en son temps, rompu le câble litigieux;

Qu'en effet par lettre du 10.10.1983 émanant de son assureur, celui-ci confirme "en son temps, son assurée la S.P.R.L. ENCATRA, n'avait pu obtenir des renseignements sur le câble litigieux qui était placé dans un drainage devant un aqueduc", en sorte que la compagnie d'assurances estimait qu'il s'agissait d'une circonstance imprévisible;

Attendu que le fait que la compagnie d'assurances ait été saisie du litige en prouve l'existence;

Que la déclaration de la défenderesse figure d'ailleurs dans son dossier en avant dernière pièce datée du 2.10.1981;

Que dans cette déclaration la défenderesse reconnaît la coupure d'un câble

de télédistribution par la grue Poclain occupée au terrassement de la piste cyclable alors que le câble recoupait la tranchée devant une tête d'aqueduc;

Que dans cette même déclaration la défenderesse attribuait la faute au propriétaire du câble lequel aurait placé celui-ci en terre devant une tête d'aqueduc où la défenderesse s'est regreffée par la canalisation;

Que, suite au formulaire que lui adressait sa compagnie d'assurances, la défenderesse affirme avoir sollicité le plan le 16.10.1980 mais qu'il n'y aurait pas de plan sur ce réseau de télédistribution en sorte qu'elle n'aurait pas de renseignements sur le câble litigieux; au moins à ce qui lui aurait été répondu;

Attendu que pareilles allégations n'établissent pas à suffisance que la défenderesse a bien sollicité les plans litigieux et que ces plans n'étaient pas pertinents;

Que pareille consultation était obligatoire en vertu de l'article 192.02.a et b

du règlement général sur les installations électriques approuvé par l'A.R. du 10.03.1981, en vertu duquel aucun travail ne peut être entrepris dans le voisinage d'un câble électrique souterrain avant la localisation des câbles, qu'il appartenait à la défenderesse de solliciter les plans, d'en obtenir copie, et en tout cas de se réserver preuve de sa demande;

Attendu, par ailleurs, que l'article 260 bis du § 1 du règlement général pour la protection du travail précise qu'aucun travail ne peut être entrepris à proximité d'un câble électrique souterrain sans que les câbles aient été localisés préalablement;

Que par "consultation" au sens de cet article, il faut entendre "délibération" de sorte qu'une simple demande écrite de communication des plans concernant la localisation et l'indication des câbles ne répond pas à cette notion;

Cass. 1.03.1985 Pas. 85 N° 395

Liège 1.10.1991 JT 1992 p. 100

Attendu que statuant en matière d'appel la première chambre du Tribunal de Première Instance de NAMUR, le 30.05.1994, en cause DOCK Roger contre S.A. POWERFIN-UNERG a affirmé qu'un entrepreneur ne pourrait s'exonérer de sa responsabilité à propos de câble qu'en invoquant l'erreur invincible, soit que le câble fut sectionné alors qu'elle avait rempli l'ensemble des obligations réglementaires de consulta-

tion de localisation, soit qu'elle se soit fait remettre des plans de canalisations et de câbles et avoir préalablement localisés ceux-ci avant tout travail;

Que le même Tribunal estime qu'il appartenait à l'entrepreneur d'interroger le propriétaire du sous-sol, interrogation, dont preuve n'est pas rapportée à suffisance;

PAR CES MOTIFS,

nous Juge de Paix

STATUANT CONTRADICTOIREMENT

Disons la demande recevable et fondée.

..."

RECHTBANK VAN EERSTE AANLEG TE LEUVEN - 21 SEPTEMBER 1995

5de Kamer

Zetelend: Dhr. Haex

Advokaten: Mrs. Wierinckx en Swinnen

c.v. P.B.E. T/ b.v.b.a. CLAES

**Beschadiging van ondergrondse kabel •
Planafwijking • Voorbehoud op plan •
Algemene voorzichtigheidsplicht •
Geen onoverwinnelijke dwaling •
Lokalisatieplicht**

**Bris de câble souterrain • Plan non
conforme à la réalité • Clause de réserve
sur le plan • Obligation générale de
prudence • Absence d'erreur invincible •
Obligation de localisation**

Het wordt algemeen aanvaard dat de op het plan of het in de begeleidende brief gemaakte voorbehoud aangaande de juiste ligging van de kabels, principieel geldig is.

Een uitvoerder van grondwerken heeft m.b.t. ondergrondse leidingen een algemene voorzichtigheidsplicht. Een kabel die van zijn normale tracé afwijkt in de omgeving van een betonnen koker - 170 cm diepte op plan en in werkelijkheid slechts 25 cm - kan niet als onoverwinnelijke dwaling aanvaard worden, gezien deze door voorafgaande lokalisatie kan teruggevonden worden. Deze lokalisatie dringt zich des te meer op in de omgeving van een betonnen koker, waar kan verwacht worden dat de kabel van zijn normale tracé afwijkt. Deze ondiepe ligging is een verantwoorde planafwijking die door oordeelkundige peilingen kan achterbaald worden.

Il est généralement admis qu'une réserve portant sur la situation exacte des câbles, formulée sur le plan ou dans la lettre d'accompagnement, est en principe valable. Celui qui exécute des travaux de terrassement est soumis à une obligation générale de prudence portant sur les conduites souterraines. Un câble qui dévie de son tracé normal aux environs d'un conduit en béton, 170 cm de profondeur sur le plan, 25 cm en réalité, ne peut être admis comme erreur invincible, puisqu'il peut être découvert par une localisation préalable. Cette localisation s'impose d'autant plus aux environs d'un conduit en béton, où l'on peut s'attendre à ce que le câble dévie de son tracé normal. Cette pose à faible profondeur constitue une divergence justifiée par rapport au plan, qui peut être découverte par des sondages judiciaires.

“..."

Gezien de inleidende dagvaarding de dato 11 oktober 1993, ten verzoeken van

eiseres betekend door gerechtsdeurwaarder P. Winkelmoen, met standplaats te Hasselt, en ertoe strekkende verweerster te horen veroordelen

in betaling van een schadevergoeding van 79.300 BF, meer de vergoedende intresten vanaf 10 december 1992, de gerechtelijke intresten en de kosten.

1. Ontvankelijkheid

Verweerster roept in dat de vordering onontvankelijk zou zijn omdat eiseres haar in een brief dd. 30.11.1992 meedeelde 'Iedere belemmering of beschadiging aan de P.B.E.-distributienetten zal geweten worden aan de bouwheer'.

Dit argument van verweerster betreft niet de ontvankelijkheid van de vordering maar wel de gegrondheid.

De vordering werd regelmatig ingesteld en is ontvankelijk.

2. Samenvatting feitelijke gegevens

Op 11.12.1992 werd te Kersbeek-Miskom een beschadiging vastgesteld aan een hoogspanningskabel, eigendom van eiseres.

Er bestaat geen betwisting over dat deze beschadiging toegebracht werd tijdens door verweerster met een machine uitgevoerd graafwerken (zie P.V. van minnelijke vaststelling), in opdracht van de gemeente Kortenaak. Het wordt evenmin betwist dat de beschadigde kabel, op de plaats waar de schade zich voordeed, op een diepte van 25 cm. lag.

3. Ten gronde

3.1.

Een uitvoerder van grondwerken heeft m.b.t. ondergrondse leidingen een algemene voorzichtigheidsplicht, die er o.m. in bestaat dat hij vóór de uitvoering van de werken de nodige informatie dient op te vragen en de leidingen moet lokaliseren. Het wordt algemeen aanvaard dat de op het plan of in de begeleidende brief gemaakte

reserves aangaande de juiste ligging van de kabels principieel geldig zijn (cfr. A. Van Innis, *Dommages accidentels aux canalisations souterraines à l'occasion de travaux*, J.T. 1984, p. 35 en de aldaar aangehaalde rechtspraak).

De aannemer kan geen fout verweten worden wanneer de niet-overeenstemming van de plannen met de werkelijke ligging van de kabels een onoverwinnelijke dwaling of overmacht uitmaakt (ibidem nr. 12 en 13): Hem treft evenmin een fout gezien niets op de aanwezigheid van de kabel wijst of de aanwezigheid ervan kan laten vermoeden (cfr. Cass. 16.10.1990, R.W. 90-91, p. 993).

Inzake elektrische leidingen dient tevens verwezen naar art. 260 A.R.A.B. en art. 192 A.R.E.I. waardoor aan de aannemer niet alleen de voorafgaande informatieplicht opgelegd wordt maar ook een werkelijk plicht tot lokalisatie van de volgens plan aanwezige kabels, wat dient te gebeuren door peilingen. Een louter intellectuele lokalisatie op basis van de plans is niet afdøende (cfr. Luik, 1.10.1991, IUVIS 1993, p. 18).

3.2.

Verweerster had in casu de plannen opgevraagd maar stelt dat hij zich onmogelijk aan een kabel kon verwachten op een diepte van 25 cm. vermits de kabels op het plan aangeduid waren op een diepte van 170 cm.

Verweerster erkent derhalve dat hij op de hoogte was van de aanwezigheid van de kabels.

Dat deze slechts op een diepte van 25 cm. lag kan niet als onoverwinnelijke dwaling aanvaard worden. Door voor-

afgaande lokalisatie kan deze immers teruggevonden worden.

Deze lokalisatie drong zich des te meer op in de omgeving van een betonnen koker, waar kan verwacht worden dat de kabel van zijn normale tracé afwijkt. In de gegeven omstandigheden ging het derhalve niet om een abnormale ondiepe ligging maar om een verantwoorde afwijking van het liggingsplan, die door oordeelkundige peilingen kon achterhaald worden.

Dat de werkelijke diepte niet op het plan vermeld werd omdat deze niet aan eiseres meegedeeld werd door de firma Hottat, die de kabel legde, impliceert geen fout in hoofde van verweerster en neemt de verplichting tot voorafgaande lokalisatie niet weg.

De aansprakelijkheid van verweerster staat dan ook vast.

Het bedrag van de schade wordt op zich niet betwist.

OM DEZE REDENEN,

DE RECHTBANK,

in eerste aanleg, op tegenspraak;

verklaart de vordering ontvankelijk en gegrond;

veroordeelt verweerster in betaling aan eiseres van 70.330 fr. meer de vergoedende intresten vanaf 10.12.1992 tot 11.10.1993, waarna de gerechtelijke intresten tot op de dag van betaling en meer de kosten;

..."

RECHTBANK VAN EERSTE AANLEG TE BRUGGE - 22 DECEMBER 1995

10de Kamer

Zetelend: Mevrn. Van de Putte, voorzitter, en Foulon, Dhr. Van Hove

Advocaten: Mrs. Van der Perre en Lust

c.v. GASELWEST T/ b.v.b.a. ALGEMENE ONDERNEMINGEN CLAES

**Kabelbeschadiging • Diepte van de kabel •
Bescherming • Gebrek aan voorzorg •
Bijstandskosten**

**Bris de câble • Profondeur du câble •
Protection • Manque de prudence • Frais
d'assistance**

Elke aannemer is verplicht om voor de aanvang van de werken, de op plan aangeduide kabels te lokaliseren. Onvoldoende diepte en onvoldoende bescherming van de kabel ontslaan de aannemer niet van de lokalisatieplicht. Een preciese lokalisatie laat immers toe het werkelijke trace van de kabel vast te stellen.

Zelfs wanneer de schadeveroorzaker niet is toegetreden tot de BVVO-CETS overeenkomst, mag deze overeenkomst per analogie worden toegepast, omdat zij waarborgen biedt van onpartijdigheid en deskundigheid die toelaten de omvang van de schade juist te begroten. De bijstandskosten vertegenwoordigen bijkomende personeels- en andere kosten die precies noodzakelijk worden gemaakt door schadegevallen, zoals in casu, zodat deze extra kosten slechts hun oorzaak vinden in de schade die door derden wordt aangericht.

Tout entrepreneur est tenu, avant le début des travaux, de localiser les câbles indiqués sur plan. La profondeur insuffisante et l'insuffisance de protection n'exonèrent pas l'entrepreneur de son obligation de localisation. Une localisation précise permet en effet de constater le tracé réel du câble.

Même si l'auteur du dommage n'a pas adhéré à la convention UPEA-CETS, cette convention peut être appliquée par analogie car elle offre des garanties d'impartialité et de compétence permettant d'évaluer correctement l'ampleur du dommage. Les frais d'assistance représentent des frais supplémentaires de personnel et autres. Ces frais sont précisément rendus nécessaires par les accidents et ne trouvent leur origine que dans le dommage causé par des tiers.

"...

I. Procedure

Het dossier dat aan de rechtbank wordt overgelegd bevat de rechtsplegingsdossiers met:

- een voor eensluidend verklaard afschrift van het bestreden vonnis van de heer Vrederechter van het kanton te Tielt, op tegenspraak gewezen tussen partijen op 7 oktober 1992.
- een gemotiveerd verzoekschrift tot hoger beroep tegen voormeld vonnis door appellante neergelegd op 30 december 1992, ter griffie van de rechtbank alhier en door de griffier bij deze rechtbank bij gerechtsbrieven van 31 december 1992 aan geïntimeerde en haar raadsman

medegedeeld overeenkomstig artikel 1056 par.2 Ger. W.

Kennis werd genomen van de dossiers van rechtspleging en van de door partijen overgelegde bundels.

Partijen hebben hun middelen en besluiten voorgedragen in openbare terechtzitting.

De artikelen 2 en volgende van de wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken werden nageleefd.

II. Bijzonderste gegevens van de zaak.

1. Op basis van de grieven zoals geformuleerd in het inleidend verzoekschrift tot hoger beroep, die hier als

herhaald dienen te worden beschouwd en bij de beoordeling ten gronde nader zullen worden ontmoet, wordt door appellante hoger beroep aangetekend tegen het voormeld vonnis, waarin de eerste rechter, op basis van de door hem weerhouden motieven, die hier tevens als volledig herhaald dienen te worden beschouwd, de oorspronkelijke vordering ontvankelijk en gedeeltelijk gegrond verklaard tot beloop van 21.510 frank meer de vergoedende intresten vanaf 28/11/1989 en de gedingkosten.

In haar beroepsakte en haar in graad van hoger beroep neergelegde besluiten vordert appellante de vernietiging van het bestreden vonnis en de integrale toekenning van haar oorspronkelijke vordering ertoe strek-

kende geïntimeerde te veroordelen tot betaling van 25.278 frank méér de vergoedende intresten vanaf 28/11/1989, de gerechtelijke intresten vanaf 23/3/1992 en de gedingkosten der beide aanleggen.

2. Geïntimeerde van haar kant besluit tot de ongegrondheid van het hoger beroep en formuleert bij beroepsconklusie neergelegd op 25 juni 1993 incidenteel hoger beroep ertoe strekkende te zeggen voor recht dat in haar hoofde geen enkele aansprakelijkheid te weerhouden valt en dienvolgens de oorspronkelijke vordering van appellante als ongegrond dient afgewezen te worden, gedingkosten der beide aanleggen lastens deze laatste.

III. Beoordeling

1. Voorgaanden:

De betwistingen tussen partijen vinden hun oorzaak in een schadegeval dat zich voordeed op 28/11/1989 omstreeks 9.15 uur in de verkaveling Monteval te Tielt alwaar een aangestelde van geïntimeerde bij het in de grond slaan van piketten met het oog op het gieten van beton in een strook uitgegraven grond dienstig voor het aanleggen van kleine wegen tussen de toekomstige woningen, een onderliggende hoogspanningskabel doorboorde.

Dezelfde dag van de feiten werd een minnelijke vaststelling opgemaakt evenals een proces-verbaal door de verbalisanten.

Geïntimeerde betwistte van meetaf aan haar aansprakelijkheid stellende dat, hoewel zij op de hoogte was van de aanwezigheid van de kabel, deze niet op de reglementaire diepte moet gelegen hebben en bovendien niet of onvoldoende beschermd was. Ondergeschikt betwist zij de gevorderde kosten inzake vervoer en loonsverhoging 15 %.

De eerste rechter weerhield de aansprakelijkheid hoofdens geïntimeerde bij toepassing van artikel 1384 1 BW en kende de oorspronkelijke

vordering toe met uitzondering heeft de gevorderde forfaitaire loonsverhoging en de vervoerkosten welke bij ex aequo et bono herleidde tot 600 frank.

Tegen deze uitspraak werd door beide partijen hoger beroep respectievelijk incidenteel hoger beroep aangetekend.

In werkelijkheid hebben partijen terloops de onderhavige beroepsprocedure geen andere argumenten ontwikkeld dan deze welke door hen reeds aan het oordeel van de eerste rechter werden onderworpen.

2. Aansprakelijkheid:

Belangrijk uitgangspunt terzake is dat geïntimeerde steeds heeft erkend:

- vooreerst, dat de bewuste hoogspanningskabel door haar aangestelde werd beschadigd in de omstandigheden zoals hoger omschreven.
- vervolgens dat zij terdege in het bezit is geweest van de liggingsplans (zie o.m. haar besluiten voor de eerste rechter neergelegd op 1/9/1992 blz.2 bovenaan).

Zij meent evenwel ontlast te zijn van iedere aansprakelijkheid aangezien de beschadigde kabel niet op reglementaire diepte zou gelegen hebben en bovendien onbeschermd zou zijn geweest.

Zij houdt zelfs voor dat uit de haar door hoofdaannemer Aclagro ter beschikking gestelde plans niet eens kon afgeleid worden dat de kabels zich op onregelmatige diepte en zonder deugdelijke bescherming zouden gelegen hebben, reden waarom zij van oordeel is niet tot lokalisatie verplicht te zijn geweest.

Het standpunt van geïntimeerde kan door deze rechtbank niet bijgetreden worden en zulks om volgende redenen.

2.1. Artikel 109.2 a van het Algemeen Reglement op de Elektrische Installaties bepaalt: "Geen enkel grondwerk, bestrating of ander werk mag in de omgeving van een onder-

grondse elektrische kabel uitgevoerd worden zonder voorafgaand de eigenaar van de grond, de overheid die de eventueel gebruikte openbare weg beheert en de eigenaar van de kabel te raadplegen. Het al dan niet aanwezig zijn van merktekens, voorzien in artikel 188, geeft geen vrijstelling van deze raadpleging. Afgezien van deze raadpleging mag met de uitvoering van een werk slechts begonnen worden na lokalisatie van de kabels..."

De duidelijke tekst van dit reglement verplicht de aannemer bijgevolg naast de raadpleging tevens tot de lokalisatie van de kabels. Dit werd ten andere nogmaals uitdrukkelijk bevestigd door het Hof van Cassatie in haar arrest dd. 26/11/1985 (door appellant medege-deeld onder stuk 7 van haar stukken) en dit in volgende consideransen:

"Overwegende dat de rechters aldus te kennen geven dat naar hun oordeel verweerder aan zijn wettelijk verplichtingen had voldaan door kennis te nemen van de plans hem door eiseres ter hand gesteld en waarop bedoelde kabel niet was aangeduid en dat hij niet de verplichting had om bovendien, alvorens het werk aan te vatten, de kabel te lokaliseren waarvan de aanwezigheid door het merkteken bedoeld in artikel 188.01 van hetzelfde reglement was aangeduid, zoals eiseres in haar conclusie had aangevoerd";

"Overwegende dat het bestreden vonnis, gelet op de verplichtingen bepaald bij het hogervermeld artikel 192.02, ...niet wettig heeft kunnen beslissen dat "niet bewezen is dat (verweerder) niet de nodige voorzorg of voorzichtigheid zou aan de dag gelegd hebben" en aldus de in het middel vermelde wetsbepalingen schendt".

Onder "raadpleging" dient nu te worden verstaan "overleg plegen, zich beraden met". Het enkele feit schriftelijk inzage van plans te vragen beantwoordt niet aan dit begrip (Cass. 1/3/1985, RW 1985-86, kol. 801).

Uit de voorliggende gegevens blijkt nu dat geïntimeerde terdege inzage had van de plans en bovendien kennis had

van de aanwezigheid van de kabel. Dit ontsloeg haar evenwel niet van de verplichting de eigenares van de kabel (appellante) te raadplegen en deze kabel op zijn juiste plaats te lokaliseren. Dit laatste zou eventueel enkel kunnen ingeval geen enkel gegeven op de aanwezigheid van de kabel wees of de aanwezigheid ervan had kunnen laten vermoeden (Cass. 26/10/1990, RW 1990-91, kol. 993), doch dit is in onderhavige situatie niet het geval, wel integendeel.

Waar geïntimeerde in werkelijkheid ook niet betwist niet tot raadpleging van appellante te zijn overgegaan en evenmin tot lokalisatie van de kabel, draagt zij bij toepassing van artikel 1384 1ste lid BW dan ook de verantwoordelijkheid voor de schadelijke gevolgen hieruit voortvloeiend, zoals in casu de schade als gevolg van het doorboren van het hoogspanningskabel ingevolge het in de grond steken van piketten.

2.2. Dat de kwestige kabel onvoldoende diep en onvoldoende beschermd zou gelegen hebben ontslaat geïntimeerde niet van haar aansprakelijkheid noch is dit van aard enige causale (mede)aansprakelijkheid in hare hoofde met zich mee te brengen.

In de "Minnelijke Vaststelling" opgemaakt op 28/11/1989 omstreeks 11.30 uur, werd immers het volgende vastgesteld:

"9. Diepte van de leiding ten opzichte van het oorspronkelijk peil van het terrein voor de aanvang der werken: 80 cm".

"10. Bescherming van de leiding: dekpannen."

De verbalisanten noteerden later diezelfde dag (nl. rond 13.25 uur) dat:

"- de kabel waarover het hier gaat ongeveer 0,50 meter in de grond ligt,

"- wij aldaar inderdaad geen bepaalde bescherming die eventueel boven de kabel zou moeten aanwezig zijn, konden aantreffen".

Waar partijen en inzonderheid geïntimeerde niet betwist doch daarentegen zelf voorhoudt dat door de hoofdaannemer Aclagro voorafgaandelijk reeds zeker 20 cm grond was uitgegraven en de verbalisanten hun vaststellingen deden na de uitgravingen door de firma Aclagro, dient besloten dat de kabel terdege op reglementaire diepte van +/- 80 cm moet gelegen hebben, weze de diepte voor de werken, diepte die uiteraard zal verminderd zijn tot +/- 50 cm na de uitgravingen voor de aanleg van een nieuwe weg.

Hieromtrent bevatten de beide documenten derhalve geen tegenstrijdigheid.

Daarentegen bestaat er wel tegenstrijdigheid wat betreft de bescherming van de kabel: Immers waar in het document "minnelijke vaststelling", waarvan de echtheid door geïntimeerde trouwens niet betwist wordt, gewag wordt gemaakt van een bescherming door middel van dekpannen, is hiervan blijkens het PV opgesteld door de verbalisanten niets terug te vinden. Dit stemt inderdaad tot nadenken, temeer niet uit het oog mag worden verloren dat tussen het opmaken van de "minnelijke vaststelling" en het proces-verbaal door de verbalisanten ongeveer twee uur zijn verlopen...

Rekening gehouden met het tijdsverloop tussen beide vaststellingen is deze rechtbank dan ook van oordeel dat aan de eerste vaststellingen de voorkeur moet gegeven worden, zodat redelijkerwijze moet aangenomen worden dat de bewuste kabel wel was beschermd door pannen.

Aldus dient vastgesteld dat de kabel zich wel op een reglementaire diepte bevond daar waar het minstens onvoldoende bewezen wordt dat hij niet zou zijn beschermd geweest.

Het bestreden vonnis kan bijgevolg worden bevestigd in zover de aansprakelijkheid voor het schadegeval lastens geïntimeerde werd gelegd. Het incidenteel hoger beroep desbetreffend komt dan ook ongegrond voor.

3. Schadevergoeding

3.1. Het wordt niet betwist dat het definitieve schadebedrag, ad. 25.278 frank werd begroot en goedgekeurd door het Bureau voor Coördinatie van Expertise (BCE) conform de normen vooropgesteld door de Conventie BVVO-CETS, (Beroepsvereniging der verzekeringsondernemingen: zie de stukken 4 en 5 bundel appellante) zijnde een conventie afgesloten door de verzekeraars (verenigd in hun beroepsvereniging BVVO) en de elektriciteitsbedrijven (verenigd in hun beroepsvereniging CETS) met het uitsluitend doel op een vlotte en billijke wijze de schade te ramen welke de elektriciteitsbedrijven lijden als gevolg van menigvuldige kabelschadegevallen. Alle posten werden derhalve volgens de normen zoals in de conventie aangenomen berekend.

Hoewel het juist is dat geïntimeerde tot deze conventie niet is toegetreden - wat ook moeilijk kan aangezien zij een aannemersfirma is en géén verzekeringsmaatschappij - zodat de overeenkomst in se aan haar niet tegenstelbaar is, wordt algemeen aanvaard dat de begrotingscriteria uit deze conventie per analogie kunnen worden toegepast voor de vaststelling van de berokkende schade, nu zij alle vereiste waarborgen bieden van onpartijdigheid en deskundigheid en deze overeenkomst uiteindelijk toch slechts is tot stand gekomen na een grondig onderzoek en een uitgebreide onderhandeling tussen de daarbij betrokken partijen. (TPR 1984, blz. 804 nr. 81).

Het lijdt immers geen twijfel dat indien appellante de herstellingen niet door eigen personeel en diensten en met de geëigende middelen zou hebben laten uitvoeren, maar door derden, de schadebegroting veel hoger zou hebben opgelopen dan thans het geval is, nu een derde-hersteller ongetwijfeld meerdere vaste kosten heeft en zelf moet in rekening brengen, wat in casu niet het geval is of althans onvoldoende bewezen wordt.

De rechtbank neemt aldus aan dat de

criteria aan de hand waarvan de kostprijs der herstelling werd bepaald voldoen aan het principe van de vergoedbaarheid van de werkelijke schade.

Het is ten andere merkwaardig dat niettegenstaande alle posten uit de afrekening volgens de begrotingscriteria uit de conventie werden bepaald, niet alle posten door geïntimeerde betwist worden. Zo bestaat er geen betwisting omtrent de posten arbeidsloon (11.476 frank), materiaal (9.364 frank) en winstderving (70 frank) en wel omtrent de posten vervoer (1.080 frank) en verhoging weddetrekkend personeel 15 % (3.288 frank). Geïntimeerde neemt aldus veeleer een dubbelzinnige houding aan.

3.2. Evenals de aangerekende loonkosten maken ook de aangerekende bijstandskosten ad. 15 % integrerend deel uit van de conventie (artikel 16).

Het kan niet miskend worden dat, benevens de handarbeiders wiens loonkost afzonderlijk vergoed wordt, ook andere personen en diensten werden betrokken in het herstelproces nl. de hoofdarbeiders, zoals omschreven in artikel 16 van de conventie. Hun aandeel in het herstelproces maakt evenzeer schade uit welke in causaal verband staat met het ongeval en als dusdanig dient te worden. Zij vertegenwoordigen de eigenlijke kosten van dienstverlening welke inherent zijn aan schade aangericht aan vitale nutsvoorzieningen welke een vlug herstel vereist en in eigen beheer van de schadelijder wordt hersteld. In deze zin staan zij dan ook in causaal verband met het ongeval (zie o.m. cassatiearrest dd. 28/6/1991 RW 1991-1192, kol 776).

De bijstandskosten vormen bijgevolg een onderdeel van de schade en maken samen met de concreet

gemaakte afrekening het geheel van de schade uit. Wanneer deze kosten niet zouden vergoed worden, dan zou dit betekenen dat appellante als schade-lijdster niet voor de totaliteit van haar schade zou vergoed zijn wat strijdig is met het vergoedingsbeginsel dat alle geleden schade moet vergoed worden.

Waar het evenwel niet mogelijk is iedere onrechtstreekse tussenkomst van eigen personeel of dienstverlening cijfermatig exact te berekenen, zal zich een begroting ex aequo et bono opdringen.

De conventie zelf voorziet wat betreft deze bijstandskosten een forfaitaire begroting van 15 % op de becijferbare gegevens wat moet korresponderen met de door de appellante geleden schade die op dit punt niet concreet becijferbaar is.

De eerste rechter heeft deze post dan ook ten onrechte niet toegekend.

3.3. Aangezien het vergoedingstarief per kilometer (nl. 36 frank/km) eveneens aangerekend werd conform het desbetreffend begrotingscriterium in de conventie kan ook op dit betwiste onderdeel van de oorspronkelijke vordering worden ingegaan.

3.4. Er is bijgevolg in totaal verschuldigd het bedrag van 25.278 frank te vermeerderen met de vergoedende interesten vanaf datum schadegeval zijnde 28/11/1989 evenals de gerechtelijke interesten vanaf 23/3/1992 welke kennelijk ingevolge vergetelheid door de eerste rechter niet werden toegekend, hoewel nochtans in de inleidende dagvaarding uitdrukkelijk gevorderd.

4. Besluit

Gelet op hetgeen voorafgaat komt het hoger beroep aldus gegrond voor daar waar het incidenteel hoger beroep als

ongegrond moet worden afgewezen. Een (gedeeltelijke hervorming) van het bestreden vonnis dringt zich bijgevolg op, meer bepaald wat de schadebegroting betreft. De gedingkosten van het hoger beroep dient lastens geïntimeerde te worden gelegd, daar waar de beslissing omtrent de gedingkosten in het bestreden vonnis kan bevestigd worden nu ook aldaar geïntimeerde reeds als (grotendeels) in het ongelijk gestelde partij werd aanzien.

OM DEZE REDENEN,

DE RECHTBANK,

Wijzende in graad van hoger beroep en op tegenspraak.

Alle strijdige en meer omvattende besluiten verwerpend als ongegrond, niet terzake dienend of overbodig.

Verklaart het hoger beroep ontvanke-lijk en gegrond.

Verklaart het incidenteel hoger beroep ontvanke-lijk doch ongegrond.

Doet het bestreden vonnis als volgt teniet en opnieuw rechtdoende:

Veroordeelt geïntimeerde om te betalen aan appellante het totaal bedrag van vijftwintigduizend tweehonderd en achtenzeventig (25.278) frank te vermeerderen met de vergoedende interesten vanaf 28 november 1989 t.e.m. 22 maart 1992 en de gerechtelijke interesten vanaf 23 maart 1992 tot de dag der algehele betaling.

Bevestigt het bestreden vonnis voor het overige.

..."

TRIBUNAL DE PREMIERE INSTANCE DE NIVELLES - 16 JANVIER 1996

14ème Chambre

Siégeant: M. Schlicker

Avocats: Mes Dumont loco Glansdorff et Van Ghehuve loco Dewit

SEDILEC C/ s.a. ALCAGRO - DE VOORZIENIGHEID

Travaux publics • Rupture de conduite de gaz • Dalle en béton • Obligation de l'entrepreneur • Localisation • Prestation de son propre personnel • Tarif horaire

Openbare werken • Breuk van een gasleiding • Betondal • Verplichting van de aannemer • Lokalisatie • Prestaties eigen personeel • Uurloon

Un entrepreneur de travaux publics ne peut ignorer que certaines canalisations sont recouvertes de dalles en béton destinées à les protéger.

En rencontrant une telle dalle sous la pointe du marteau-piqueur, l'entrepreneur, homme de l'art, a l'obligation, soit de procéder à des fouilles manuelles, soit de s'informer auprès des techniciens du maître de l'ouvrage en vue de procéder aux travaux sans dommage à la canalisation.

L'entrepreneur doit également respecter l'obligation d'information prescrite par l'article 51 de l'arrêté royal du 28 juin 1971, cette disposition ayant pour but de protéger les personnes contre les risques d'accident grave.

En ce qui concerne la réparation du dommage, la circonstance qu'une entreprise d'intérêt public dispose d'un personnel engagé uniquement pour effectuer des réparations à ces installations, quelle que soit la cause nécessitant ces réparations, n'implique pas que la charge de celles-ci doivent être supportées par l'entreprise, lorsque le dommage est causé par la faute d'un tiers.

Een aannemer van openbare werken dient te weten dat ter bescherming sommige leidingen bedekt zijn met betondallen.

Wanneer een aannemer met zijn boorhamer op een dergelijke dalsteen botst, is hij als vakman gehouden tot manueel onderzoek over te gaan ofwel zich te informeren bij de technici van de opdrachtgever teneinde beschadiging te vermijden.

De aannemer is eveneens gehouden de informatieplicht na te leven die voorgeschreven is door artikel 51 van het KB van 28.06.1971.

Deze bepaling heeft tot doel de uitvoerders te beschermen tegen het risico van zware ongevallen. Wat de herstelling van de schade betreft, veroorzaakt door een derde, wat ook de noodzaak ervan weze, betekent niet dat deze ten laste valt van de onderneming van openbaar nut omwille van het feit dat deze laatste hiertoe over gespecialiseerd personeel beschikt.

"...

Au fond

Attendu que l'action tend à la condamnation de la première partie défenderesse à une somme de 153.453 francs, somme représentant le préjudice subi suite à un sinistre survenu le 24 novembre 1989;

Attendu que la partie demanderesse a mis à la cause la deuxième partie défenderesse sur pied de l'article 20, 9e de la loi hypothécaire du 16 décembre 1851 et de l'article 1166 du Codé Civil

sollicitant à ce qu'il soit dit pour droit que le jugement à intervenir lui serait déclaré commun et qu'il soit dit pour droit que les indemnités dues par la seconde partie défenderesse à la première partie défenderesse seraient saisies en ses mains au profit de la demanderesse originaire et qu'elles seraient privilégiées dans son chef;

Attendu que la nouvelle loi sur les assurances terrestres du 25 juin 1992 est devenue d'application depuis la citation originaire d'instance;

Que la demanderesse a maintenant

une action directe à l'encontre de l'assureur de l'entrepreneur;

Que par contrat du 19 octobre 1989, la demanderesse confia à la S.A. ALCAGRO des travaux à des conduites de gaz;

Que le contrat d'entreprise était régi par un cahier général des charges et par un cahier spécial des charges (septembre 1987 et novembre 1988);

Que suite à une défectuosité de la conduite basse pression, la demanderesse confia à la première défenderesse

de raccorder tous les abonnés riverains sur la conduite de moyenne pression préexistante;

Que dans le cadre de ces travaux, le 24 novembre 1989, un préposé de la première défenderesse endommagea la conduite moyenne pression avec son marteau-piqueur;

Que ladite conduite était protégée par un tuyau d'acier;

Que ladite conduite était protégée par un tuyau d'acier enfouie à environ 45 centimètres;

Qu'un constat d'accident fût dressé le jour même par un sieur HUARD;

Attendu que le cahier général des charges stipulait en son chapitre VI que l'entrepreneur supporte l'entière responsabilité de tous les dommages et préjudices pouvant résulter de l'exécution ou de l'inexécution des travaux qui font l'objet de la présente entreprise ou survenu à l'occasion de ceux-ci et commis à son propre personnel, au maître de l'ouvrage, au tiers ...;

Qu'il y ait été également stipulé que: "l'entrepreneur a étudié de façon approfondie toutes les conditions et caractéristiques des travaux à exécuter notamment du/des cahier(s) des charges et des plans, de l'examen et de la vérification sur place de la nature du terrain, de la situation du sol et du sous-sol, de la présence d'obstacles et d'ouvrages d'art, la disposition des lieux en général ...;

Attendue que l'article 4, chapitre 5, du cahier général des charges stipulait également "l'entrepreneur doit prendre toutes les mesures de sécurité utiles pour éviter les accidents, tant au personnel de son entreprise qu'à celui du maître de l'ouvrage, à des tiers et aux propriétés du maître de l'ouvrage et des tiers ... L'entrepreneur doit se conformer à la législation en vigueur, et notamment au R.G.P.T. ainsi qu'au code de bonne pratique pour la prévention des dégâts aux installations souterraines à l'occasion de travaux effectués à proximité de

celles-ci et dictée par le Ministère des Travaux Publics. Il prend toutes les mesures et précautions nécessaires pour éviter, empêcher ou réduire les sinistres et ou dommages particulièrement en ce qui concerne les raccordements d'immeubles (gaz, électricité, téléphone, égouts, télédistribution etc..) il est tenu de se renseigner de sa propre initiative sur la présence et l'emplacement exact de canalisations, d'installations, de branchement, que ceux-ci appartiennent ou soient gérés par le maître de l'ouvrage ou non";

Attendu qu'il est clair que le cahier général des charges fait expressément référence à l'obligation générale de prudence et aux dispositions spécifiques qui régissent la matière, notamment le R.G.P.T. et ainsi que le code de bonne pratique pour la prévention des dégâts causés aux installations souterraines;

Attendu que si la canalisation ne se trouvait pas enfouie à la distance réglementaire, c'est qu'elle avait été placée en 1948 soit avant l'entrée en vigueur de l'arrêté royal du 28 juin 1971;

Que la photo prise démontre que la canalisation était recouverte d'une plaque en béton et non pas enfouie dans le béton;

Que cette dalle est placée par les services de voirie pour protéger ladite canalisation;

Attendu qu'un entrepreneur en travaux publics ne pouvait ignorer ce type de protection;

Qu'en rencontrant ce type de difficulté, l'entrepreneur, homme de l'art, avait soit l'obligation de procéder à des fouilles manuelles soit de s'informer auprès des techniciens du maître de l'ouvrage en vue de procéder aux travaux sans dommage à la conduite;

Qu'il apparaît clairement de la photo, qu'en rencontrant un corps sous la pointe du marteau-piqueur (dalle en béton) l'entrepreneur aurait dû faire procéder à une fouille manuelle;

Que dans ce cas il aurait pu sans difficulté de la conformité de la canalisation et aurait pu prendre des mesures nécessaires pour ne pas endommager la canalisation;

Que la Cour de Cassation en son arrêt du 26 novembre 1985 (J.T. 1987 page 408) a consacré cette obligation essentielle et préalable de localisation des câbles souterrains;

Que l'entrepreneur ne démontre pas dans son chef une erreur invincible c'est-à-dire assimilable à la force majeure et ce d'autant plus que les travaux étaient effectués dans un milieu urbain;

Que la première partie défenderesse a donc commis une faute dans l'exécution de son contrat;

Attendu que l'article 51 de l'arrêté royal du 28 juin 1971 détermine que "lorsque les travaux sont envisagés à proximité des canalisations et branchements de gaz par des tiers, ceux-ci doivent en informer, par lettre recommandée à la poste, les distributeurs de gaz intéressés, à moins de 48 heures d'avance, et prendre les mesures nécessaires en vue de garantir la sécurité et la bonne conservation des installations de gaz. Cette information peut être remplacée par un accord permanent. Les travaux sont commencés de commun accord avec les autorités et les distributeurs de gaz intéressés. Des documents sont tenus, signalant les diverses interventions";

Attendu que cette disposition a pour but de protéger les gens contre les risques d'accident grave que les Tribunaux ont à différentes reprises explicités le caractère nécessaire des obligations d'information et de localisation (Mons 28/10/1985 J.T. 1987 - page 409; Liège 1/10/1991 - IUVIS n°1 page 18 et J.T. 1992 page 100; Liège 7/11/1991, IUVIS n°1 page 21);

Que la S.A. ALCAGRO a donc sa responsabilité également engagée pour ne pas avoir respecté la législation en vigueur ainsi que le prévoyait expressément le cahier des charges;

Attendu que le montant de la réparation s'élève à la somme de 153.453 francs;

Attendu que le juge doit veiller à réparer la totalité du dommage subi par la victime c'est-à-dire qu'il doit calculer l'indemnité de telle façon qu'elle soit suffisante pour remettre le patrimoine du créancier dans le même état que si la perte n'avait pas eu lieu (dans ce sens Cassation 6/2/1975 - PAS 1975 I, p. 581);

Attendu que la circonstance qu'une entreprise d'intérêts public dispose d'un personnel engagé uniquement pour effectuer des réparations à ces installations, quelle que soit la cause nécessitant ces réparations, n'implique pas que la charge de celles-ci doive être supportée par l'entreprise, lorsque le dommage est causé par la faute d'un

tiers (Cassation 18/10/1994, bulletin et Pasicrisie 1994 n° 437);

Attendu que les parties défenderesses affirment de ce qu'il faut déduire un quotient de vétusté relativement aux dites réparations;

Qu'il y a lieu de noter que la facture du 13 mars 1990 précise: matériel - 1 fond bombe acier 4/4: 12 francs;

Que le reste de la facture est relatif à des kilométrages de véhicule et à 75 heures 30' de salaire;

Qu'il n'y a donc pas lieu de retenir un coefficient de vétusté;

PAR CES MOTIFS,

LE TRIBUNAL STATUANT CONTRA-DICTOIREMENT

reçoit la demande, la dit fondée dans la mesure ci-après;

Condamne solidairement les parties défenderesses à payer à la partie demanderesse la somme de CENT CINQUANTE TROIS MILLE QUATRE CENT CINQUANTE-TROIS francs.

..."

TRIBUNAL DE COMMERCE DE MARCHE EN FAMENNE - 5 FEVRIER 1996

Siégeant: M. Colonval, président, MM. Linden et Verdin

Avocats: Mes Huart et Mignon

s.a. ELECTRABEL C/ GUISSARD

Bris de câbles souterrains • Valeur des plans • Repérage des installations • Obligation de localisation • Absence d'erreur invincible

La présence des marques au sol faites par le distributeur ne dispense pas l'entrepreneur de son obligation préalable de localisation des câbles, c'est-à-dire d'en déterminer exactement la situation et la profondeur d'enfouissement à l'aide d'outils manuels. Il en est aussi ainsi lorsque la présence d'un câble est signalée par des repères placés par le distributeur sur le sol.

Beschadiging van ondergrondse kabels • Waarde van de plans • Merktekens van de installatie • Lokalisatieplicht • Geen onoverwinnelijke dwaling

De aanwezigheid van merktekens aangebracht door de verdeler ontslaat de aannemer niet van zijn voorafgaandelijke lokalisatieplicht, m.a.w. van de verplichting om op manuele wijze de juiste ligging en de ingegraven diepte te bepalen. Deze werkwijze dient eveneens te worden gevolgd wanneer de kabel gesignaleerd wordt door merktekens door de verdeler op de grond aangebracht.

"...

Attendu que l'action mue par exploit régulier, enregistré, signifié le 03 mars

1995 par l'huissier de justice E. HOTUA de résidence à Marche-en-Famenne tend à entendre condamner solidairement les parties défenderesses au

paiement de 49.569 BEF et de 82.343 BEF en principal;

Attendu qu'au moyen d'irrecevabilité

n'est opposé; qu'il ne paraît pas devoir en être soulevé d'office;

Attendu qu'il est constant que le 02 juillet 1990, alors que les défendeurs procédaient à des travaux d'égouttage, leur engin de terrassement endommagea un câble de 15 Kv appartenant à la demanderesse que le même accident se reproduisit le 23 octobre; qu'il est tout aussi constant que la demanderesse avait fait repérer l'emplacement du câble par son propre personnel et l'avait fait indiquer par des marques de couleur tracées sur le sol; qu'elle avait préféré recourir à ce système plutôt que de confier aux défendeurs des plans établis en 1957 et dépourvus de toute fiabilité;

Attendu que les défendeurs font état de ce que la demanderesse avait déjà procédé de cette manière en août 1989, ce qui n'avait pas empêché la survenance d'un accident de même nature et pour lequel, ayant admis l'inexactitude de son repérage, elle n'avait émis aucune réclamation; qu'ils prétendent que la même erreur fut commise en 1990 et que, partant, la responsabilité des deux accidents ne peut leur être attribuée;

Attendu que si la demanderesse admet avoir commis une erreur en 1989, erreur qu'elle explique par la présence de masses métalliques à proximité de son instrument de repérage, elle affirme que les tracés auxquels elle a procédé en 1990 étaient tout à fait corrects;

Attendu que les parties sont donc contraires en fait; qu'en l'absence de tout constant amiable qui eût permis de les départager, il convient de trancher le présent litige conformément aux principes qui régissent la matière;

Attendu que la présence de marques au sol ne dispensait pas les défendeurs, avant de faire usage de leur engin mécanique, de localiser le câble, c'est-à-dire d'en déterminer exactement la localisation et la profondeur d'enfouissement à l'aide d'outils manuels;

Qu'il en va de même lorsque la présence d'un câble est signalée par des repères; que, pour se convaincre du caractère impérieux de cette obligation, il suffit de rappeler que l'utilisation d'un engin mécanique est interdite dans un gabarit limité par

deux surfaces verticales encadrant le câble à 50 cm de distances;

Attendu que seule l'erreur ou l'ignorance invincible peut exonérer l'entrepreneur de sa responsabilité; que tel n'est pas le cas en l'espèce;

Attendu que la demanderesse n'est pas contredite lorsqu'elle affirme qu'au moment des faits, les défendeurs n'ont pas incriminé son repérage alors qu'ils s'étaient empressés de le faire en 1989; qu'il est significatif de constater qu'en dépit de la réception des deux factures et de rappels, ce n'est qu'en mai 1991 que, s'adressant aux experts de leur compagnies d'assurances, les défendeurs contestèrent pour la première fois l'exactitude du marquage de la demanderesse;

PAR CES MOTIFS,

LE TRIBUNAL,

Statuant contradictoirement,

Déclare l'action recevable et fondée;

..."

RECHTBANK VAN EERSTE AANLEG TE DENDERMONDE - 13 FEBRUARI 1996

13de Kamer

Zetelend: Dbr. Devestel, voorzitter

Advocaten: Mrs. Van Lembergen en Ghysbrecht

INTERGEM T/ VAN BOSBEKE

**Kabelbeschadiging • Privé terrein •
Planafwijking: diepte • Lokalisatieplicht**

**Bris de câble • Terrain privé • Plan non
conforme: profondeur • Obligation de
localisation**

Wanneer een privé-persoon graafwerken uitvoert op de scheiding tussen zijn eigendom en het voetpad is hij verplicht liggingplans aan te vragen alvorens de werken te beginnen. Het heeft geen belang of de kabel op privé-terrein dan wel op openbaar terrein ligt. Het feit dat de kabel slechts op 40 cm en niet op 60 cm diep ligt heeft ook geen belang aangezien de privé-persoon op de hoogte was van de wegenwerken die ter plaatse werden uitgevoerd.

Une personne privée qui exécute des travaux de terrassement à la limite de sa propriété et d'un sentier est tenue de demander les plans avant de commencer les travaux. Que le câble soit situé en terrain privé ou public ne présente aucune importance. De même, que le câble se situe seulement à 40 cm ou 60 cm n'a aucune incidence étant donné que la personne privée savait que des travaux de voirie étaient exécutés à cet endroit et qu'elle n'avait ni consulté les plans, ni

De privé-persoon heeft de liggingsplans niet geraadpleegd en heeft de kabels niet gelokaliseerd. Hij is dus aansprakelijk omdat hij door zijn onvoorzichtig handelen een fout heeft begaan.

localisé les câbles. Sa responsabilité est donc établie, une faute ayant été commise par manque de précaution.

“...

Op 19 april 1993 werkte verweerder aan de afsluiting achter zijn woning en op de scheiding tussen zijn eigendom en het voetpad maakte hij putten om betonnen paaltjes te plaatsen.

Bij het graven van een put stootte verweerder op een elektriciteitskabel die daardoor beschadigd werd.

Eiseres is van oordeel dat verweerder aansprakelijk is voor deze schade en bij het inleidend exploit dd. 8 augustus 1994 vordert zij de veroordeling van verweerder op grond van art. 1382 e.v. B.W., in betaling van 103.283 frank, meer de intresten alsmede de kosten van het geding.

Verweerder meent dat hij geenszins aansprakelijk kan gesteld worden voor kwestieus schadegeval daar de kabel op de grens lag met zijn private eigendom.

Volgens verweerder mocht dergelijke kabel niet op of tegen zijn private eigendom komen en lag deze op 40 cm diepte, daar waar het normaal 60 cm diepte moet zijn, en was deze totaal onbeschermd.

Verweerder meent dan ook dat lastens hem in casu geen fout kan weerhouden worden en vraagt derhalve de afwijzing van de vordering ;

Overwegende dat het geen belang heeft te weten of de kabelbeschadiging zich heeft voorgedaan op privaat dan wel op openbaar terrein.

Dat art. 21 van de wet van 13 oktober 1930 terzake geen onderscheid maakt ; dat deze wet toepasselijk is zowel op privépersonen, die voor eigen rekening kleine graafwerken uitvoeren, als op aannemers die met belangrijke werken zijn belast.

Overwegende dat verweerder stelt dat de kabel slechts 40 cm onder de grond lag en geen 60 cm.

Dat uit het verslag van zijn verzekeringsmaatschappij blijkt dat er ter plaatse wegenwerken werden uitgevoerd waardoor het niveau van de weg werd verlaagd.

Dat eiseres niet op de hoogte was van deze werken aangezien ze werden uitgevoerd nadat zij de kabels had gelegd.

Dat verweerder als buur zeer goed op de hoogte was van deze werken en hier blijkbaar geen rekening mee heeft gehouden bij zijn graafwerken.

Overwegende dat kwestieus schadegeval zich heeft voorgedaan doordat verweerder niet voorafgaandelijk de liggingsplans heeft geraadpleegd.

Dat hij bij het uitvoeren van graafwerken in de nabijheid van elektrische kabels niet de noodzakelijke voorzichtigheid heeft in acht genomen.

Overwegende dat verweerder bij het spitten op een bakstenen bescherming is gestoten en deze klaarblijkelijk heeft verwijderd teneinde verder te kunnen graven.

Dat deze handeling van verweerder zelf niet betekent dat er in casu geen bescherming aanwezig was; dat uit het verslag blijkt dat deze bescherming blijkbaar was weggenomen.

Overwegende dat verweerder zijn graafwerken heeft aangevat zonder enige voorzichtigheid in acht te nemen en zonder het raadplegen van de liggingsplannen terzake.

Dat de fout voor het schadegeval dan ook enkel en alleen te wijten is aan zijn onvoorzichtig handelen.

Dat de vordering dan ook gegrond voorkomt en kan worden toegekend zoals hierna bepaald.

OM DEZE REDENEN,

DE RECHTBANK,

rechtdoende op tegenspraak, alle andersluidende, meeromvattende en tegenstrijdige conclusies verwerpend, verklaart de vordering ontvankelijk en gegrond.

Veroordeelt de verweerder om aan de eiseres te betalen de som van honderdrieduizend tweehonderd drieëntachtig frank, meer de vergoedende intresten vanaf 17.4.1993 tot 8.8.1994, alsmede de gerechtelijke intresten vanaf laatstgemelde datum en telkens op voormeld bedrag.

...”

TRIBUNAL DE PREMIERE INSTANCE DE BRUXELLES - 21 MARS 1996

4ème Chambre

Siégeant: M. Ménestret

Avocats: Mes Antoine, Dumont loco Glansdorff et Dewit

s.a. FABRICOM C/ INTERLEC - s.a. WEGEBO

**Bris de câbles électriques souterrains •
Obligation de demande des plans •
Obligation de localisation • Absence
d'erreur invincible**

**Beschadiging van ondergrondse
elektrische kabels • Verplichte
planaanvraag • Lokalisatieplicht • Geen
onoverwinnelijke dwaling**

L'entrepreneur ne peut s'exonérer de sa responsabilité en invoquant l'erreur invincible s'il n'a pas respecté ses obligations légales, c'est-à-dire s'il n'a pas demandé des plans supplémentaires et effectué des sondages préalables, et ce étant donné que les travaux étaient effectués en dehors de la zone prévue initialement

De aannemer kan niet vrijgesteld worden van zijn verantwoordelijkheid door het inroepen van onoverwinnelijke dwaling indien bij nagelaten heeft de wettelijke verplichtingen na te leven; m.a.w. indien bij geen bijkomende plans heeft aangevraagd, noch voorafgaandelijke peilingen heeft gedaan bij het uitvoeren van werken buiten de initieel voorziene zone.

"...

2. Faits

2.1. Attendu que la S.A. WEGEBO fut chargée par la Région Flamande d'exécuter d'importants travaux de réaménagement de la rue de Stalle (égouts, revêtement,...) à partir du 1er février 1990 à tout le mois;

- que selon INTERLEC, ces travaux avaient eux-mêmes été précédés par un autre chantier au même endroit lui aussi confié à WEGEBO en 1988 (sans autres précisions);
- qu'en raison de l'ampleur de ces réaménagements, de multiples sociétés de services (eau, gaz, électricité), RTT, STIB; Coditel...) furent contactées en raison notamment de la présence des câbles et installations souterraines dont le déplacement voire le remplacement furent rendus nécessaires, ces travaux spécifiques étant, semble-t-il, confiés à la société Telelec (à une époque et selon

des modalités malheureusement non clairement précisées);

2.2. Attendu qu'il est acquis, en tout cas, que deux réunions de coordination des travaux de la rue de Stalle furent organisées par l'ingénieur VAN GEERT (mandaté par l'assureur de WEGEBO) les 07 mars et 18 avril 1989, en présence des représentants de plusieurs sociétés de service et de WEGEBO;

- que dans son rapport de la réunion tenue le 07 mars 1989 l'ingénieur VAN GEERT constata notamment que les travaux de déplacement des câbles étaient en cours d'exécution et demanda que tous les plans (relatant la situation antérieure et localisant les nouveaux conduits) soient communiqués à WEGEBO pour le 18 avril 1989;
- que le rapport de la réunion du 18 avril 1989 mentionne notamment:

1° que les nouveaux plans Unerg sont à la disposition (de WEGEBO?) à partir de fin avril

2° que "le grand problème est que les sociétés d'utilité dépendent de l'avancement de la firme Telelec. Telelec et WEGEBO n'ont plus de contrat sur ce chantier" ("geen contract op deze werf");

3° que "selon les données communiquées pendant la réunion des changements seront opérés dans la Wagenstraat (rue du Wagon). Il est demandé avec insistance au Ministère des Travaux publics de faire parvenir aux sociétés d'utilité un plan de la nouvelle situation";

2.3. Attendu que par sa lettre du 19 janvier 1990 adressée à INTERLEC, WEGEBO lui signalait le début des travaux d'aménagement des pistes cyclables et d'amélioration des carrefours (comprenant l'aménagement des égouts et la réfection du revêtement) et réclamait les plans des conduits électriques dans la zone délimitée sur le plan des rues annexé à ce courrier;

qu'INTERLEC y répondit par sa lettre du 02 février 1990 (signée pour réception par WEGEBO le 08 février 1990)

en envoyant 6 plans des câbles électriques de la zone concernée. Cette lettre mentionnait notamment les réserves suivantes:

- les conduites ne sont pas rectilignes et des écarts de tracés sont possibles, formant parfois des boucles qui doivent être localisées préalablement aux travaux.
- si des travaux sont effectués en dehors de la zone visée, il convient de demander des plans supplémentaires;

2.4. Attendu que le 14 août 1990, un ouvrier de WEGEBO travaillant à la pelle mécanique sectionna un câble à haute tension situé à proximité du carrefour formé par la rue de Stalle et la rue du Wagon c'est-à-dire hors de la zone visée dans la lettre précitée du 19 janvier 1990;

- que suite à cet incident, la demanderesse fut privée d'électricité pendant 1 h 15 (de 9 h à 10 h 15) à son siège social situé 254, rue Gatti de Gamond;
- Qu'un échange de lettres entre FABRICOM, INTERLEC et WEGEBO concernant la responsabilité et les conséquences de l'incident, intervint entre le 16 août 1990 et l'introduction de l'actuelle procédure;

2.5. Attendu que l'ingénieur VAN GEERT (à nouveau mandaté par la société APRA, assureur exploitation de WEGEBO) établit un rapport le 16 mai 1991 tendant à démontrer que la responsabilité du sinistre était imputable à l'Unerg (INTERLEC) et au maître de l'ouvrage (Administration);

3. Thèse des parties:

3.1. Attendu que FABRICOM soutient que la responsabilité des défenderesses serait engagée:

- INTERLEC ayant manqué à son obligation de collaboration avec WEGEBO en ne communiquant pas les plans nécessaires et en ne veillant pas à signaler et protéger ses câbles;
- WEGEBO, soit n'ayant pas demandé les plans voulus, soit

n'ayant pas localisé les câbles avant de procéder aux travaux;

3.2. Attendu que selon INTERLEC, l'entière responsabilité de l'incident serait imputable à WEGEBO qui n'a

- ni demandé (ni, a fortiori, obtenu) le plan relatif à l'endroit concerné,
 - ni procédé aux sondages de localisation adéquats
- contrevenant ainsi tant à son obligation générale de prudence qu'aux dispositions des AR des 05 août 1974 et 10 mars 1981;
- qu'elle a, elle-même, subi un préjudice (arrachage du câble + remplacement) dont elle postule réparation par sa demande incidente (87.465 F);

3.3. Attendu que WEGEBO conteste avoir commis la moindre faute en l'espèce et estime que c'est INTERLEC qui doit endosser l'entière responsabilité du sinistre;

- WEGEBO ayant demandé et obtenu le plan de situation de l'endroit litigieux dès 1989 ;
- celui-ci ne mentionnant pas la présence d'un câble à cet endroit, pas plus qu'aucun repère en surface;
- WEGEBO ayant par ailleurs procédé aux sondages préalables;
- et pouvant, au surplus se fier aux promesses d'INTERLEC concernant le remplacement et le déplacement des câbles, évoqués lors des réunions du 07 mars et du 18 avril 1989;
- la situation découverte lors du creusement effectué le 14 août 1990 ayant, enfin, révélé une situation imprévisible: boucle et ancien câble non déplacé;

3.4. Attendu que les deux défenderesses contestent, par ailleurs, le dommage vanté par la demanderesse;

4. En droit:

4.1. Rappel des principes. Attendu que les obligations de l'entrepreneur qui exécute des travaux à proximité de câbles électriques souterrains sont, clairement précisées par la loi, la juris-

prudence et la doctrine:

- qu'outre son obligation générale de prudence fondée sur l'article 1382 CC qui lui impose de prendre toutes les précautions nécessaires pour éviter les dégradations aux installations souterraines, la culpa levissima étant retenue en cette matière; (cfr. Comm. Charleroi, 24 mai 1978, FPE 5.B p. 2 Simonet - "Responsabilité du bris de câble ou de canalisation à l'occasion des travaux publics" RGAR 1972 n° 3 à 9 Van Innis - Dommages accidentels aux canalisations souterraines à l'occasion de travaux JT 79 n° 6 + jurisprudence citée) l'entrepreneur se voit imposer deux obligations précises par les AR du 05 août 1974 (RGPT = Règlement général sur les installations électriques) qui en leurs articles 260bis (pour le premier) et 192 (pour le second) prescrivent à l'entrepreneur:
- de consulter préalablement à ses travaux le propriétaire du sol, du sous-sol et de l'autorité dont dépend la voirie (qu'il existe ou non des repères en surface)
- d'effectuer lui-même une localisation concrète et préalable des installations souterraines;
- que la Cour de Cassation, par son arrêt du 26 novembre 1985 (JT 87 p. 408) a précisé que l'entrepreneur ne satisfait pas à son obligation réglementaire en se contentant de réclamer et de consulter les plans de la société distributrice et qu'il devait également procéder aux sondages de localisation, dès lors qu'existaient des indices de présence de câbles à l'endroit des travaux (même non mentionnées dans les plans),
- que par contre dans son arrêt du 26 octobre 1990 (Pas. 91 I p. 220) la Cour de Cassation met à charge de la société distributrice la responsabilité du dommage dès lors que l'entrepreneur lui avait demandé les plans mais ne les avait pas obtenus et qu'aucun repère ou autre élément ne lui permettait de déceler sur place la

- présence de câbles;
- qu'il peut être déduit de ces textes et de cette jurisprudence
- que l'entrepreneur a la double obligation:
- de demander les plans de la zone des travaux
- de vérifier leur exactitude par des sondages préalables (et même en l'absence de plan, de réaliser ces sondages s'il existe des indices de l'existence de câbles à cet endroit);
- que la jurisprudence et la doctrine se montrent particulièrement sévères à l'égard de l'entrepreneur ne respectant pas tout ou partie de ces obligations et précisent notamment:
- que les plans peuvent avoir (et ont souvent) un caractère approximatif devant inciter l'entrepreneur à la plus grande prudence et à un contrôle concret des tracés (cfr. Mons 28 octobre 1985 JT 87 p. 409 Liège 01 octobre 1991 JT 92 p. 100 Simonet - article cité n°6 Van Innis - article cité n° 16 à n° 21)
- que les réserves formulées à ce propos par les sociétés distributrices sont parfaitement valables (cfr. Van Innis JT 84 p. 33 et ss n° 12 p. 35);
- que l'entrepreneur se doit de vérifier si les renseignements reçus antérieurement sont, toujours d'actualité au moment où il entame les travaux, devant par exemple, s'assurer que les déplacements convenus ont bien été exécutés; (Van Innis JT 84 n°10 + jurisprudence citée);
- qu'après avoir vérifié si l'entrepreneur a bien rempli ces divers aspects de son obligation d'information et de contrôle, il y a lieu de poser la question suivante: l'accident survenu est-il dû à une erreur invincible de l'entrepreneur ou à une défaillance quelconque de sa part dans l'exécution des obligations susdites ? (cfr. jurisprudence citée par Van Innis n° 13 et Liège 01 octobre 1991 précité + note iuviv janvier 93

p. 19);

4.2. Application en l'espèce:

4.2.1. Attendu que l'examen des faits de la cause incite à considérer que WEGEBO n'a pas rempli ses obligations légales, ou du moins que la preuve n'en est nullement rapportée;

- que d'une part, il n'est pas établi qu'elle ait demandé (ni, a fortiori obtenu) le plan de l'endroit précis où est survenu l'accident. En effet, elle l'affirme mais le démontre pas et la chose est formellement contestée par INTERLEC.

Il peut simplement être admis:

1° que "des plans" (sans autre précision) furent demandés à l'Unerg par l'ingénieur VAN GEERT en mars-avril 1989.

Il est question des travaux de déplacement de câbles électriques effectués (ou à exécuter) dans la rue de Stalle (mais pas dans les rues avoisinantes dont celle du Wagon où l'incident est survenu)

2° que les plans des installations électriques souterrains furent bien demandés à INTERLEC par WEGEBO le 19 janvier 1990 mais pour une autre zone que celle où l'incident survint en août 1990! INTERLEC précisait d'ailleurs clairement dans sa réponse du 02 février 1990 qu'il appartenait à WEGEBO de lui réclamer d'autres plans si des travaux devaient être effectués en dehors de cette zone;

3° en supposant même que WEGEBO eût été en possession du plan relatif à l'angle de la rue du Wagon et de la rue de Stalle dès 1989

- comme elle le prétend - il est évident qu'elle ne pouvait se fier (comme la doctrine et la jurisprudence précitées le précisent) à des plans datant de plus d'une année en exécutant le travail en août 1990 alors qu'elle savait que de multiples changements d'installations souterraines avaient été effectués dans cette zone depuis 1989;

- que d'une part, à supposer que WEGEBO ait demandé et obtenu le plan relatif à l'endroit litigieux -

quod non - elle avait encore l'obligation de vérifier l'emplacement du câble par les sondages préalables adéquats. Elle affirme y avoir procédé mais sans le démontrer.

L'efficacité de ces sondages, à les supposer mêmes effectués, laissait en tout cas fortement à désirer puisqu'il ne permirent pas de localiser le câble sectionné!

- qu'enfin, et surabondamment WEGEBO, ne démontre nullement s'être trouvée dans une situation où elle aurait été victime d'une erreur invincible la mettant dans l'impossibilité de constater la présence du câble litigieux bien qu'ayant accompli toutes les diligences normales à cette fin;

4.2.2. Attendu qu'aucune faute n'est, par contre, démontrée à charge d'INTERLEC dont il peut être admis:

- qu'elle a transmis à WEGEBO les plans demandés en janvier-février 1990;
- qui, du reste, sont sans utilité pour le présent litige puisqu'ils concernent une autre zone que celle où survint l'accident;
- qu'elle a collaboré avec l'entrepreneur contrairement à ce qu'affirme la demanderesse;
- qu'elle n'a pas manqué à son obligation de transmission des plans réclamés par l'ingénieur VAN GEERT en mars-avril 1989 (Si l'on ignore quels plans furent communiqués, l'on doit admettre à défaut de preuve contraire que seule la rue de Stalle était alors concernée et non la rue du Wagon. En outre, si cette transmission n'avait été que partielle, il appartenait à WEGEBO de réclamer les plans manquants);

4.2.3. Attendu, dès lors, qu'il peut être admis que l'entière responsabilité de l'incident litigieux est imputable à WEGEBO;

4.3. Quant au dommage de FABRICOM:

Attendu que s'il est admissible en son principe qu'il est, à juste titre, contesté en son montant par WEGEBO

- qu'en effet, l'incidence économique réelle d'une interruption de courant électrique pendant 1 h 15 sur les activités de la demanderesse n'est pas déterminée à ce stade;
- qu'elle ne pourrait l'être sans la tenue d'une expertise que la demanderesse évoque mais ne sollicite pas explicitement dans le dispositif de ses conclusions;
- qu'il paraît, dès lors, que seule une somme provisionnelle de 150.000 F peut être allouée à FABRICOM;
- que pour éviter les pertes de temps qu'impliquerait un renvoi de la cause au rôle particulier sans qu'une mission d'expertise soit formulée, le Tribunal estime opportun de d'ores et déjà désigner un expert que la demanderesse mettra en mouvement si elle le souhaite;

4.4. Demande incidente d'INTERLEC:

Attendu qu'elle est fondée en son principe et en son montant non contesté;

PAR CES MOTIFS,

LE TRIBUNAL,

Statuant contradictoirement;

Dit la demande principale recevable et d'ores et déjà fondée dans la mesure ci-après;

Condamne la SA WEGEBO au paiement de la somme de 150.000 F à titre provisionnel, à majorer des intérêts compensatoires depuis le 14 août 1990 et des dépens, liquidés à la somme de 6.988 F + 12.000 F pour la demanderesse et liquidés à la somme de 12.000 F pour elle-même;

Avant dire droit sur le surplus;

Désigné l'expert VERSTRAETEN Marie-Louise, domiciliée à 1070 Bruxelles, avenue Chanoine Roose, 4;

qui aura pour mission:

- de décrire et d'évaluer le préjudice économique subi par la S.A. FABRICOM à la suite de l'interruption d'électricité subie le 14 août 1990 entre 9 h et 10 h 15;

- de répondre à toutes les questions des parties en relation avec la solution du litige;
- du tout déposer un rapport écrit, motivé et affirmé sous serment au greffe du Tribunal de céans dans les 3 mois de la notification de sa mission par la partie la plus diligente;

La dit non fondée à l'encontre de l'ASSOCIATION INTERCOMMUNALE COOPERATIVE INTERLEC;

En déboute la demanderesse en la condamnant au dépens, liquidés à la somme de 12.000 F pour l'ASSOCIATION INTERCOMMUNALE COOPERATIVE INTERLEC.

Dit la demande incidente recevable et fondée. En conséquence, condamne la S.A. WEGEBO à payer à INTERLEC la somme de 87.465 f à majorer des intérêts compensatoires depuis le 14 août 1990 et des intérêts judiciaires;

..."

TRIBUNAL DE PREMIERE INSTANCE DE CHARLEROI - 6 MAI 1996

4ème Chambre

Siégeant: Mme Brigode

Avocats: Mes Dumonceau loco Demoisy et Delepierre loco Lemal

s.a. ELECTRABEL C/ s.c. ASSOCIATION INTERCOMMUNALE DES EAUX

Bris de canalisation de gaz • Demande de plans • Urgence • Valeur des plans • Obligation de localisation • Sondages

Beschadiging van gasleiding • Planaanvraag • Hoogdringenheid • Waarde van de plans • Lokalisatieplicht • Peilingen

Même dans l'hypothèse où l'entrepreneur est en possession des plans, ceux-ci n'ont qu'une valeur indicative car les canalisations souterraines doivent être localisées au moyen de sondages.

Zelfs indien een aannemer in het bezit is van liggingsplannen, hebben deze enkel een indicatieve waarde, gezien ondergrondse leidingen immers altijd dienen gelokaliseerd te worden door middel van peilingen.

"...

Attendu que la demande recevable a pour objet la condamnation de la défenderesse au paiement d'une somme en principe de 157.884 francs;

Attendu que dans le courant de l'année 1991, la défenderesse exécuta des travaux à Montigny-le-Tilleul ainsi qu'il résulte des dossiers et des explications à l'audience;

Attendu qu'au cours de ceux-ci des dégradations furent causées par les préposés de la défenderesse, lesquels crevèrent une canalisation, propriété de la demanderesse;

Attendu que la défenderesse prétend n'avoir commis aucune faute, et argue du fait - qu'elle sollicita des plans de repérage par écrit, en date du 7

novembre 1991, plans qu'elle reçut seulement le 2 décembre;

Attendu que la demande des plans fut adressée selon la demanderesse à un siège non adéquat qui fit transiter le courrier vers le siège adéquat;

Attendu que sans attendre les plans la défenderesse commença les travaux lesquels s'avéraient urgents (pose d'une vanne à une conduite d'eau, suite à des fuites); que l'urgence n'apparaît pas du courrier du 7 novembre 1991 (P. I dossier de la défenderesse);

Attendu que la jurisprudence majoritaire a rappelé à de nombreuses reprises que, même dans l'hypothèse où l'entrepreneur est en possession des plans, ceux-ci ne constituent qu'une indication de l'emplacement des canalisations souterraines lesquelles se

doivent d'être repérées, partant, au moyen de sondages;

Attendu qu'utiliser une bêche pour ce faire plutôt qu'une tarière, démontre que les préposés de la défenderesse n'ont pas, en la matière, respecté les règles de l'art et ont fait preuve d'une négligence susceptible d'engager sa responsabilité et ce quelque fut la nature de la conduite;

PAR CES MOTIFS,

Condamne la défenderesse aux frais à payer la somme de 157.884 francs, à majorer des intérêts compensatoires à dater du sinistre, et judiciaires, à dater de ce jour.

..."

TRIBUNAL DE COMMERCE DE CHARLEROI - 28 JUIN 1996

2ème Chambre

Siégeant: Mme Gerin MM Balsat et Lemaitre

Avocats: Mes Delvaux et De Brabander loco Vander Bracht

s.a. ELECTRABEL C/ s.p.r.l. HOEBEECK C/ LES ASSURANCES FEDERALES

Bris de canalisation de gaz • Entrepreneur principal / sous-traitant • Demande des plans • Plans non communiqués • Obligation d'adresser un rappel • Obligation de localisation • Manque de prudence

Beschadiging van gasleiding • Hoofdaannemer - Onderaannemer • Planaanvraag • Niet medegedeelde plans • Verplichting tot toezending van een herinnering • Lokalisatieplicht • Gebrek aan voorzorg

L'obligation de demander les plans pèse sur l'entrepreneur qui exécute les travaux. L'absence de communication des plans ne permet pas à l'entrepreneur de soutenir que sa légitime confiance a été trompée; il lui incombe à tout le moins de rappeler au distributeur sa demande quant à la communication des plans. L'entrepreneur ne peut faire état de dispositions contractuelles le liant à un entrepreneur principal ou à un maître de l'ouvrage pour se dégager de ses propres obligations à l'égard des tiers, plus particulièrement ses obligations d'information, de localisation et de prudence dans l'exécution de ses travaux.

De verplichting tot planaanvraag rust op de aanemer die de werken uitvoert. Het niet mededelen van plans betekent niet dat het gewettigd vertrouwen van de aanemer is misleid; het behoort aan de aanemer om zijn aanvraag aan de verdeler te herinneren. De aanemer kan niet steunen op contractuele verbintenissen ten aanzien van de hoofaanemer of de opdrachtgever om zich van zijn eigen verplichtingen te vrijwaren tegenover derden; meer in het bijzonder wordt bedoeld zijn informatie-, lokalisatie-, en voorzorgsplicht bij de uitvoering van de werken.

"...

La SPRL Hoebeeck est chargée par Belgacom de l'exécution de travaux à Gilly;

Belgacom avait adressé à tous les utilisateurs du sous-sol, dont la demanderesse, une demande de plan relatif aux installations souterraines;

Le 18 octobre 1993, la demanderesse a répondu qu'elle transmettait la demande au service concerné;

Elle n'a cependant réservé aucune suite à la demande;

Sur instruction de Belgacom, la défenderesse entame les travaux à la rue Plateure à Gilly;

Le 17 mars 1994, un ouvrier de la défenderesse transperce une conduite de gaz d'Electrabel avec un engin mécanique;

La demanderesse reproche à la défenderesse de n'avoir respecté aucune des obligations imposées à l'entrepreneur:

- ne pas avoir avisé la demanderesse des travaux et obtenu les plans;
- ne pas avoir localisé les installations par sondage;
- ne pas avoir pris toutes les mesures nécessaires pour éviter le dommage;

Attendu que la défenderesse soutient que Belgacom s'était chargée de réclamer les plans;

Que la société Electrabel n'ayant communiqué aucun plan, elle pouvait

raisonnablement supposer qu'aucun dispositif d'utilité publique lui appartenant ne se trouvait sur place.

Qu'une apparence de droit a ainsi été créée par Belgacom qui n'a jamais fait allusion à l'absence de réponse et dont les responsables étaient présents sur le chantier.

Que sa légitime confiance a été trompée par l'erreur de Belgacom et l'absence de réponse de la demanderesse.

Attendu que cette thèse ne peut être suivie.

Attendu que l'obligation d'information pèse sur l'entrepreneur qui exécute les travaux;

Que la défenderesse ne peut faire état de dispositions contractuelles la liant à un entrepreneur principal ou un maître de l'ouvrage pour se dégager de ses obligations à l'égard des tiers.

Qu'en l'espèce, le sinistre survient en pleine agglomération; que la défenderesse devait se douter qu'il existait des canalisations de gaz ou en tous cas d'électricité et qu'il n'était en possession d'aucun plan relatif à ces deux types d'installations souterraines.

Que l'absence de communication de plan par la demanderesse ne permet pas à la défenderesse de soutenir que sa légitime confiance a pu être trompée.

Que selon Van Innis, lorsque le propriétaire de canalisations n'a pas donné suite à une demande de plans, "il appartient au moins à l'entrepreneur de rappeler sa demande; il est en effet seul en cause en face de services publics ou de "concessionnaires" qui reçoivent des centaines de demandes par an et qui peuvent donc oublier de répondre à l'une ou l'autre demande ou avoir des difficultés à y donner suite".

(J.T. Janvier 94, "Dommages accidentels aux canalisations souterraines à l'occasion de travaux");

Attendu qu'en l'espèce, la réponse de la demanderesse du 18 octobre 93 impliquait nécessairement l'envoi d'une deuxième lettre; qu'elle ne pouvait en tous cas pas laisser supposer qu'il n'y avait pas d'installations à l'endroit des travaux.

Que l'absence de réponse ultérieure ne peut pas de toute façon être considérée comme une faute en relation

causale avec l'accident puisque la SPRL Hoebeek aurait dû se rendre compte de l'absence des plans.

Attendu que cette dernière a dès lors commis une faute en entamant des travaux sans être en possession des plans nécessaires.

Que la demande est fondée en son principe.

Sur le montant.

Attendu que la défenderesse reproche à la SA Electrabel d'avoir réclamé en premier lieu une somme de 862.248 francs et ensuite d'avoir majoré sa demande à 921.310 francs.

Qu'il est exact que la demanderesse a annulé une note de débit de la somme de 852.310 francs en faisant état d'une erreur administrative.

Qu'elle a ensuite réclamé le montant fixé par l'expert désigné par l'UPEA.

Attendu que la défenderesse ne verse pas au débat un décompte du premier montant qui permettrait de comparer les deux réclamations.

Qu'il y a cependant lieu de retenir l'estimation faite par l'expert; que si ce rapport n'est pas opposable tel quel à la défenderesse, celle-ci n'émet cependant aucune critique précise de l'évaluation dont le montant est détaillé.

Que l'expert désigné par l'UPEA défend les intérêts de l'assureur et dès lors également de l'assuré.

Que la nécessité absolue de réparer immédiatement les dommages

empêche la demanderesse de procéder à d'autres constatations.

Qu'il y a dès lors lieu de retenir la somme de 921.318 francs.

Action de garantie.

Attendu que la SC Assurances Fédérales décline son intervention en se basant sur l'exclusion contractuelle du dommage prévisible.

Qu'elle soutient que son assurée a commis une faute grave.

Que finalement, elle invoque une franchise de 25 %.

Attendu que si la survenance du dommage était possible, il n'était pas prévisible au point d'être certain.

Que dans sa thèse principale, la défenderesse en garantie soutient d'ailleurs elle-même que le dommage était imprévisible.

Que d'autre part, la défenderesse soutient à juste titre que son comportement ne peut être assimilé à une faute grave.

Que par contre cette dernière ne conteste pas l'existence d'une franchise de 25 %.

Reçoit les demandes principales et en intervention et garantie;

..."

JUSTICE DE PAIX DU CANTON DE FLORENNES - 5 OCTOBRE 1993

Siégeant: M. Goffinon

Avocats: Mes Mélan et Renier loco Leclercq

s.a. POWERFIN C/ s.a. LA ROUTIERE

Bris de câble électrique souterrain • Plan non conforme à la réalité • Obligation de localisation • Absence d'erreur invincible

Beschadiging van ondergrondse elektriciteitskabel • Planafwijking • Lokalisatieplicht • Geen onoverwinnelijke dwaling

L'entrepreneur qui est en possession d'un plan fourni par le distributeur ne peut invoquer l'erreur invincible s'il ressort des circonstances de l'espèce que le plan ne correspond manifestement plus à la réalité. Le fait que le plan était visiblement erroné devait précisément inciter l'entrepreneur à s'informer et à localiser.

De aannemer die in het bezit is van een liggingsplan, afgeleverd door de verdeler, kan geen onoverwinnelijke dwaling inroepen wanneer uit de omstandigheden blijkt dat het plan duidelijk niet meer met de werkelijkheid overeenkomt. Het feit dat het plan zichtbaar foutief was, moest de aannemer juist aanzetten om zich te informeren en om te lokaliseren.

“...

La demande tend à la condamnation de la défenderesse à payer 43.361 F en principal suite à l'arrachage d'un câble du réseau de distribution d'électricité haute tension, accident survenu le 23 septembre 1988, rue de Chaumont à Florennes lors de travaux de terrassement au moyen d'un engin de génie civil.

Il ressort des explications et des dossiers des parties que la défenderesse était en possession d'un plan fourni par la demanderesse, mais que ce plan ne correspondait plus à la réalité, compte tenu de la présence d'une nouvelle construction, plus exactement de l'agrandissement d'une des constructions figurant sur le plan.

La défenderesse plaide l'erreur invincible compte tenu du caractère inexact

du plan fourni par la demanderesse, celle-ci souligne d'une façon générale la rigueur des obligations d'information et de localisation imposées aux entrepreneurs et, dans le cas d'espèce, le fait que le plan étant visiblement erroné devait précisément inciter l'entrepreneur à s'informer et à localiser.

D'après les explications des parties et le plan (pièce 3 du dossier de la défenderesse) l'entrepreneur effectuant les travaux en se dirigeant vers le carrefour, devait constater que la beurrerie et la cabine haute tension qu'elle rencontrait effectivement dans sa progression ne correspondaient pas à celles figurant sur le plan.

Dès lors, la défenderesse devait constater, avant l'accident, que le plan en sa possession était inexact et elle ne peut aujourd'hui plaider l'erreur invincible, laquelle ne pourrait être admise que si

un plan inexact avait présenté les apparences de l'exactitude.

La faute de la défenderesse a consisté dans le fait de poursuivre purement et simplement les travaux au lieu de s'abstenir jusqu'à plus ample informé (obligation de s'informer) ou de mieux localiser, éventuellement par des sondages (obligation de localiser).

PAR CES MOTIFS,

Nous Juge de Paix, statuant contradictoirement et en dernier ressort. Disons la demande recevable et fondée.

“...”

VREDEGERECHT VAN HET KANTON ZAVENTEM - 31 MAART 1995

Zetelend: Mevr. Waignein
Advokaten: Mrs. De Winter en Duyck

s.v. T.G.E.K. T/ n.v. WEGEBO

**Beschadiging van ondergrondse kabel •
Onvoldoende gedetailleerd plan •
Lokalisatieplicht • Mechanisch werktuig •
Geen onoverwinnelijke dwaling •
Algemene zorgvuldigheidsplicht**

**Bris de câble souterrain • Plan non
suffisamment détaillé • Obligation de
localisation • Engin mécanique • Absence
d'erreur invincible • Obligation générale
de prudence**

Wanneer op het liggingsplan, door de verdeler meegedeeld aan de aannemer, de aanwezigheid van de kabel is aangeduid, weliswaar zonder exacte maten, kan er geen sprake zijn van onoverkomelijke dwaling in hoofde van de aannemer. Het in die omstandigheden mechanisch graven, zonder zich eerst ter plaatse te vergewissen van de exacte ligging van de kabel, is een tekortkoming aan de algemene voorzichtigheidsplicht en een inbreuk op art. 260 bis § 1 en 2 van het A.R.A.B.

Lorsque le plan de localisation, communiqué par le distributeur à l'entrepreneur, mentionne la présence d'un câble, même sans dimensions exactes, il ne peut être question d'erreur invincible dans le chef de l'entrepreneur. Dans ces circonstances, creuser mécaniquement, sans s'être préalablement informé sur les lieux de la position exacte du câble constitue un manquement à l'obligation générale de prudence et une infraction à l'art. 260 bis § 1 et 2 du R.G.P.T.

“...

Gelet op de dagvaarding op 21 april 1994 betekend door plaatsvervangend gerechtsdeurwaarder Marieen Van Den Bosch van gerechtsdeurwaarder Luc Aneele, met standplaats te Elsene;

Gelet op de besluiten van verweerster neergelegd ter griffie op 7 september 1994 en de besluiten van eiseres neergelegd ter griffie op 28 november 1994;

Gelet op de door de advocaten van partijen in hun pleidooien toegelichte middelen ter terechtzitting van 10 maart 1995, waarna de debatten voor gesloten werden verklaard, de zaak in beraad werd gehouden en de uitspraak werd gesteld op heden;

Gelet op de wet van 15 juni 1935 en de aanvullende wetten over het taalgebruik in gerechtszaken.

Op 31 januari 1994 heeft verweerster te

Kampenhout aan het kruispunt tussen de Tiendeschuurstraat en de Stationsstraat graaf- en rioleringswerken uitgevoerd, waarbij een hoogspanningskabel van eiseres beschadigd en afgerukt werd.

Vóór de uitvoering van de werken heeft verweerster de nodige plannen van eiseres opgevraagd in verband met de ligging van de elektriciteitskabel en heeft zij deze plannen bekomen.

Bij de uitvoering van de werken heeft verweerster een hoofdleiding van eiseres beschadigd.

Uit de minnelijke vaststelling zonder erkenning van aansprakelijkheid, opgesteld tussen partijen op 31 januari 1994 blijkt dat :

- de beschadigde inrichting een hoofdleiding is;
- de schade veroorzaakt werd door een graafmachine;
- de diepte van de leiding voor de

aanvang van de werken 80 cm bedroeg;

- de leiding beschermd was door bakstenen.

Verweerster beweert dat op het door eiseres medegedeelde plan, op de plaats waar de werken door verweerster zijn uitgevoerd en waar tevens een kabel werd beschadigd, geen elektriciteitsleiding wordt aangeduid.

De aanduiding van de kabel, voorkomend op het plan, gebeurde zonder enige maatgegevens.

Derhalve stelt verweerster dat zij er zich niet kon aan verwachten dat zich op de plaats van de uitvoering van de werken kabels zouden bevinden.

Op het door eiseres medegedeelde plan wordt de aanwezigheid van een hoogspanningskabel wel degelijk aangeduid, weliswaar zonder exacte maten.

In feite heeft verweerster dit formeel erkend, zoals wordt aangetoond door

haar ongevalsangifte bij haar verzekeringsmaatschappij dd. 31 januari 1994 en de verklaring van haar werfleider.

Uit het P.V. van vaststelling van 31 januari 1994 opgesteld door partijen blijkt duidelijk dat de kabel volledig reglementair werd gelegd op een diepte van 80 cm, beschermd door bakstenen. De hoofdleiding werd beschadigd door de graafmachine van verweerster.

De bewering van verweerster als zou eiseres niet hebben kunnen bevestigen, dat de blootgelegde leidingen al dan niet nog in dienst waren, wordt ten stelligste ontkend door eiseres.

Ter plaatst werd er duidelijk op gewezen dat in ieder geval één kabel HS 16 mm nog in dienst was en de andere buiten dienst (zie trouwens het plan van eiseres).

Artikel 260 bis § 1 van het Algemeen Reglement op de Arbeidsbescherming met betrekking tot ondergrondse elektrische leidingen, zoals gewijzigd door artikel 2 van het K.B. van 5 augustus 1974 (Belgisch staatsblad dd. 26.10.1974) legt duidelijk de verplichting op aan zij die grond-, bestratings-, of ander werk uitvoeren:

- de verplichte raadpleging van de plannen van de eigenaar van de ondergrond en de eigenaar van de kabel,
- de verplichte lokalisatie van de exacte ligging van de kabels door middel van grondpeilingen, alvorens de werken aan te vatten.

Het is dan ook ten onrechte dat verweerster stelt, gelet op de omstandigheid dat zij er op basis van haar medegedeelde plan mocht van uitgaan dat er op de plaats van de werken geen kabels lagen, derhalve ook niet diende te peilen naar, volgens

voormeld plan toch niet aanwezige peiling.

Ten onrechte stelt verweerster dat dergelijke peiling op grond van verschaft informatie geen zin zou hebben gehad.

In casu blijkt duidelijk dat verweerster de essentiële verplichting, opgelegd door het A.R.A.B., niet heeft nageleefd. Zij is de werken begonnen zonder exact te weten waar de kabel in casu juist lag.

Verbod de uitvoering van de werken te beginnen zolang de kabel niet gelokaliseerd is, is wettelijk strikt opgelegd (H.v. Cass. 2de kamer, 26.11.1985, 2304) (zie ook Cass. 26.11.1985, J.T. 1987, p. 408; Beroep Luik 1.10.1991, J.T. 1992, pg. 100 + noot; Beroep Luik 07.11.1991, Iuvis 1993, pg. 21; Koophandel Doornik 20.3.1990, Iuvis 1993 pg. 22; Charleroi 5.2.1991, Iuvis 1993, pg. 158).

In casu is het duidelijk dat verweerster tekort kwam aan de op haar rustende algemene voorzichtigheidsplicht: zonder voorafgaande lokalisatie heeft zij in de onmiddellijke nabijheid van de kabel gewerkt met een mechanische graafmachine.

Bij het gebruik van een dergelijk werktuig dient een veiligheidsruimte in acht genomen te worden, volgens artikel 260 bis § 2 A.R.A.B., veiligheidsruimte welke niet kan bepaald worden zonder voorafgaande lokalisering.

Verweerster wist dat er op de plaats van de uit te voeren werken een elektrische leiding aanwezig was. Desondanks heeft zij toch een mechanische graafmachine ingezet zonder zich eerst ter plaatse te vergewissen van de exacte ligging en diepte van de kabels.

De typebrief, die samen met het plan aan de aannemer wordt overhandigd door eiseres, vestigt nogmaals de aannemer zijn aandacht op alle voorzorgen die hij moet nemen, en ondermeer voor werken in de nabijheid van cabines zoals terzake het geval is.

Verweerster was dus zeer goed op de hoogte van de door eiseres verstrekte interpretatierichtlijnen van de plannen, aanbevelingen en verplichtingen.

De door verweerster ingeroepen belangrijke afwijkingen tussen de ligging van de kabel op het plan en de reële situatie en het niet uitvoeren van peilingen op moeilijke plaatsen (in zake oude funderingen van een duiker) ontslaan de aannemer niet van zijn verplichting om door peilingen, de kabel te lokaliseren. (Koophandel Doornik 20.3.1990, Iuvis 1993, pg. 22; Koophandel Namur 14.1.1992, Iuvis 1993 pg. 151).

OM DEZE REDENEN,

DE RECHTBANK,

na tegenspraak en in laatste aanleg beslissend, alle andere en strijdige besluiten als ongegrond van de hand wijzend,

Verklaren de vordering ontvankelijk en gegrond;

Veroordelen dienvolgens verweerster tot de betaling aan eiseres van de som van veertigduizend vierhonderddrienvijftig frank (40.453 F) meer de vergoedende interesten vanaf 1 februari 1994, meer de gerechtelijke interesten;

..."

VREDEGERECHT VAN HET KANTON ZOTTEGEM - 13 JULI 1995

Zetelend: Dhr. Souffriau

Advocaten: Mrs. Standaert loco Lenssens en De Smet

s.v. INTERGEM T/ n.v. ASFALT- WEGENIS- EN BOUWWERKEN (AWEBO)

Kabelbeschadiging • Lokalisatieplicht van de aannemer • Peilingen • Planafwijking: diepte • Geen onoverwinnelijke dwaling • Overeenkomst B.V.V.O.-C.E.T.S. • Bijstandskosten • Winstderving

Bris de câble • Obligation de localisation de l'entrepreneur • Sondages • Plan non conforme: profondeur • Pas d'erreur invincible • Convention U.P.E.A.-C.E.T.S. • Frais d'assistance • Manque à gagner

Het louter bestaan van een niveauverschil tussen de ligging van de kabel op het plan, namelijk 60 cm. diep, en de effectieve ligging, namelijk 40 cm., maakt voor de aannemer geen onoverwinnelijke dwaling uit. De aannemer is immers wettelijk verplicht om peilingen uit te voeren.

Op een diepte van 42 cm. mag de aannemer geen mechanische graafmachine gebruiken, zelfs indien hij verwacht dat de kabel op een diepte van 60 cm. ligt.

De B.V.V.O.- C.E.T.S.-overeenkomst mag per analogie worden toegepast omdat zij waarborgen van onpartijdigheid en deskundigheid biedt om de omvang van de schade juist te begroten.

De bijstandskosten en de winstderving zijn verschuldigd als een noodzakelijk gevolg van het schadeverwekkend feit.

La simple existence d'une différence de niveau entre la position du câble sur le plan, à savoir 60 cm de profondeur, et sa position effective, à savoir 40 cm, ne constitue pas pour l'entrepreneur une erreur invincible. L'entrepreneur est en effet légalement tenu d'exécuter des sondages.

A une profondeur de 42 cm, l'entrepreneur ne peut pas utiliser d'excavatrice mécanique, même s'il s'attend à ce que le câble se trouve à une profondeur de 60 cm.

La convention U.P.E.A.-C.E.T.S. peut être appliquée par analogie, étant donné qu'elle offre des garanties d'impartialité et de compétence pour l'estimation du montant des dommages.

Les frais d'assistance et le manque à gagner sont dus en tant que conséquence nécessaire du fait qui a occasionné les dommages.

...

Feiten en procedure

Door de verweerster werden op 26 augustus 1988 werken uitgevoerd te Zottegem in de Paddestraat (ex-Velzeke).

Hierbij werd door een mechanisch werktuig (een graafmachine) een hoogspanningskabel 15KV geperforeerd.

Volgens de eiseres beging de verweerster inbreuk op artikel 192 van het Algemeen Reglement op de Elektrische Installaties en op artikel 260 bis van het Algemeen Reglement voor de Arbeidsbescherming.

Artikel 192 van het AREI bepaalt: (van belang voor deze zaak)

"Geen enkel grondwerk ... mag in de omgeving van een ondergrondse elektrische kabel worden uitgevoerd zonder voorafgaand... de eigenaar van de kabel te raadplegen.

Afgezien van deze raadpleging mag met de uitvoering van een werk slechts begonnen worden na lokalisatie van de kabels.

Zonder dat de aannemer en de eigenaar van de kabel voorafgaand overeengekomen zijn over de in acht te nemen voorwaarden, mag men geen gebruik maken van machines of mechanisch gereedschap in een zone tussen 2 verticale vlakken op een afstand van 50 cm van weerszijden van de kabel."

Artikel 260 bis van het ARAB bepaalt nagenoeg hetzelfde:

1. Geen enkel grondwerk mag worden uitgevoerd in de nabijheid van een ondergrondse kabel zonder dat... de eigenaar van de kabel vooraf werd geraadpleegd.

Als de raadpleging niet heeft kunnen plaatsvinden mag het werk niet uitgevoerd worden zonder voorafgaande lokalisering van de kabels.

2. Geen mechanische machines of werktuigen mogen worden gebruikt, in een veiligheidsruimte die begrensd is door twee verticale vlakken op 50 cm afstand aan weerskanten van de kabel, zonder dat de aannemer en de eigenaar van de kabel vooraf overeengekomen zijn over de na te leven voorwaarden."

De eiseres argumenteert dat de ver-

weerster naliet voldoende peilingen uit te voeren alvorens de werken uit te voeren, dat zij slechts een aanvang mocht nemen met de uitvoering der werken zodra zij met zekerheid wist waar de kabel zich precies bevond en dat zij de raadplegingsverplichting negeerde op het ogenblik dat zich problemen voordeden.

De verweerster daarentegen stelt dat zij de door eiseres ter beschikking gestelde plans consulteerde en peilingen uitvoerde doch dat zij niet kon voorzien dat de kabel niet op de vereiste diepte zou liggen en dat deze kabel op de bewuste plaats van de beschadiging een afwijking vertoonde (een bovenwaartse verbuiging).

In rechte

Op de aannemer rust krachtens het bovenvermelde een dubbele verplichting:

1. de eigenaar van de kabel te raadplegen vooraleer de werken uit te voeren; aan deze voorwaarde heeft de verweerster voldaan gezien niet wordt betwist dat de liggingsplans der kabels aangevraagd en overhandigd werden.
2. de kabels voorafgaandelijk te lokaliseren.
Het is op het vlak van het voldoen aan deze tweede voorwaarde dat de betwisting tussen de partijen zich stelt.

De verweerster kan niet betwisten dat uit de plans in kwestie de aanwezigheid van de kabel blijkt; de kabel bevond zich enkel niet op de door de plannen voorziene diepte van 0,60 meter doch wel op een diepte van 0,42 meter.

De verweerster leidt uit deze feitelijke elementen verkeerdelijk een onoverwinnelijke dwaling in haren hoofde af. De ligging van de ondergrondse kabel moet door peiling worden bepaald; de aannemer mag geen blind vertrouwen stellen in de situatieplans en moet de kabels lokaliseren alvorens mechanische werktuigen te gebruiken; het doel van de lokaliseratie is juist zich te beveiligen tegen de gevolgen van eventuele vergissingen op plan;

volgens de stukken van de eiseres werd er trouwens met stempel voorbehoud nopens het liggingsplan gemaakt.

De plans zijn immers noodgedwongen getekend op een schaal die geen betrouwbare nauwkeurigheid toelaat; zij kunnen ook verouderd zijn en de herkenningspunten die golden als referentie voor het localiseren van de kabels kunnen intussen geheel of gedeeltelijk veranderd zijn met name door herstellingen aan de weg of door de uitvoering van andere werken.

De aannemer mag zich niet vergenoegen met een loutere intellectuele localisatie van de ondergrondse kabel, verwijzend naar het plan; de exacte ligging moet door peiling worden bepaald. (Hof Luik 1 oktober 19941, IUVIS, jan. 1993, blz. 18 e.v. met noot). Indien de aannemer effectief had gepeild dan had hij kunnen en moeten vaststellen dat op de kwestige plaats er een verschil was van 18 cm tussen de volgens het plan te verwachten ligging van de kabel en de effectieve ligging ervan; in deze optiek zou het schadegeval niet gebeurd zijn indien de kabel effectief zou zijn gelocaliseerd. De verweerster houdt voor dat zij effectief en op de gebruikelijke manier gepeild heeft.

Ondanks dat wij de verweerster kunnen volgen in haar standpunt dat zij niet om de 5 cm kan peilen komt het ons toch onmogelijk voor dat de kabel zich enkel op deze plaats 42 cm onder de grond localiseerde en bijvoorbeeld 50 meter verder gezien de verweerster beweert dat zij om de 50 meter sondeerde, op 60 cm.

Zelfs indien de verweerster er zich aan verwachtte dat de kabel op een diepte van 60 cm lag dan diende zij op een diepte van 42 cm niet meer met een graafmachine te werken.

Indien het zo is dat zoals zij in haar eerste conclusie stelt doch welke argument schijnt te worden tegengesproken door de vermeldingen op het plan zelve, dat de diepte niet vermeld stond op de liggingsplannen dan diende zij de eiseres voorafgaandelijk te consulteren.

Het louter bestaan van een niveauverschil tussen de ligging van de kabel op het plan en de effectieve ligging ervan maakt in hoofde van de verweerster geen onoverkomelijke dwaling uit omdat mits de nodige voorzorgen te nemen en de wettelijke of reglementaire verplichtingen na te leven, de verweerster had moeten of kunnen weten dat de kabel zich op een diepte van 42 cm localiseerde. De verweerster is derhalve gehouden tot vergoeding van de door de eiseres geleden schade. Een getuigenverhoor zoals de verweerster aanbiedt ongeveer 7 jaar post factum komt ons niet meer aangewezen voor temeer vermits wij op grond van de voormelde argumenten reeds tot onze besluitvorming zijn gekomen.

Vervolgens betwist de verweerster het bedrag van de door de eiseres geleden schade daar waar forfaitaire bijstandskosten en winstderving worden gevorderd.

Waar de eiseres haar schade begroot volgens de normen zoals bepaald in de BVVO-CETS overeenkomst stelt de verweerster dat deze overeenkomst ten opzichte van haar een *res inter alios acta* uitmaakt. Zelfs wanneer de schadeveroorzaker niet is toetgetreden tot de BVVO-CETS overeenkomst mag deze overeenkomst per analogie worden toegepast omdat zij waarborgen biedt van onpartijdigheid en deskundigheid om de omvang van de schade juist te begroten.

De bijstandskosten vertegenwoordigen bijkomende personeels- en andere kosten die precies noodzakelijk worden gemaakt door schadegevallen zoals in casu, zodat deze extra kosten slechts hun oorzaak vinden in de schade die door derden wordt aangericht; de bijstandskosten en de winstderving zijn dus verschuldigd als een noodzakelijk gevolg van het schadeverwekkend feit. (cfr. Dendermonde, 3 januari 1992, IUVIS mei 1993, 84; Hof Gent 30 november 1990, IUVIS mei 1993, 71; Hof Gent 18 juni 1991 IUVIS mei 1993, 94, Rb. Gent 10 januari 1990, IUVIS mei 1993, 75; Rb. Dendermonde 20 april 1990, IUVIS mei 1993, 77). De vordering kan derhalve ook cijfermatig worden toegekend.

De verweerster wordt veroordeeld tot uitvoerbaar bij voorraad te verklaren. laatste aanleg.
de betaling der gerechtskosten. Verklaren de vordering toelaatbaar en
in de hierna bepaalde mate gegrond.
OM DEZE REDENEN,
Er zijn geen afdoende redenen voor-
handen om het huidige vonnis Rechtdoende op tegenspraak en in ..."

VREDEGERECHT VAN HET KANTON WILLEBROEK - 11 AUGUSTUS 1995

Zetelend: Dbr. De Keersmaecker
Advocaten: Mrs. Jacobs loco Vrijdaghs en Heyndrickx

c.v. IVERLEK T/ n.v. ALGEMENE AANNEMINGEN FRANCOIS DE JONGHE - n.v. BOUW DE JONGHE

**Kabelbeschadiging • Lokalisatieplicht •
Peilingen • Mechanisch werktuig •
Schadevergoeding • Oorzakelijk verband •
Uurloon**

**Bris de câbles • Obligation de localisation
• Sondages • Engin mécanique • Causalité
• Tarif horaire**

De aannemer is verplicht om peilingen uit te voeren. Het feit dat een hoogspanningskabel onzichtbaar is en niet voorkomt op het plan, bevrijdt de aannemer niet van zijn aansprakelijkheid, vooral niet als er in het gebouw van de bouwbeer een hoogspanningskabine is. De aannemer kan dan weten dat er in de onmiddellijke omgeving hoogspanningskabels liggen. Het oorzakelijk verband tussen fout en schade wordt niet doorbroken door de voorafbestaande contractuele verplichting om de lonen van de arbeiders, die de herstelling uitvoerden, te betalen.

L'entrepreneur est tenu d'effectuer des sondages. Le fait qu'un câble haute tension soit invisible et ne figure pas sur le plan n'exonère pas l'entrepreneur de sa responsabilité, surtout si une cabine haute tension est installée dans le bâtiment du maître d'ouvrage. L'entrepreneur ne peut dès lors ignorer que des câbles haute tension se trouvent dans les environs immédiats. Le lien de causalité entre la faute et le dommage n'est pas rompu par l'obligation contractuelle préalable consistant à payer les salaires des travailleurs ayant effectué la réparation.

"...

Geheel de rechtspleging is geschied in het Nederlands overeenkomstig de wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken.

De dagvaarding strekt tot betaling door de nv Algemene Aannemingen François De Jonghe van een bedrag van 50.960 fr. in hoofdsom zijnde de schade die op 25.1.1990 is ontstaan bij graafwerken uitgevoerd door een aangestelde van verweerster.

Bij verzoekschrift in vrijwillige tussenkomst dd. 7.11.1994 kwam de nv Bouw De Jonghe tussen in huidige procedure.

Blijkens de stukken werd de bvba Gebroeders De Jonghe onthouden op 31.12.1991.

Er werden dan blijkbaar zes nieuwe vennootschappen opgericht, waaronder de nv Algemene Aannemingen François De Jonghe, zijnde de oorspronkelijk gedaagde partij.

De nv Bouw De Jonghe neemt, blijkens de tweede conclusies van verweerders, alle verplichtingen van de bvba De Jonghe Gebroeders over.

Nergens blijkt dat er enige rechtsband bestaat tussen de nv Algemene Aannemingen François De Jonghe en eiseres. De vordering ingesteld tegen

de vrijwillige tussenkomende partij de nv Bouw De Jonghe is echter zeker ontvankelijk, waar deze in besluiten erkent de verplichtingen van oorspronkelijke bvba De Jonghe te hebben overgenomen.

Het staat vast dat de bvba De Jonghe verweerster graafwerken heeft uitgevoerd bij de firma Emergo te Puurs en dit op 25.01.1990.

Bij graafwerken op een diepte van 0,80 meter werd de hoofdleiding van de hoogspanning afgerukt met een graafmachine van de onderaannemer van De Jonghe.

Volgens verweerster waren de kabels onzichtbaar, en kwamen ze niet voor op de plannen van architect Scholiers.

In elk geval was bij het industrieel gebouw van de bouwheer, een hoogspanningscabine aanwezig, zodat verweerders dienden te weten dat in de onmiddellijke omgeving, zeker bij een industriegebouw, hoogspanningskabels lagen, te meer daar de bouwheer bevestigt de aannemer reeds verschillende werken in haar opdracht uitvoerde (brief Emergo dd. 16.11.1994).

De door de aannemer voorgebrachte bouwplannen spraken dit niet tegen, vermits inderdaad een septische put op de plans is voorzien.

Er kan niet worden betwist dat de aannemer bijzonder slordig tewerk is gegaan door in de omgeving van een bedrijfsgebouw en/of hoogspanningscabine geen peilingen of sonderingen te hebben uitgevoerd.

De aannemer heeft derhalve een inbreuk begaan op het KB van 5.8.74 inzonderheid het artikel 2.

Het niet naleven van het KB van 5.8.74 maakt een onvoorzichtigheid uit die de aansprakelijkheid van de aannemer op grond van art. 1382 en volgende BW met zich meebrengt.

Zij dient dan ook de schade van eiseres te vergoeden.

Zoals gesteld bij het arrest van het Hof van Cassatie van 22.4.1980, (RW 1980-1981, kol. 1.801) dient de aannemer te vergoeden vermits de herstellingswerken met eigen personeel, materiaal en vervoermiddelen geen enkele weerslag kunnen hebben op het causaal verband dat reeds vaststond op het ogenblik van het schadegeval.

Eiseres derfde de prestaties van haar arbeiders die zij moest gelasten met het herstel van haar schade.

De verplichtingen van eiseres als instelling van openbaar nut zijn slechts ontstaan nadat verweerster door haar fout schade heeft aangericht die zij moet vergoeden.

De aannemer werd ingebreke gesteld bij aangetekende brief van 7.2.1990, doch reageerde hierop niet.

De schade werd dan vastgesteld door de beroepsvereniging der verzekeringsondernemingen in het kader van de conventie BVVO-CETS.

Zij werd door verweerster nooit cijfermatig betwist.

Aldus begroot, kan de schade worden aanvaard.

De vraag van verweerster om - ondergeschikt - de zaak naar de bijzonder rol te verzenden teneinde haar toe te laten de nv Emergo in tussenkomst en vrijwaring te dagvaarden dient te worden afgewezen.

Verweerster heeft ruimschoots de tijd gehad om deze stap te ondernemen mocht zij deze wenselijk achten.

Thans kan de vordering van eiseres niet worden vertraagd door een vordering in tussenkomst en vrijwaring.

De vordering dient dan ook te worden toegekend zoals zij thans is gesteld. ✽

OM DEZE REDENEN

Rechtdoende in eerste aanleg en op tegenspraak;

Verklaren de vorderingen ontvankelijk

Verklaren de vordering ten opzicht van de nv Algemene Aannemingen François De Jonghe ontvankelijk maar ongegrond, en verklaren de vordering ontvankelijk en gegrond tegenover de nv Bouw De Jonghe.

..."

VREDEGERECHT TE LANDEN - 22 NOVEMBER 1995

Zetelend: Dbr. Mineur

Advocaten: Mrs. Lenssens en Vandebroeck

ASVERLEC T/ n.v. WEGEBO

Beschadiging van elektriciteitslijn • Planafwijking: breedte en diepte • Geen onoverwinnelijke dwaling • Geen bescherming • Geen merktekens • Aansprakelijkheid van de verdeler • Mechanisch werktuig • Onvoldoende peilingen • Aansprakelijkheid van de aannemer

Bris de ligne électrique • Plan non conforme: largeur et profondeur • Absence d'erreur invincible • Absence de bornes et repères • Responsabilité du distributeur • Engin mécanique • Sondages insuffisants • Responsabilité de l'entrepreneur

Een hoogspanningslijn wijkt 60 cm af van de breedte aangeduid op het plan en 15 cm van de diepte op het plan. Deze planafwijkingen maken geen onoverwinnelijke dwaling uit voor de aannemer. De verdeler moet wel de wettelijke minimumdiepte van 60 cm waarborgen en moet de kabel beschermen en merktekens aanbrengen en is daarom gedeeltelijk aansprakelijk voor de schade. Anderzijds begaat de aannemer een fout als hij een mechanisch werktuig gebruikt en als hij onvoldoende peilingen uitvoert.

Une ligne haute tension s'écarte de 60 cm de la largeur indiquée sur le plan et de 15 cm de la profondeur figurant sur le plan. Ces indications non conformes ne constituent pas une erreur invincible dans le chef de l'entrepreneur.

Le distributeur doit garantir la profondeur minimale légale de 60 cm et doit placer des bornes et repères. Sur cette base, il est partiellement responsable du dommage. D'autre part, commet une faute l'entrepreneur qui utilise un engin mécanique en procédant à des sondages insuffisants.

“..."

Op 30.3.1988 voerde verweerster in de Tiensestraat te Landen werken uit, naar aanleiding waarvan zij een hoogspanningskabel, eigendom van eiseres, met een graafmachine beschadigde;

De schade werd geraamd op 23.850 F;

Eiseres meent dat de plannen, die zij ter beschikking stelde van verweerster, slechts een indicatieve waarde hebben en dat uit de begeleidende brieven, die deze plannen vergezelden, duidelijk bleek dat op verweerster nagenoeg een resultaatsverbintenis rustte;

Verweerster daarentegen meent dat zij volledig vrijuit gaat; Zij haalt aan dat zij, met de plannen van eiseres in de hand, de werken uitvoerde en om de tien meter een sondering uitvoerde, teneinde de nauwkeurige ligging van de hoogspanningskabel te kennen;

Volgens verweerster kon naar aanleiding van dit schadegeval worden vastgesteld dat:

- de ligging van de kwestieuze kabel plots afweek van de ligging, zoals vermeld op de plannen, die haar door eiseres ter beschikking waren gesteld, en dit niet alleen in de breedte (naar verluidt 60 cm), maar ook in de hoogte, doordat volgens de plannen de kabel op ongeveer 70 à 75 cm in de grond zou steken, terwijl gebleken is dat de kabel zich slechts op een diepte van 45 cm bevond (terwijl de minimale wettelijke diepte 60 cm is).

- de kwestieuze hoogspanningskabel niet was afgedekt met betonnen dekpannen (en niet dakpannen zoals verkeerdelijk vermeld op blz. 3 in de tweede conclusie van verweerster),
- de kabel aldus niet kon gesitueerd worden overeenkomstig het plan,
- de hoogspanningskabel in kwestie bovendien niet was gemerkt;

Wat deze vaststellingen betreft antwoordt eiseres dat in geen geval haar aangestelde, de heer Croons, deze vaststellingen voor akkoord heeft ondertekend; Op de minnelijke vaststelling, waaronder de handtekening van deze laatste voorkomt, gaat het alleen om een situatieschets, meer niet;

Eiseres gaat er wel mee akkoord dat de kwestieuze hoogspanningskabel zich inderdaad slechts op een diepte van 45 cm bevond en dat hij niet was afgedekt;

Dat de hoogspanningskabel niet zou zijn gemerkt, wordt door eiseres in twijfel getrokken: zij meent dat de aangestelden van verweerster de merktekens hebben weggegraven; Over dit feitelijke gegeven bestaat dus geen eensgezindheid tussen partijen;

In zover de vordering van verweerster is gebaseerd op de meegedeelde plannen, moet opgemerkt worden dat, in zover deze plannen vrij nauwkeurig bij de werkelijkheid aansluiten, verweerster zich geenszins kan ontdoen van haar aansprakelijkheid, vermits deze plannen, zoals algemeen door de

rechtspraak wordt aanvaard, geen nauwkeurige beschrijving geven, noch moeten geven van de situatie van de kabel, maar eerder een aanduiding zijn van de aanwezigheid ervan in de grond, hetgeen voor de aannemer een teken en uitnodiging moet zijn, dat hij moet peilen naar de precieze ligging van deze kabel; Trouwens, hij heeft de wettelijke verplichting om alle mogelijkheden uit te baten, teneinde de precieze ligging van de kabel te achterhalen;

Uit de rechtspraak en rechtsleer, waarvan partijen mededeling hebben gedaan, blijkt ten overvloede dat de rechtbanken zeer streng zijn, wanneer ze de aansprakelijkheid van de aannemer beoordelen; Alleen in geval van onoverwinnelijke dwaling zal de aannemer vrijuit gaan; Terzake stelt zich dus de vraag of de plannen, die eiseres ter beschikking van verweerster stelde, in belangrijke mate afweken van de werkelijkheid;

Wat de beweerdde horizontale afwijking betreft, zou deze slechts 60 cm hebben belopen; Uit de meegedeelde rechtspraak blijkt dat een dergelijke zijdelingse afstand bezwaarlijk als een geval van overmacht of dwaling kan beschouwd worden, te meer omdat artikel 192.02 C van het K.B. van 10.3.1981 een veiligheidsmarge van 50 cm voorschrijft, wanneer de aannemer een mechanische graafmachine bezigt; Ook wat de situering van de kabel in de hoogte betreft moet vastgesteld worden dat de kabel uiteindelijk slechts 15 cm hoger zat dan de wette-

lijke minimumdiepte, zodat verweerster bijzonder onvoorzichtig is geweest om in die omstandigheden met een mechanische graafmachine de grond weg te scheppen op die diepte;

Dat uiteindelijk het schadegeval zich heeft kunnen voordoen, is minstens gedeeltelijk te wijten aan verweerster, vermits haar aangestelden blijkbaar niet de moeite hebben gedaan om nauwkeuriger peilingen te verrichten, hetgeen ongetwijfeld aan het licht had gebracht dat de kabel hoger of wat meer zijdelings gesitueerd moest worden;

Anderzijds is eiseres zelf ook in gebreke gebleven, doordat zij aan verweerster niet heeft gemeld dat enkele jaren ervoren, dus blijkbaar nadat de kwestieuze plannen werden opgesteld, nog een andere aannemer werken ter plaatse had uitgevoerd;

Wanneer deze aannemer uiteindelijk de moeite niet heeft genomen de kwestieuze hoogspanningskabel terdege af te dekken met betonnen dekpannen en de kabel niet diep genoeg heeft teruggeplaatst, en dan eventueel nog met een zekere zijdelingse verplaatsing, kan zulks

natuurlijk alleen maar verweten worden aan eiseres in haar hoedanigheid van eigenaar van deze kabel;

Aldus blijkt dat beide partijen terzake tekort zijn geschoten: eiseres heeft er niet voor gezorgd en kon niet waarborgen aan verweerster dat de kwestieuze hoogspanningskabel op de minimale wettelijke diepte van 60 cm zat onder de grond; Ook de niet-afdekking van deze kabel is een tekortkoming in hoofde van eiseres, die ertoe heeft bijgedragen dat het schadegeval zich kon voordoen; Het oorzakelijk verband is daarmee voldoende bewezen;

Anderzijds heeft verweerster ook een onvoorzichtigheid begaan door met een mechanische graafmachine tot op een diepte van minstens 45 cm te graven, waardoor zij geenszins de wettelijk vereiste veiligheidsmarge van 50 cm heeft geëerbiedigd; Bovendien heeft verweerster geen voldoende groot aantal, noch de aangepaste peilingen uitgevoerd waardoor het ongeval kon worden vermeden; Ook deze handelswijze staat in direct oorzakelijk verband met de genese van het kwestieuze schadegeval;

In welke precieze mate de tekortkomingen van beide partijen hebben bijgedragen tot het ontstaan van het schadegeval, kan niet worden uitgemakt; Nochtans verantwoordt de hoegrootheid van de vordering van eiseres niet de aanstelling van een gerechtsdeskundige; Daarom zullen wij de aansprakelijkheid tussen partijen verdelen in gelijke hoeveelheden;

De schade van eiseres alsdusdanig wordt niet betwist, zodat wij ervan uitgaan dat deze op correcte wijze werd begroot;

Om deze redenen, en alle andere verwerpende als terzake niet dienende,

wij, Vrederechter, rechtdoende op tegenspraak en in laatste aanleg;

Verklaren de vordering van eiseres ontvankelijk en gedeeltelijk gegrond;

Veroordelen bijgevolg verweerster tot betaling aan eiseres van een som van elfduizend negenhonderd vijftieng frank, verhoogd met de vergoedende interesten vanaf 30 maart 1988 tot algehele betaling;

...

VREDEGERECHT VAN HET VIJFDE KANTON TE ANTWERPEN - 9 JANUARI 1996

Zetelend: Dhr. Van Oosterwyck

Advocaten: Mrs. Moreau loco Gondry en Verstraeten loco Van Braekel

IMEA T/ VEVABO

**Kabelbeschadiging • Aansluitingskabel •
Lokalisatieplicht • Geen lokalisatie •
Verplichting van de aannemer • Fout •
Tegensprekelijke vaststelling •
Herstellingskosten • Raming**

**Bris de câble • Câble de raccordement •
Obligation de localisation • Absence de
localisation • Obligation dans le chef de
l'entrepreneur • Faute • Constat
contradictoire • Frais de réparation •
Estimation**

Conform de wettelijke bepalingen moeten aansluitingskabels niet op een liggingsplan worden vermeld. De graafwerken in de buurt van dergelijke kabels mogen daarom slechts gebeuren met de grootste

Conformément aux dispositions légales, les câbles de raccordement ne doivent pas figurer sur un plan de situation. Les travaux de terrassement réalisés à proximité de tels câbles ne peuvent donc être entrepris

omzichtigheid en pas nadat de kabels vooraf werden opgespoord. Wanneer een aannemer, op basis van de aanwijzingen van de grondeigenaar, evenwel aanneemt dat de aansluitingskabel dwars over het terrein en derhalve loodrecht naar de straat loopt en daardoor - in strijd met art. 192.02a A.R.E.I. en art. 260bis A.R.A.B. - niet voorafgaand lokaliseert, begaat hij een fout. De herstellingskosten die op de tegensprekelijke vaststelling voorkomen, zijn slechts een raming van de herstellingskosten en geen definitief bedrag.

qu'avec la plus grande prudence et après la localisation préalable des câbles. Lorsqu'un entrepreneur, sur la base des indications du propriétaire des lieux, présume cependant que le câble de raccordement est placé de manière transversale sur le terrain et est donc perpendiculairement par rapport à la route, et qu'ainsi, il contrevient aux art. 192.02a du R.G.I.E. et 260bis du R.G.P.T., puisqu'il ne procède pas à la localisation préalable des câbles, cet entrepreneur commet une faute. Les frais de réparation évoqués lors du constat contradictoire ne représentent qu'une estimation et ne constituent en rien un montant définitif.

“... ”

Gelet op de stukken van het dossier van de rechtspleging en inzonderheid op de door partijen genomen conclusies.

Op 14 december 1990, naar aanleiding van graafwerken op een privé-eigendom aan het Verbrandendijk te Zwijndrecht ter hoogte van pand nummer 28 werd door de werknemers van verweerster een aansluitingskabel van eiseres tweemaal overgetrokken. Een “minnelijke vaststelling zonder erkenning van aansprakelijkheid” werd daarvan opgemaakt.

Verweerster, hoofdaannemer, stelt dat haar geen fout kan verweten worden want ze heeft de eigenaar van de ondergrond, haar opdrachtgever, geraadpleegd, die stelde dat de kabel dwars over zijn terrein liep; bovendien mocht ze aannemen, zo stelt ze verder, dat er zich weliswaar een kabel bevond tussen de straat en de elektriciteitsmeter, doch dat deze kabel loodrecht naar de straat zou lopen en tenslotte, als er op een plaats waar gegraven wordt geen kabels “kunnen verwacht worden” moeten er geen plans aangevraagd worden. Aldus de stelling van verweerster die verwijst naar een cassatie-arrest van 26 oktober 1990 (Cass. 26 oktober 1990, R.W. 1990-91, 993). Maar de omstandigheden in dit arrest liggen wel helemaal anders: de aannemer had de plannen ontvangen maar geen enkel gegeven wees op de aanwezigheid van kabels of liet de aanwezigheid daarvan vermoeden.

Te dezen gaat het bovendien om een aansluitingskabel die, conform de wettelijke bepalingen ter zake, niet dient vermeld op de liggingsplans (hetgeen materieel ook onmogelijk zou zijn) maar individueel dient opgezocht omdat zulke kabel van geval tot geval verschilt, wat ieder aannemer behoort te weten. Verweerster verliest uit het oog dat het te dezen om een aansluitingskabel ging en dat zulke kabels nooit voorkomen op de medegedeelde plans, omdat ze individueel worden aangelegd al naargelang de aanvragen van abonnees en de noodwendigheden van de diensten, zodat het materieel onmogelijk zou zijn die kabels in plan te brengen, gelet op de talloze wijzigingen waaraan dergelijke aansluitingen onderhevig zijn (Vred. Antwerpen, 5de kanton, 29 maart 1994, inzake IMEA c. N.V. De Clercq Aannemingen, A.R. 32.428, onuitgegeven; Vred. Antwerpen, 5de kanton, 30 september 1980, inzake N.V. Internete c. N.V. A.G. Securitas, A.R. 13.499, onuitgegeven; cfr. Vred. Berchem, 6 mei 1986, inzake Interanda c. N.V. Deckx en Zonen, A.R. 17.695, onuitgegeven; cfr. Vred. Zandhoven, 16 december 1986, inzake C.I.V. Iveka c. P.V.B.A. Gebroeders Goeyvaerts, A.R. 9.339, onuitgegeven; cfr. Vred. Brasschaat, 5 juni 1985, inzake C.I.V. Iveka c. N.V. De Clercq Aannemingen, A.R. 10.362, onuitgegeven).

Deze wetenschap waarvan verweerster niet onkundig is of mag zijn, heeft dan ook tot gevolg dat de graafwerken slechts met de grootste omzichtigheid

mogen gebeuren en na vooraf opsporen van de kabels, wat kennelijk niet gebeurd is. ... De onvoorzichtigheid van verweerster is des te meer onbegrijpelijk voor een rechtspersoon van haar belang en omvang, dat er de dag van vandaag goedkope detectie-toestellen bestaan waardoor het tracé van elektrische kabels door elke toplaag door, nauwkeurig kan bepaald worden (Vred. Antwerpen, 5de kanton, 29 maart 1994, inzake Imea c. N.V. De Clercq Aannemingen, geciteerd).

Terecht stelt eiseres dan ook dat de kabel voorafgaandelijk door verweerster niet was gelokaliseerd geworden in strijd met de wettelijke lokaliseringsverplichting voorzien in art. 192.02a A.R.E.I. en in art. 260bis A.R.A.B..

De fout van verweerster is overduidelijk; zoals blijkt uit haar eigen besluiten was ze ervan overtuigd dat er zich een kabel bevond tussen de straat en de elektriciteitsmeter en toch heeft zij die niet opgespoord maar is voortgegaan op de loutere hypothese dat deze loodrecht van de meter naar de straat zou lopen, waarbij men bijna moet gaan denken dat het om een berekend risico gaat: een schadegeval is goedkoper dan het onderzoek volgens de regels der kunst (Cfr. Vred. Kontich, 13 december 1977, inzake N.V. Internete c. N.V. Blondé & Vansteenbeeck, A.R. 6.605, onuitgegeven, in bundel eiseres).

Verweerster betwist ook de hoegrootheid van de vordering: in de

tegensprekelijke vaststelling wordt gesproken van een raming van de herstellingskosten van 10.000 BEF, terwijl er thans toch een factuur wordt overgelegd van 17.364 BEF. Zoals echter uitdrukkelijk op de ongevalsangifte vermeld is (onder punt 10) gaat het hier om een raming van de herstellingskosten "zonder verbintenis". Het gaat gewoon om een raming en geen

definitief cijfer (Cf. Vred. Beveren-Waas, 20 november 1990, inzake Intergem c. Belgische Staat, A.R. 8.895, onuitgegeven, in bundel eiseres, met verwijzing naar Kh. Brussel, 7 december 1977, 1979, 10.067).

De vordering komt ons dan ook gegrond voor.

OM DEZE REDENEN

Beslissende op tegenspraak:

Verklaren de vordering toelaatbaar en gegrond;

..."

(B.S. en Publ. E.G. van 01.02.1997
tot en met 31.05.1997)

WETGEVING

I. Elektriciteit

I.1. Elektriciteitsvoorziening

Richtlijn 96/92/EG van het Europees Parlement en de Raad van 19 december 1996 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit, PB L 27/20 (30.1.97).

Decreet van de Vlaamse Gemeenschap van 20 december 1996 tot regeling van het recht op minimumlevering van elektriciteit, gas en water, B.S. van 8 februari 1997.

I.2. Algemeen Reglement op de Elektrische Installaties (A.R.E.I.)

Nihil

I.3. Veiligheidswaarborgen

Wet van 6 september 1996 houdende instemming met het Verdrag nr. 174 betreffende de voorkoming van zware industriële ongevallen, aangenomen te Genève op 22 juni 1993 door de Internationale Arbeidsorganisatie tijdens haar tachtigste zitting, B.S. van 15 februari 1997.

Koninklijk besluit van 17 september 1996 tot gedeeltelijke inwerkingstelling van de wet van 15 april 1994 betreffende de bescherming van de bevolking en van het leefmilieu tegen de uit ioniserende stralingen voortvloeiende gevaren en betreffende het Federaal Agentschap voor nucleaire controle, B.S. van 4 maart 1997.

(M.B. et J.O.C.E. du 01.02.1997
au 31.05.1997)

LEGISLATION

I. Electricité

I.1. Distribution d'électricité

Directive 96/92/CE du Parlement européen et du Conseil du 19 décembre 1996 concernant les règles communes pour le marché intérieur de l'électricité, JO L 27/20 (30.1.97)

Décret de la Communauté flamande du 20 décembre 1996 réglant le droit à la fourniture minimale d'électricité, de gaz et d'eau, M.B. du 8 février 1997.

I.2. Règlement général sur les Installations Electriques (RGIE)

Néant

I.3. Garanties de sécurité

Loi du 6 septembre 1996 portant assentiment à la Convention n° 174 concernant la prévention des accidents industriels majeurs, adoptée à Genève le 22 juin 1993 par la Conférence internationale du Travail lors de sa quatre-vingtième session, M.B. du 15 février 1997.

Arrêté royal du 17 septembre 1996 portant mise en vigueur partielle de la loi du 15 avril 1994 relative à la protection de la population et de l'environnement contre les dangers résultant des rayonnements ionisants et relative à l'Agence fédérale de Contrôle nucléaire, M.B. du 4 mars 1997.

Koninklijk besluit van 14 januari 1997 tot aanstelling van de leden van de raad van bestuur en van de regeringscommissaris bij het Federaal Agentschap voor Nucleaire Controle, B.S. van 4 maart 1997.

Koninklijk besluit van 10 januari 1997 tot wijziging van het koninklijk besluit van 23 maart 1977 tot vaststelling van de veiligheidsvoorwaarden welke bepaalde elektrische machines, apparaten en leidingen moeten bieden, B.S. van 12 april 1997.

I.4. Meeteenheden

Nihil

I.5 Prijzen

Ministerieel besluit van 14 februari 1997 tot wijziging van het ministerieel besluit van 16 mei 1977 tot afwijking van de bepalingen van het ministerieel besluit van 5 november 1955 houdende reglementering der prijzen van de elektrische laagspanningsenergie en tot bekrachtiging van algemene tarieven met een vaste term, B.S. van 4 april 1997.

Ministerieel besluit van 14 februari 1997 tot wijziging van het ministerieel besluit van 6 september 1994 houdende reglementering van de prijzen van de elektrische hoogspanningsenergie, B.S. van 4 april 1997.

Prijzen van elektrische energie voor de maand januari 1997, B.S. van 13 februari 1997.

Prijzen van de elektrische energie voor de maand februari 1997, B.S. van 8 maart 1997.

Prijzen van de elektrische energie voor de maand maart 1997, B.S. van 8 april 1997.

Prijzen van de elektrische energie voor de maand april 1997, B.S. van 17 mei 1997.

I.6. Varia

Verordening (EG) nr. 701/97 van de Raad van 14 april 1997 tot vaststelling van een programma ter bevordering van de internationale samenwerking in de energiesector — Synergy-programma, PB L 104/1 (22.4.97).

Richtlijn 97/12/EG van de Commissie van 16 april 1997 houdende uitvoeringsbepalingen van Richtlijn 92/75/EEG van de Raad betreffende de etikettering van het energieverbruik van huishoudelijke afwasmachines, PB L 118/1 (7.5.97).

Arrêté royal du 14 janvier 1997 portant désignation des membres du conseil d'administration et du commissaire du Gouvernement auprès de l'Agence fédérale de Contrôle nucléaire, M.B. du 4 mars 1997.

Arrêté royal du 10 janvier 1997 modifiant l'arrêté royal du 23 mars 1977 déterminant les garanties de sécurité que doivent présenter certaines machines, appareils et canalisations électriques, M.B. du 12 avril 1997.

I.4. Unités de mesure

Néant

I.5. Prix

Arrêté ministériel du 14 février 1997 modifiant l'arrêté ministériel du 16 mai 1977 dérogeant aux dispositions de l'arrêté ministériel du 5 novembre 1955 portant réglementation des prix de l'énergie électrique en basse tension et homologuant des tarifs généraux comprenant un terme fixe, M.B. du 4 avril 1997.

Arrêté ministériel du 14 février 1998 modifiant l'arrêté ministériel du 6 septembre 1994 portant réglementation des prix de l'énergie électrique en haute tension, M.B. du 4 avril 1997.

Prix de l'énergie électrique pour le mois de janvier 1997, M.B. du 13 février 1997.

Prix de l'énergie électrique pour le mois de février 1997, M.B. du 8 mars 1997.

Prix de l'énergie électrique pour le mois de mars 1997, M.B. du 8 avril 1997.

Prix de l'énergie électrique pour le mois d'avril 1997, M.B. du 17 mai 1997.

I.6. Divers

Règlement (CE) n° 701/97 du Conseil, du 14 avril 1997, portant adoption d'un programme destiné à promouvoir la coopération internationale dans le secteur de l'énergie — Programme Synergy, JO L 104/1 (22.4.97).

Directive 97/17/CE de la Commission du 16 avril 1997, portant modalités d'application de la directive 92/75/CEE du Conseil en ce qui concerne l'indication de la consommation d'énergie des lave-vaisselle domestiques, JO L 118/1 (7.5.97).

Beschikking nr. 1047/97/EG van het Europees Parlement en de Raad van 29 mei 1997 tot wijziging van Beschikking nr. 1254/96/EG tot opstelling van richtsnoeren voor trans-Europese netwerken in de energiesector, PB L 152/12 (11.6.97).

Koninklijk besluit van 29 januari 1997 tot bepaling van de datum van inwerkingtreding van sommige bepalingen van de wet van 24 december 1993 betreffende de overheidsopdrachten en sommige opdrachten voor aanneming van werken, leveringen en diensten en van hun uitvoeringsmaatregelen, B.S. van 13 februari 1997.

Koninklijk besluit van 6 februari 1997 betreffende de overheidsopdrachten voor aanneming van leveringen en diensten waarop artikel 3, § 3, van de wet van 24 december 1993 betreffende de overheidsopdrachten en sommige opdrachten voor aanneming van werken, leveringen en diensten van toepassing is, B.S. van 25 februari 1997.

2. Gas

2.1. Gasvervoer

Nihil

2.2. Gasdistributie

Decreet van de Vlaamse Gemeenschap van 20 december 1996 tot regeling van het recht op minimumlevering van elektriciteit, gas en water, B.S. van 8 februari 1997.

2.3. Veiligheidswaarborgen

Nihil

2.4. Meeteenheden

Nihil

2.5. Prijzen

Prijzen van het aardgas voor de maand februari 1997, B.S. van 8 februari 1997.

Prijzen van het aardgas voor de maand maart 1997, B.S. van 6 maart 1997.

Règlement (CE) n° 1047/97/CE du Parlement européen et du Conseil, du 29 mai 1997, modifiant la décision n° 1254/96/CE du Parlement européen et du Conseil établissant un ensemble d'orientations relatif aux réseaux transeuropéens dans le secteur de l'énergie, JO L 152/12 (11.6.97).

Arrêté royal du 29 janvier 1997 fixant la date d'entrée en vigueur de certaines dispositions de la loi du 24 décembre 1993 relative aux marchés publics et à certains marchés de travaux, de fournitures et de services et de leurs mesures d'exécution, M.B. du 13 février 1997.

Arrêté royal du 6 février 1997 relatif aux marchés publics de fournitures et de services auxquels s'applique l'article 3, § 3 de la loi du 24 décembre 1993 relative aux marchés publics et à certains marchés de travaux, de fournitures et de services, M.B. du 25 février 1997.

2. Gaz

2.1. Transport du gaz

Néant

2.2. Distribution du gaz

Décret de la Communauté flamande du 20 décembre 1996 réglant le droit à la fourniture minimale d'électricité, de gaz et d'eau, M.B. du 8 février 1997.

2.3. Garanties de sécurité

Néant

2.4. Unités de mesure

Néant

2.5. Prix

Prix du gaz naturel pour le mois de février 1997, M.B. du 8 février 1997.

Prix du gaz naturel pour le mois de mars 1997, M.B. du 6 mars 1997.

Prijzen van het aardgas voor de maand april 1997,
B.S. van 8 april 1997.

Prix du gaz naturel pour le mois d'avril 1997,
M.B. du 8 avril 1997.

Prijzen van het aardgas voor de maand mei 1997,
B.S. van 17 mei 1997.

Prix du gaz naturel pour le mois de mai 1997,
M.B. du 17 mai 1997.

2.6. Varia

Verordening (EG) nr. 701/97 van de Raad van 14 april 1997 tot vaststelling van een programma ter bevordering van de internationale samenwerking in de energiesector — Synergy-programma, PB L 104/1 (22.4.97).

Beschikking nr. 1047/97/EG van het Europees Parlement en de Raad van 29 mei 1997 tot wijziging van Beschikking nr. 1254/96/EG tot opstelling van richtsnoeren voor trans-Europese netwerken in de energiesector, PB L 152/12 (11.6.97).

2.6. Divers

Règlement (CE) n° 701/97 du Conseil, du 14 avril 1997, portant adoption d'un programme destiné à promouvoir la coopération internationale dans le secteur de l'énergie — Programme Synergy, JO L 104/1 (22.4.97).

Règlement (CE) n° 1047/97/CE du Parlement européen et du Conseil, du 29 mai 1997, modifiant la décision n° 1254/96/CE du Parlement européen et du Conseil établissant un ensemble d'orientations relatif aux réseaux transeuropéens dans le secteur de l'énergie, JO L 152/12 (11.6.97).

13

iuvis